

ΔΙΕΘΝΕΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

**ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
& ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΦΟΔΙΑΣΤΙΚΗΣ ΑΛΥΣΙΔΑΣ**

**ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ**

**Η ελληνική μεταναστευτική πολιτική. Χθες, σήμερα και αύριο.
Προβλήματα και προκλήσεις του μέλλοντος**

Η εργασία (Thesis) υποβάλλεται για τη μερική κάλυψη των απαιτήσεων για
την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης

Ονοματεπώνυμο φοιτητή : Μαρτίνος Γεώργιος

A.M. : 0437

Επιβλέπων Καθηγητής : Δρ. Πασχαλούδης Δημήτριος

Φεβρουάριος 2023

Δήλωση μη λογοκλοπής και ανάληψη προσωπικής ευθύνης

Με πλήρη επίγνωση των συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων, δηλώνω ενυπογράφως ότι είμαι αποκλειστικός συγγραφέας της παρούσας Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας, για την ολοκλήρωση της οποίας κάθε βοήθεια είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται λεπτομερώς στην εργασία αυτή. Έχω αναφέρει πλήρως και με σαφείς αναφορές, όλες τις πηγές χρήσης δεδομένων, απόψεων, θέσεων και προτάσεων, ιδεών και λεκτικών αναφορών, είτε κατά κυριολεξία είτε βάσει επιστημονικής παράφρασης. Αναλαμβάνω την προσωπική και ατομική ευθύνη ότι σε περίπτωση αποτυχίας στην υλοποίηση των ανωτέρω δηλωθέντων στοιχείων, είμαι υπόλογος έναντι λογοκλοπής, γεγονός που σημαίνει αποτυχία στην Διπλωματική μου Εργασία και κατά συνέπεια αποτυχία απόκτησης του Μεταπτυχιακού Τίτλου των Μεταπτυχιακών Σπουδών, πέραν των λοιπών συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων. Δηλώνω, συνεπώς, ότι αυτή η Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία προετοιμάσθηκε και ολοκληρώθηκε από εμένα προσωπικά και αποκλειστικά και ότι, αναλαμβάνω πλήρως όλες τις συνέπειες του νόμου στην περίπτωση κατά την οποία αποδειχθεί, διαχρονικά, ότι η εργασία αυτή ή τμήμα της δεν μου ανήκει διότι είναι προϊόν λογοκλοπής άλλης πνευματικής ιδιοκτησίας.

Όνομα & Επώνυμο Συγγραφέα (Με Κεφαλαία) :

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΡΤΙΝΟΣ

Υπογραφή (Ολογράφως, χωρίς μονογραφή):

Ημερομηνία (Ημέρα - Μήνας - Έτος):

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2023

Περιεχόμενα

Δήλωση μη λογοκλοπής και ανάληψη προσωπικής ευθύνης.....	2
Κατάλογοι εικόνων, πινάκων και γραφημάτων	6
Συντμήσεις	9
Ευχαριστίες.....	10
Περίληψη.....	11
Abstract.....	12
1.Εισαγωγή.....	13
1.1 Ο ορισμός της μετανάστευσης.....	13
1.2 Θεωρίες της μετανάστευσης	13
1.2.1. Νεοκλασική Προσέγγιση.....	13
1.2.2. Σύγχρονες θεωρίες μετανάστευσης.....	14
1.3 Η μετανάστευση ως φαινόμενο	16
1.4 Αίτια της μετανάστευσης	17
1.4.1 Κοινωνικοπολιτικοί παράγοντες.....	17
1.4.2 Δημογραφικοί και οικονομικοί παράγοντες.....	17
1.4.3 Περιβαλλοντικοί παράγοντες	18
2. Η μετανάστευση στην Ελλάδα	19
2.1 Ιστορική αναδρομή.....	19
2.1.1 Η Ελλάδα ως χώρα προέλευσης μεταναστών.....	19
2.1.2 Η Ελλάδα ως χώρα υποδοχής μεταναστών.....	21
2.2 Νομοθετικές ρυθμίσεις για την μετανάστευση στην Ελλάδα.....	24
2.2.1 Ν.4310/1929	24
2.2.2 Ν.1975/91	25
2.2.3 Προεδρικά Διατάγματα 358 και 359 / 1997.....	26
2.2.4 Νόμος 2910/2001.....	27
2.2.5 Νόμος 3386/2005	28
2.2.6 Νόμος 3838/2010	30
2.2.7 Νόμος 3907/2011	31
2.2.8 ΝΟΜΟΣ 4018 / 2011	33
2.3 Ισχύον κανονιστικό πλαίσιο	34
2.3.1 Ν.4251 / 2014	34
2.3.2 Κατηγορίες αδειών διαμονής.....	35
2.3.3 Διαδικασία επαναφοράς στην νομιμότητα	36

2.3.4	Επενδυτές - κάτοχοι ακινήτων στην Ελλάδα	37
2.3.5	Άδεια διαμονής σε ψηφιακούς νομάδες.....	40
2.3.6	Ηλεκτρονική υποβολή αίτησης για άδεια διαμονής.....	41
2.3.7	Διαδικασία μετάκλησης εργατών γης	43
2.4	Στατιστικά στοιχεία μετανάστευσης	44
2.4.1	Πολίτες τρίτων χωρών με άδεια διαμονής στην Ελλάδα	46
2.4.2	Πολίτες χωρών Ε.Ε. και ομογενείς.	47
2.4.3	Αναγνωρισμένοι πρόσφυγες.	49
3.	Μεθοδολογία έρευνας.....	53
3.1	Ταυτότητα έρευνας.....	53
3.2	Δείγμα και δειγματοληψία.....	53
3.3	Ερευνητικό εργαλείο	54
3.4	Στατιστικά εργαλεία	55
4.	Αποτελέσματα έρευνας.....	55
4.1	Ανάλυση δημογραφικών χαρακτηριστικών.....	56
4.1.1	Φύλο	56
4.1.3	Επίπεδο εκπαίδευσης.....	59
4.1.4	Αριθμός τέκνων	61
4.1.5	Έτη στην Ελλάδα / έτη στην υπηρεσία.....	63
4.2	Αξιολόγηση υπηρεσιών μετανάστευσης.....	64
4.2.1.	Ικανοποίηση από τις παρεχόμενες υπηρεσίες.....	64
4.2.2	Ικανοποίηση από το ισχύον νομικό πλαίσιο.....	71
4.2.3	Συνθήκες διαβίωσης των μεταναστών στην Ελλάδα	76
4.3	Αξιολόγηση αξιοπιστίας ερωτηματολογίου	89
4.3.1	Βαθμός ικανοποίησης.....	91
4.3.2	Ισχύον νομοθετικό πλαίσιο	92
4.3.3.	Συνθήκες διαβίωσης μεταναστών	94
5.	Συμπεράσματα.....	95
6.	Παράρτημα.....	98
6.1	Ερωτηματολόγιο.....	98
6.2	Βιβλιογραφία	102

Κατάλογοι εικόνων, πινάκων και γραφημάτων

Χάρτης 1 Χώρες Schengen	38
Χάρτης 2 Χώρες προέλευσης μόνιμων επενδυτών - Golden visa	39
Χάρτης 3 Υ.Τ.Χ. με άδεια διαμονής ανά χώρα	47
Πίνακας 1 Μετανάστες στην Ελλάδα 1951-2001	23
Πίνακας 2 Αιτήματα αδειών μόνιμου επενδυτή - Golden Visa.....	39
Πίνακας 3 Νόμιμοι μετανάστες στην Ελλάδα (11/2022)	45
Πίνακας 4 Υ.Τ.Χ. με άδεια διαμονής ανά χώρα	47
Πίνακας 5 Ομογενείς και πολίτες χωρών Ε.Ε. ανά χώρα.....	49
Πίνακας 6 Προσφυγικές ροές 2014-2022.....	50
Πίνακας 7 Αφίξεις προσφύγων / Αιτήσεις Ασύλου	51
Πίνακας 8 Αναγνωρισμένοι πρόσφυγες ανά χώρα	52
Πίνακας 9 Συμμετέχοντες στην έρευνα ανά ιδιότητα (συχνοτήτων)	56
Πίνακας 10 Συμμετέχοντες ανά φύλο (συχνοτήτων)	57
Πίνακας 11 Συμμετέχοντες ανά φύλο και ιδιότητα (συχνοτήτων)	57
Πίνακας 12 Επίπεδο εκπαίδευσης ανά κατηγορία (συχνοτήτων).....	59
Πίνακας 13 Στατιστικά στοιχεία επιπέδου εκπαίδευσης (μέτρα θέσης).....	61
Πίνακας 14 Στατιστικά στοιχεία αριθμού τέκνων (μέτρα θέσης).....	61
Πίνακας 15 Στατιστικά στοιχεία χρόνου διαμονής στην Ελλάδα / έτη υπηρεσίας (συχνοτήτων)	63
Πίνακας 16 Το προσωπικό εξυπηρετεί με ευγένεια, φιλικότητα και πνεύμα συνεργασίας (μέτρα θέσης).....	65
Πίνακας 17 Το προσωπικό δίνει λύση στο πρόβλημα του κάθε ενδιαφερόμενου (μέτρα θέσης).....	66
Πίνακας 18 Η κτιριακή και η υλικοτεχνική υποδομή είναι ικανοποιητική (μέτρα θέσης)	67
Πίνακας 19 Η ηλεκτρονική υποβολή είναι προς την σωστή κατεύθυνση (μέτρα θέσης)	68
Πίνακας 20 Οι ενδιαφερόμενοι ολοκληρώνουν την ηλεκτρονική αίτηση με την βοήθεια άλλου προσώπου (μέτρα θέσης).....	69
Πίνακας 21 Το κόστος για την έκδοση άδειας διαμονής είναι ικανοποιητικό (μέτρα θέσης)	71
Πίνακας 22 Η νομοθεσία για την μετανάστευση είναι πολύπλοκη (μέτρα θέσης) ...	72
Πίνακας 23 Η νομοθεσία αλλάζει σε σύντομο χρονικό διάστημα (μέτρα θέσης)	73

Πίνακας 24 Υπάρχει αυστηρότητα στους τύπους (μέτρα θέσης).....	74
Πίνακας 25 Με την πάροδο των χρόνων οι διαδικασίες έχουν απλουστευτεί (μέτρα θέσης)	75
Πίνακας 26 Οι μετανάστες έχουν χαμηλό επίπεδο διαβίωσης (μέτρα θέσης)	79
Πίνακας 27 Οι μετανάστες έχουν χαμηλό επίπεδο μόρφωσης (μέτρα θέσης).....	80
Πίνακας 28 Οι μετανάστες συμβάλουν στην αύξηση εσόδων του κράτους (μέτρα θέσης)	82
Πίνακας 29 Οι μετανάστες αυξάνουν την εγκληματικότητα (μέτρα θέσης)	83
Πίνακας 30 Οι μετανάστες συμβάλουν στη μείωση των μισθών (μέτρα θέσης)	84
Πίνακας 31 Οι μετανάστες εργάζονται σε θέσεις εργασίας που δεν θα πήγαιναν Έλληνες (μέτρα θέσης).....	86
Πίνακας 32 Οι μετανάστες συμβάλουν στην πολιτιστική διαφοροποίηση (μέτρα θέσης)	87
Πίνακας 33 Οι μετανάστες βιώνουν ρατσιστικές αντιλήψεις και συμπεριφορές (μέτρα θέσης).....	88
Πίνακας 34 Στατιστικά αξιοπιστίας του συνόλου του ερωτηματολογίου	90
Πίνακας 35 Αξιοπιστία - ενότητα ικανοποίηση από παρεχόμενες υπηρεσίες - υπάλληλοι.....	91
Πίνακας 36 Αξιοπιστία - ενότητα ικανοποίηση από παρεχόμενες υπηρεσίες - μετανάστες.....	91
Πίνακας 37 Τιμή δείκτη εάν απαλειφθεί κάποια ερώτηση.....	92
Πίνακας 38 Αξιοπιστία - ενότητα μεταναστευτικής νομοθεσίας - υπάλληλοι	92
Πίνακας 39 Τιμή δείκτη εάν απαλειφθεί κάποια ερώτηση.....	93
Πίνακας 40 Αξιοπιστία - ενότητα μεταναστευτικής νομοθεσίας - μετανάστες	94
Πίνακας 41 Αξιοπιστία - ενότητα συνθηκών διαβίωσης μεταναστών - άλλη ιδιότητα	94
Πίνακας 42 Αξιοπιστία - ενότητα συνθηκών διαβίωσης μεταναστών - μετανάστες	94
Πίνακας 43 Αξιοπιστία - ενότητα συνθηκών διαβίωσης μεταναστών - υπάλληλοι ..	94
Γράφημα 1 Φάσεις μετανάστευσης των ελλήνων.....	20
Γράφημα 2 Μεταναστευτικό ισοζύγιο 1991-2020	24
Γράφημα 3 Χώρες προέλευσης μόνιμων επενδυτών - Golden visa.....	39
Γράφημα 4 Συνολική νόμιμη μετανάστευση (11/2022)	45
Γράφημα 5 Υ.Τ.Χ. με άδεια διαμονής ανά χώρα.....	46
Γράφημα 6 Ομογενείς και πολίτες χωρών Ε.Ε. ανά χώρα.....	48
Γράφημα 7 Προσφυγικές ροές 2014-2022	50

Γράφημα 8 Αναγνωρισμένοι πρόσφυγες ανά χώρα	51
Γράφημα 9 Εκκρεμείς αιτήσεις ασύλου 2021-2022	52
Γράφημα 10 Κατηγορίες ερωτηθέντων ανά ποσοστό (κυκλικό διάγραμμα)	56
Γράφημα 11 Συμμετέχοντες ανά φύλο (κυκλικό διάγραμμα, ραβδόγραμμα).....	57
Γράφημα 12 Συμμετέχοντες ανά φύλο και ιδιότητα (κυκλικά διαγράμματα)	58
Γράφημα 13 Ηλικία συμμετεχόντων (κυκλικό διάγραμμα, ραβδόγραμμα).....	58
Γράφημα 14 Ηλικία ανά κατηγορία συμμετεχόντων (ραβδογράμματα)	59
Γράφημα 15 Επίπεδο εκπαίδευσης ανά κατηγορία (κυκλικά διαγράμματα)	60
Γράφημα 16 Αριθμός τέκνων ανά κατηγορία συμμετεχόντων (θηκογράμματα).....	62
Γράφημα 17 Έτη διαμονής στην Ελλάδα (ραβδόγραμμα, κυκλικό διάγραμμα)	64
Γράφημα 18 Χρόνος υπηρεσίας (ραβδόγραμμα, κυκλικό διάγραμμα).....	64
Γράφημα 19 Το προσωπικό εξυπηρετεί με ευγένεια φιλικότητα και πνεύμα συνεργασίας (θηκογράμματα).....	65
Γράφημα 20 Το προσωπικό δίνει λύση στο πρόβλημα του κάθε ενδιαφερόμενου (θηκογράμματα).....	66
Γράφημα 21 Η κτιριακή και η υλικοτεχνική υποδομή είναι ικανοποιητική (θηκογράμματα).....	67
Γράφημα 22 Η ηλεκτρονική υποβολή είναι προς την σωστή κατεύθυνση (θηκογράμματα).....	69
Γράφημα 23 Οι ενδιαφερόμενοι ολοκληρώνουν την ηλεκτρονική αίτηση με την βοήθεια άλλου προσώπου (θηκογράμματα).....	70
Γράφημα 24 Το κόστος για την έκδοση της άδειας διαμονής είναι ικανοποιητικό (θηκογράμματα).....	71
Γράφημα 25 Η νομοθεσία για την μετανάστευση είναι πολύπλοκη (θηκογράμματα)	73
Γράφημα 26 Η νομοθεσία αλλάζει σε σύντομο χρονικό διάστημα (θηκογράμματα)	74
Γράφημα 27 Υπάρχει αυστηρότητα στους τύπους (θηκογράμματα)	75
Γράφημα 28 Με την πάροδο των χρόνων οι διαδικασίες έχουν απλουστευτεί (θηκογράμματα).....	76
Γράφημα 29 Προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες - άλλη ιδιότητα (ραβδόγραμμα).....	77
Γράφημα 30 Προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες - μετανάστες (ραβδόγραμμα).....	78
Γράφημα 31 Προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες - υπάλληλοι (ραβδόγραμμα).....	78
Γράφημα 32 Οι μετανάστες έχουν χαμηλό επίπεδο διαβίωσης (ραβδογράμματα) ..	79
Γράφημα 33 Οι μετανάστες έχουν χαμηλό επίπεδο διαβίωσης (θηκογράμματα)....	80

Γράφημα 34 Οι μετανάστες έχουν χαμηλό επίπεδο μόρφωσης (ραβδογράμματα)..	81
Γράφημα 35 Οι μετανάστες έχουν χαμηλό επίπεδο μόρφωσης (θηκογράμματα) ...	81
Γράφημα 36 Οι μετανάστες συμβάλουν στην αύξηση των εσόδων του κράτους (ραβδογράμματα)	82
Γράφημα 37 Οι μετανάστες συμβάλουν στην αύξηση των εσόδων του κράτους (θηκογράμματα)	82
Γράφημα 38 Οι μετανάστες αυξάνουν την εγκληματικότητα (ραβδογράμματα)	83
Γράφημα 39 Οι μετανάστες αυξάνουν την εγκληματικότητα (θηκογράμματα)	84
Γράφημα 40 Οι μετανάστες συμβάλουν στη μείωση των μισθών (ραβδογράμματα)	85
Γράφημα 41 Οι μετανάστες συμβάλουν στη μείωση των μισθών (θηκογράμματα) .	85
Γράφημα 42 Οι μετανάστες εργάζονται σε θέσεις εργασίας που δεν θα πήγαιναν Έλληνες (ραβδογράμματα)	86
Γράφημα 43 Οι μετανάστες εργάζονται σε θέσεις εργασίας που δεν θα πήγαιναν Έλληνες (θηκογράμματα)	86
Γράφημα 44 Οι μετανάστες συμβάλλουν στην πολιτιστική διαφοροποίηση (ραβδογράμματα)	87
Γράφημα 45 Οι μετανάστες συμβάλλουν στην πολιτιστική διαφοροποίηση (θηκογράμματα)	88
Γράφημα 46 Οι μετανάστες βιώνουν ρατσιστικές αντιλήψεις και συμπεριφορές (ραβδογράμματα)	89
Γράφημα 47 Οι μετανάστες βιώνουν ρατσιστικές αντιλήψεις και συμπεριφορές (θηκογράμματα)	89

Συντμήσεις

Υπήκοος Τρίτης Χώρας	ΥΤΧ
Ευρωπαϊκή Ένωση	Ε.Ε.
Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα	Ε.Ο.Κ.
Προεδρικό Διάταγμα	Π.Δ.
Ευρωπαϊκός Κανονισμός	Ε.Κ.
Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών	Τ.Π.Ε.

Ευχαριστίες

Πρωτίστως, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Επιβλέποντα Καθηγητή κ. Δημήτριο Πασχαλούδη για το ενδιαφέρον και τα ερεθίσματα που μου προκάλεσαν οι διαλέξεις του αλλά και η ενθάρρυνση και υποστήριξή του κατά την συγγραφή αυτής της εργασίας.

Επίσης να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές μου καθώς και το Διοικητικό Προσωπικό του Διεθνούς Πανεπιστημίου Ελλάδος για τις πολύτιμες γνώσεις που μου προσέφεραν σε όλη τη διάρκεια της φοίτησής μου στο πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών.

Σε όλους τους συμμετέχοντες στην έρευνα, που αφιέρωσαν χρόνο από τις προσωπικές τους στιγμές και μπήκαν στην διαδικασία να αναγνώσουν, να αναλογιστούν και να απαντήσουν στις ερωτήσεις.

Τέλος το μεγαλύτερο ευχαριστώ, στη συνοδοιπόρο μου στη ζωή αλλά και σε αυτό το ταξίδι της γνώσης, την σύζυγό μου Ελένη. Και εις άλλα με υγεία.....

Περίληψη

Το θέμα της παρούσας εργασίας, είναι ίσως πιο επίκαιρο από ποτέ. Η μετανάστευση αποτελεί ένα μεγάλο κεφάλαιο της ιστορίας του ανθρώπου. Είναι ένα φαινόμενο με πολλές διαστάσεις που μεταλλάσσεται ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν, κλιματικές, οικογενειακές και οικονομικές.

Παρακολουθώντας την εξέλιξη του νομοθετικού πλαισίου για την μετανάστευση στη χώρα, μέσω αυτής της εργασίας γίνεται μια προσπάθεια παρουσίασης του διαφορετικού τρόπου αντιμετώπισης του φαινομένου, όλες αυτές τις δεκαετίες που προηγήθηκαν. Οι μετανάστες στην αρχή αντιμετωπίστηκαν σαν «παράνομοι εισβολείς» και αποκλειστικά ως «οικονομικοί μετανάστες» και σήμερα φτάσαμε να νομοθετούμε για ψηφιακούς νομάδες, προσωπικό υψηλής ειδίκευσης, επενδυτές, και μετανάστες δεύτερης γενιάς.

Το ερευνητικό κομμάτι αυτής της εργασίας θα αναδείξει τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες, μέσα από πίνακες και διαγράμματα. Στη συνέχεια θα παρουσιαστούν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, αλλά και οι απόψεις των εμπλεκόμενων ατόμων σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής της νομοθεσίας. Ερευνάται επίσης η θέση τους σε κάποιες «στερεοτυπικές εκφράσεις» που έχουν ακουστεί στο παρελθόν στην ελληνική κοινωνία.

Αυτή η προσπάθεια θα ήταν άκαρπη, αν οι συμμετέχοντες στη έρευνα δεν αφιέρωναν χρόνο από την ζωή τους προκειμένου να συμμετάσχουν στο ερωτηματολόγιο της έρευνας και τους ευχαριστώ γι' αυτό.

Abstract

The topic of this essay is probably more important than ever. The migration process constitutes an enormous chapter in the history of humanity. It is a multi dimensional phenomenon that changer shapes according to the circumstances, climatic, financial and livelihood.

In order to understand the development of the legal framework for immigration, it is necessary to look at how it has been changed over the past decades. In this study, different methods of dealing with the phenomenon through the past decades are presented. The immigrants were treated like illegal invaders at the beginning, exclusively as economic migrants later on and we are currently taking the steps necessary to legislate for digital nomads, highly skilled employment, investors and second-generation citizens.

In the following research, the theoretical part of the study is an effort to highlight through tables and diagrams the biggest problems that are faced, to present the opinions of the people involved about the way the legislation is applied and its position on some stereotypical expressions that have been heard in the past in Greek society.

This attempt would have been futile, if the participants in the research hadn't put their time and energy, in order to participate in the survey. And I want to thank them all for their participation.

1.Εισαγωγή

1.1 Ο ορισμός της μετανάστευσης

Ως μετανάστευση μπορούμε να ορίσουμε την μόνιμη ή προσωρινή μεταβολή του τόπου εγκατάστασης ενός ατόμου. Ως συνεχής ροή προσώπων από και προς μία περιοχή η μετανάστευση είναι μία από τις τρεις βασικές δημογραφικές διαδικασίες. Είναι η διαδικασία εκείνη που συνεπάγεται τη τεχνητή ανανέωση και συμπύκνωση ενός πληθυσμού, σε αντίθεση με τις άλλες δύο διαδικασίες (γεννητικότητα, θνησιμότητα), που έχουν σχέση με τη φυσική ανανέωση και τη φθορά ενός πληθυσμού. (Τσαούση, 1996)

1.2 Θεωρίες της μετανάστευσης

Πριν την ανάλυση του θέματος της συγκεκριμένης εργασίας, χρήσιμο θα ήταν να αναφέρουμε κάποιες από τις θεωρίες που διατυπώθηκαν, προκειμένου να εξηγήσουν τη μετακίνηση πληθυσμών και την μετανάστευση ως κοινωνικό φαινόμενο.

1.2.1. Νεοκλασική Προσέγγιση.

Ο πρώτος που ασχολήθηκε με το συγκεκριμένο ζήτημα, ήταν ο γεωγράφος Ernest Ravenstein¹ (wikipedia.org), ο οποίος, με δύο ομότιτλες εργασίες του για την μετανάστευση «The Laws of Migration», προσπάθησε να ορίσει κάποιους γενικούς κανόνες και να προσδιορίσει τους μηχανισμούς του φαινομένου.

Σύμφωνα με τον Ravenstein, η μετανάστευση έρχεται ως αποτέλεσμα μιας διαδικασίας πίεσης - έλξης (push-pull process). Η δημιουργία δυσμενών συνθηκών ωθεί -πιέζει τα άτομα να εγκαταλείψουν μια χώρα. Αντίστροφα η δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών που επικρατούν σε μια άλλη χώρα, έλκουν τους πολίτες άλλων κρατών. Σύμφωνα με αυτή την θεωρία, η μετανάστευση έχει τρεις σημαντικούς παράγοντες: τον οικονομικό, τον πολιτισμικό και τον περιβαλλοντικό.

---

¹ Ernst Georg Ravenstein (Ernest George) FRSGS (30 December 1834 - 13 March 1913) was a German-English geographer and cartographer. As a geographer he was less of a traveller than a researcher; his studies led mainly in the direction of cartography and the history of geography.

Με το έργο του ο Ravenstein, διατύπωσε τον λεγόμενο Νόμο της Μετανάστευσης (Ravenstein, 1889). Βασικές αρχές είναι :

- Κάθε μεταναστευτική ροή προκαλεί αντί-μετανάστευση (counter-migration).
- Η πλειοψηφία των μεταναστών μετακινούνται σε χώρες κοντινές και γειτονικές.
- Οι μετανάστες που επιλέγουν χώρες σε πιο μακρινές αποστάσεις, επιλέγουν συνήθως να μείνουν στις μεγάλες πόλεις.
- Οι κάτοικοι αστικών κέντρων έχουν την τάση να μεταναστεύουν λιγότερο από τους κατοίκους αγροτικών περιοχών.
- Η μετακίνηση οικογενειών είναι λιγότερο πιθανή από τη μετακίνηση νεαρών ενηλίκων ατόμων.

1.2.2. Σύγχρονες θεωρίες μετανάστευσης

Και οι σύγχρονες ωστόσο θεωρίες, δεν διαφοροποιούνται σημαντικά από εκείνη του Ravenstein, αφού βέβαια έλαβαν υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούσαν κατά την εκπόνησή τους. Στην ουσία, όλες αυτές, αποτελούν παραλλαγές της νεοκλασικής θεωρίας.

Έτσι, ο Everett S. Lee (1966) διαφοροποίησε τη θεωρία του Ravenstein, δίνοντας περισσότερη έμφαση στους παράγοντες πίεσης - ώθησης καθώς και στους παρεμβατικούς παράγοντες (εφαρμογή πολιτικής και φυσικά εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι εν δυνάμει μετανάστες) όσο και στην επιλεκτικότητα όσον αφορά το κοινωνικό προφίλ των μεταναστών (ηλικία, γένος, κοινωνική τάξη, μόρφωση κ.α.).

Η Νεοκλασική Οικονομική Θεωρία (Sjaastad, 1962, Todaro, 1969) εμφανίζει την διεθνή μετανάστευση ως φαινόμενο παγκόσμιας προσφοράς και ζήτησης εργασίας. Η Νεοκλασική Οικονομική Θεωρία θεωρεί πως ο βασικός λόγος οικονομικής μετανάστευσης είναι απλά η διαφορά των μισθών ανάμεσα σε δύο χώρες. Οι μισθολογικές διαφορές οφείλονται συνήθως στη γεωγραφική εργασιακή προσφορά και ζήτηση. Περιοχές με έλλειψη εργατικού δυναμικού, αλλά με κεφαλαιακή επάρκεια έχουν υψηλό μέσο μισθό ενώ αντίθετα, περιοχές με υψηλή προσφορά εργασίας αλλά έλλειψη κεφαλαίου έχουν χαμηλό μέσο μισθό. Το εργατικό δυναμικό κινείται από περιοχές με χαμηλό μισθό σε περιοχές με υψηλό μισθό. Συνήθως η νεοκλασική οικονομική θεωρία χρησιμοποιείται για να περιγράψει τη διακρατική μετανάστευση.

Η θεωρία της Διπλής Αγοράς Εργασίας δίνει περισσότερη σημασία στην έλξη από τις περισσότερο ανεπτυγμένες χώρες. Η θεωρία αυτή υποθέτει πως η αγορά εργασίας στις ανεπτυγμένες χώρες έχει δύο μορφές: Η δευτεροβάθμια η οποία απαιτεί εργατικό δυναμικό πολύ υψηλής ειδίκευσης, και η πρωτοβάθμια η οποία χρειάζεται εργατικό δυναμικό χαμηλής ειδίκευσης. Σύμφωνα με την θεωρία της Διπλής Αγοράς Εργασίας, η μετανάστευση που κινείται προς τις περισσότερο ανεπτυγμένες χώρες, είναι αποτέλεσμα της έλξης που προκαλεί η ανάγκη για εργατικό δυναμικό, αφού υπάρχει έλλειψη εργατικού δυναμικού χαμηλού προσόντων. Επίσης η αρχική αυτή έλλειψη εργατικού δυναμικού με χαμηλά προσόντα, έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των μισθών. Αποτέλεσμα αυτού είναι η οικονομική μετανάστευση να γίνεται ακόμα πιο δελεαστική.

Η θεωρία των Νέων Οικονομικών Μετανάστευσης Εργατικού Δυναμικού δεν προσπαθεί να εξηγήσει μόνο στο επίπεδο εργατικού δυναμικού και των οικονομικών τους κινήτρων, το φαινόμενο της μετανάστευσης. Λαμβάνει υπόψη και μια σειρά από ευρύτερες κοινωνικές οντότητες. Τέτοια οντότητα είναι το νοικοκυριό. Η μετανάστευση αντιμετωπίζεται σαν αποτέλεσμα της αποστροφής από τον κίνδυνο που αντιμετωπίζει ένα χαμηλού εισοδήματος νοικοκυριό. Έτσι το νοικοκυριό αποφεύγει αυτό τον κίνδυνο, λόγω των κεφαλαίων που στέλνουν τα μέλη του που έχουν μεταναστέψει. Τα εμβάσματα όμως που αποστέλλονται από τους μετανάστες πίσω στην χώρα προέλευσης, έχουν θετική επίπτωση στα οικονομικά της χώρας, αφού αποτελούν επιπλέον κεφάλαιο.

Η θεωρία του Παγκόσμιου Συστήματος εξετάζει τη μετανάστευση από το πρίσμα της παγκοσμιοποίησης και της αλληλεπίδρασης διαφορετικών κοινωνιών. Για παράδειγμα οι εμπορικές σχέσεις μεταξύ δύο χωρών μιας χώρας μπορούν να προκαλέσουν οικονομική ύφεση σε μια άλλη χώρα, με αποτέλεσμα αυτό με την σειρά του να προκαλέσει κύμα μετανάστευσης σε μία Τρίτη χώρα με περισσότερο ανεπτυγμένη οικονομία. Αυτή η θεωρία χρησιμοποιείται για να εξηγήσει τους λόγους μετανάστευσης σε περιοχές που, δεν είναι γειτονικές, αλλά βρίσκονται σε μεγάλη γεωγραφική απόσταση μεταξύ τους.

Τέλος, δε θα μπορούσε να απουσιάζει η Μαλθουσιανή θεωρία, που παρουσιάζει την μετανάστευση ως αποτέλεσμα του ελλειμματικού ισοζυγίου πληθυσμού και φυσικών πηγών. Εξέλιξή της είναι η νέο-Μαλθουσιανή θεωρία που συνδέει τη μετανάστευση με την περιορισμένη χωρητικότητα (capacity) του περιβάλλοντος.

1.3 Η μετανάστευση ως φαινόμενο

Η μετανάστευση είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο, που το συναντάμε σε όλη την ανθρώπινη ιστορία, αλλά αλλάζει από κοινωνία σε κοινωνία και από εποχή σε εποχή.

Ο Homo sapiens είναι από τη φύση του μετανάστης και νομαδική φυλή. Ανήκει στο μόνο ζωντανό είδος που δεν σταμάτησε να μεταναστεύει από την αρχή της ύπαρξής του, όπως δεν σταμάτησε και να κινείται. (Κασιμάτη, 2003) Μετακινήσεις ατόμων, ομάδων και πληθυσμών συμβαίνουν σε κάθε στάδιο της ιστορίας, προκαλώντας αντιπαραθέσεις ανάμεσα στους μετανάστες και στους γηγενείς πληθυσμούς.

Στο πλαίσιο των δυτικών κοινωνιών, η μετανάστευση αρχικά θεωρείται ως η μετακίνηση πληθυσμών από το ένα μέρος της χώρας ή του κόσμου σε ένα άλλο, προκειμένου τα άτομα να αναζητήσουν καλύτερη τύχη και νέες ευκαιρίες, και θεωρείται ως εκδήλωση της ανθρώπινης φύσης. Αυτή η φυσιολογική έκφραση της ανθρώπινης συμπεριφοράς δικαιολογούνταν από τις ανάγκες του οικονομικού και κοινωνικού συστήματος, καθώς η μετανάστευση του πληθυσμού πρόσφερε τη δυνατότητα εύρεσης του απαραίτητου εργατικού δυναμικού και μείωσε το κόστος παραγωγής. Χρησιμοποιήθηκε για την κάλυψη των ευρύτερων οικονομικών, κοινωνικών και ιδεολογικών αναγκών, κατά την πρώτη βιομηχανική επανάσταση, και βοήθησε στην αύξηση των κερδών.

Η μετανάστευση, στη σύγχρονη μορφή της, είναι κυρίως αποτέλεσμα της άνισης κατανομής του εισοδήματος παγκοσμίως και του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης των διεθνών επαφών και σχέσεων. Όταν ο πληθυσμός μια χώρας, υπερβαίνει τα επιτρεπόμενα όρια για την ομαλή οικονομική λειτουργία και τη διαιώνιση των σχέσεων παραγωγής, άτομα, που στιγματίζονται ως πλεονάζοντα, οδηγούνται στην φυγή τους με σκοπό την ανεύρεση καλύτερων συνθηκών εργασίας και διαβίωσης. Πέρα όμως από την καθαρά οικονομική προσέγγιση του φαινομένου, υπάρχουν και μια σειρά άλλων λόγων που εντείνουν το φαινόμενο.

1.4 Αίτια της μετανάστευσης

Υπάρχουν παράγοντες που οδηγούν τους ανθρώπους να εγκαταλείψουν την χώρα τους (χώρα προέλευσης) και άλλοι που τους ελκύουν να εγκατασταθούν σε μία άλλη χώρα ή περιοχή (χώρα υποδοχής). Οι πιο σημαντικοί παράγοντες, απώθησης και έλξης, είναι τρεις. (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο)

1.4.1 Κοινωνικοπολιτικοί παράγοντες

Ένα σημαντικό αίτιο, που ωθεί τους ανθρώπους να φύγουν από την χώρα τους, είναι οι θρησκευτικές, φυλετικές, πολιτικές και πολιτιστικές διώξεις που τους ασκούνται στη χώρα τους. Ακόμα πιο σημαντικός είναι ο πόλεμος ή ακόμα και η απειλή μιας ένοπλης σύγκρουσης καθώς και οι διώξεις της κυβέρνησης. Αυτοί που αναγκάζονται να φύγουν από τη χώρα τους, ως συνέπεια μιας ένοπλης σύγκρουσης, είτε λόγω παραβιάσεων των ανθρωπίνων τους δικαιωμάτων ή διώξεων, είναι οι ανθρωπιστικοί πρόσφυγες. Αυτό που θα καθορίσει, σε μεγάλο βαθμό, τη χώρα εγκατάστασή τους, είναι το κατά πόσο η χώρα υποδοχής υιοθετεί μια πιο φιλελεύθερη προσέγγιση σχετικά με την υποδοχή ανθρωπιστικών προσφύγων, σε σχέση με κάποια άλλη. Τα εκτοπισθέντα, από τέτοιες καταστάσεις άτομα, είναι πιθανό να μεταβούν στην πλησιέστερη ασφαλή χώρα που δέχεται αιτούντες άσυλο.

Τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται το φαινόμενο, πολλοί άνθρωποι να έχουν έρθει στην Ευρώπη λόγω ενόπλων συγκρούσεων, διώξεων και τρομοκρατίας στη χώρα τους. Πάνω από το 1/4 των 300.000 ατόμων, στους οποίους χορηγήθηκε το καθεστώς προστασίας στις χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης, προήλθε από τις εμπόλεμες χώρες της Συρίας, του Αφγανιστάν και του Ιράκ.

1.4.2 Δημογραφικοί και οικονομικοί παράγοντες

Οι δημογραφικές αλλαγές, που παρατηρούνται στον πληθυσμό μια χώρας, καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό τον τρόπο μετακίνησης και μετανάστευσης των πολιτών της. Μία αύξηση ή μείωση του πληθυσμού, ένας ηλικιακά γηράσκων ή νεανικός πληθυσμός έχει σημαντικό αντίκτυπο στις ευκαιρίες απασχόλησης στη χώρα προέλευσης αλλά και στις πολιτικές μετανάστευσης των χωρών προορισμού.

Σημαντικό ρόλο στη δημογραφική και οικονομική μετανάστευση, διαδραματίζουν τα πρότυπα εργασίας, τα ποσοστά ανεργίας και εν γένει η συνολική οικονομική κατάσταση μιας χώρας. Σαν παράγοντες έλξης, θα μπορούσαμε να συμπεριλάβουμε, το υψηλό μέσο μισθό, τις περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης, το υψηλότερο βιοτικό επίπεδο καθώς και τις ευκαιρίες εκπαίδευσης. Εάν οι οικονομικές συνθήκες, στην χώρα προέλευσης, δεν είναι ευνοϊκές ή εκτιμάται ότι θα χειροτερεύσουν, ένα μεγάλο μέρος του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της χώρας, ενδέχεται να μεταναστεύσει σε χώρες με καλύτερες οικονομικές προοπτικές.

Με στατιστικά στοιχεία της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας του ΟΗΕ, οι εργαζόμενοι, που μετανάστεψαν με σκοπό την εύρεση εργασίας, κατά το έτος 2017, ήταν περίπου 164 εκατομμύρια παγκοσμίως. Ο αριθμός αυτός αντιπροσωπεύει τα δύο τρίτα των διεθνών μεταναστών το ίδιο έτος. Το 70% εξ αυτών μετανάστευσε σε χώρες με υψηλό κατά κεφαλήν εισόδημα, ενώ μόνο το 3,4% σε χώρες χαμηλού εισοδήματος.

1.4.3 Περιβαλλοντικοί παράγοντες

Οι περιβαλλοντικές αλλαγές υπήρξαν πάντα σημαντική αιτία πληθυσμιακών μετακινήσεων. Φαινόμενα όπως οι πλημμύρες, οι σεισμοί και οι τυφώνες, ήταν ανέκαθεν αιτίες μετανάστευσης. Όμως, το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής φαίνεται πως θα επιδεινώσει τα ακραία καιρικά φαινόμενα και θα έχει ως αποτέλεσμα όλο και περισσότεροι άνθρωποι να χρειαστεί να εγκαταλείψουν τη χώρα τους στο εγγύς μέλλον. Σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ), ορίζονται ως περιβαλλοντικοί μετανάστες "τα άτομα που, εξαιτίας εξαναγκαστικών αιτιών, ξαφνικών ή σταδιακών αλλαγών στο περιβάλλον οι οποίες επηρεάζουν δυσμενώς τις ζωές ή τις συνθήκες διαβίωσής τους, είναι υποχρεωμένα να εγκαταλείψουν τις εστίες τους ή το επιλέγουν - είτε προσωρινά, είτε μόνιμα- και τα οποία μετακινούνται μέσα στα όρια της χώρας τους ή διασυνοριακά".

Είναι πολύ δύσκολο να εκτιμήσουμε τον ακριβή αριθμό των περιβαλλοντικών μεταναστών. Οι εκτιμήσεις κυμαίνονται από 25 εκατομμύρια έως 1 δισεκατομμύριο έως το έτος 2050.

2. Η μετανάστευση στην Ελλάδα

2.1 Ιστορική αναδρομή

Το φαινόμενο της μετανάστευσης δεν είναι άγνωστο στους Έλληνες από τα αρχαία χρόνια. Σαν δραστήρια και ανήσυχια πνεύματα δεν έχαναν την ευκαιρία να αναζητήσουν νέους τόπους αλλά και να διαδώσουν το αρχαίο ελληνικό πνεύμα σε νέους πολιτισμούς. (Τσουκαλάς, 1982)

Παραδοσιακοί προορισμοί σε αυτές τις αναζητήσεις των Ελλήνων, ήταν οι περιοχές του Εύξεινου Πόντου, τα νότια της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, τα ανατολικά της Μεσογείου και κάποιες περιοχές της Δυτικής Ευρώπης. Εκεί δημιουργήθηκαν ισχυροί και πολυπληθείς πυρήνες διασποράς. Από τα τέλη του προπερασμένου αιώνα (19ου), οι αναζητήσεις ήταν ακόμα πιο μακριά με χώρες προορισμού κυρίως τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής καθώς και την Αυστραλία (Τσουκαλάς, 1982)

2.1.1 Η Ελλάδα ως χώρα προέλευσης μεταναστών

Εξετάζοντας το θέμα της μετανάστευσης στην Ελλάδα, δεν θα πρέπει να παραλείψουμε να αναφέρουμε, πως η χώρα μας δεν ήταν πάντα χώρα υποδοχής μεταναστών και προσφύγων. Στην νεώτερη ιστορία μας, παρατηρούμε περιόδους που μεγάλος πληθυσμός της χώρας, αποφάσισε να εγκαταλείψει τις εστίες τους και να αναζητήσει καλύτερη τύχη σε άλλες χώρες.

Αν προσπαθούσαμε να διακρίνουμε τις περιόδους αυτές, παρατηρούμε τρεις φάσεις. Στο τέλος του 19ου αιώνα και στις αρχές του 20ου (η πρώτη φάση), τις δεκαετίες 1950 έως 1970 η δεύτερη και τέλος τα τελευταία χρόνια (μετά το 2010).

Γράφημα 1 Φάσεις μετανάστευσης των ελλήνων

Κατά την πρώτη φάση, η κρίση σταφίδας (1893), που προκάλεσε την μείωση των εισοδημάτων των μικροκαλλιεργητών στη χώρα μας, έφερε το πρώτο κύμα εξωτερικής μετανάστευσης των Ελλήνων. Τα μεταναστευτικά ρεύματα εκείνης της εποχής, βρήκαν διέξοδο προς υπερπόντιες χώρες και κυρίως προς τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Σε αυτή την πρώτη φάση, περίπου 350 χιλιάδες έλληνες μετανάστευσαν, προκειμένου να βρουν μια καλύτερη τύχη για αυτούς και τα παιδιά τους.

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και ως αποτέλεσμα του εμφυλίου πολέμου και της οικονομικής ανέχειας που ακολούθησε, η Ελλάδα μετατράπηκε σε χώρα αποστολής μεταναστών. Η εμφύλια σύγκρουση, οδήγησε περισσότερο από ένα εκατομμύριο έλληνες να αναζητήσουν καταφύγιο σε χώρες του πρώην ανατολικού μπλοκ. Η ανεργία, η φτώχεια, και η κοινωνική ανασφάλεια είχαν ως αποτέλεσμα κύματα Ελλήνων πολιτών να μεταναστεύσουν σε πλούσιες χώρες του δυτικού κόσμου. Οι χώρες υποδοχής ήταν κυρίως η Γερμανία, αφού υπογράφεται Ελληνογερμανική Συμφωνία «Περί απασχόλησης Ελλήνων εργατών στη Γερμανία». Επίσης χώρες όπως η Αμερική, ο Καναδάς, το Βέλγιο και η Αυστραλία, γίνονται χώρες υποδοχής μεγάλου αριθμού Ελλήνων μεταναστών. (Μουσούρου, 1991)

Η Τρίτη φάση μετανάστευσης των ελλήνων, συνέπεια της οικονομικής κρίσης του 2009-2010, έχει τελείως διαφορετικά χαρακτηριστικά από τις δύο προηγούμενες. Η συντριπτική πλειοψηφία των Ελλήνων που έφυγαν από την χώρα αυτή την περίοδο,

(86,3%) ήταν ηλικίας (15-64 ετών), ενώ περίπου ένας στους δύο (51,4%) προέρχεται από την «κρίσιμη» ηλικιακή κατηγορία 25-44. Το σημαντικότερο όμως πρόβλημα σε αυτό το τρίτο κύμα, είναι ότι η οικονομική κρίση ώθησε πολλούς Έλληνες υψηλών προσόντων στη μετανάστευση. Το φαινόμενο αυτό, του brain drain, το αντιμετώπισε για πρώτη φορά η χώρα μας, με αχαρτογράφητες ακόμα συνέπειες, για την εξέλιξη της οικονομίας τα επόμενα χρόνια.

2.1.2 Η Ελλάδα ως χώρα υποδοχής μεταναστών

Το πρώτο μεγάλο κύμα μεταναστών προς την Ελλάδα, το παρατηρούμε με την καταστροφή της Σμύρνης και την ακολουθούμενη ανταλλαγή πληθυσμών, η Ελλάδα υποδέχτηκε μεγάλες προσφυγικές ροές. Πάνω από 1.500.000 Έλληνες αναγκάστηκαν διωκόμενοι να εγκαταλείψουν τις εστίες των προγόνων τους και να έρθουν στην Ελλάδα. Οι πρόσφυγες που ήρθαν από την Μικρά Ασία και τον Πόντο, είχαν ελληνική καταγωγή, κοινή θρησκεία με τον γηγενή πληθυσμό, ίδια ήθη και έθιμα, και κοινή κουλτούρα με τους Έλληνες που ζούσαν στη χώρα τότε. Όμως η ενσωμάτωσή τους στην ελληνική κοινωνία και η αποδοχή τους από το ελληνικό κράτος, δεν έγινε χωρίς προβλήματα και δυσκολίες. Χρειάστηκαν προσπάθειες ετών προκειμένου οι άνθρωποι να γίνουν αποδεκτοί, να μπουν στην παραγωγική διαδικασία και, με τις ιδιαίτερες ικανότητές τους, να συνεισφέρουν στην εξέλιξη της πολιτισμικής, κοινωνικής αλλά και της πολιτικής ζωής του τόπου.

Τις επόμενες δεκαετίες, δεν παρατηρούνται σημαντικές ροές προσφύγων ή μεταναστών προς την Ελλάδα. Σε αντίθεση παρατηρείται ένα κύμα επιστροφής των μεταναστών, που είχαν φύγει από την χώρα την περίοδο του εμφυλίου πολέμου και των δεκαετιών που ακολούθησαν.

Οι Οικονομικές και Πολιτικές εξελίξεις όμως που έλαβαν χώρα στο διεθνές οικονομικό σκηνικό αλλά και στο Ελλαδικό έδαφος άλλαξαν τα μέχρι τότε δεδομένα και η Ελλάδα από χώρα ξενιτεμένων και μεταναστών μετατράπηκε σε χώρα φιλοξενίας μεταναστών. Κύριοι λόγοι που συντέλεσαν σε αυτή την αλλαγή ήταν στην αρχή οι πετρελαϊκές κρίσεις του 1973 και του 1980, που προκάλεσαν οικονομική αστάθεια στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης. Τα ευρωπαϊκά κράτη, για τη αντιμετώπιση του φαινομένου, εφάρμοσαν πολιτικές περιορισμού της μετανάστευσης καθώς και κλείσιμο των συνόρων τους. Η Γερμανία εφάρμοσε αυτή την στρατηγική το Νοέμβριο του 1973 και ακολούθησε η Γαλλία τον Ιούλιο του 1974. Η Ελβετία και Μ. Βρετανία είχαν ήδη ξεκινήσει προσπάθειες για να περιορίσουν την έλευση μεταναστών στο εσωτερικό τους. Γεγονός που οδήγησε την μετακίνηση

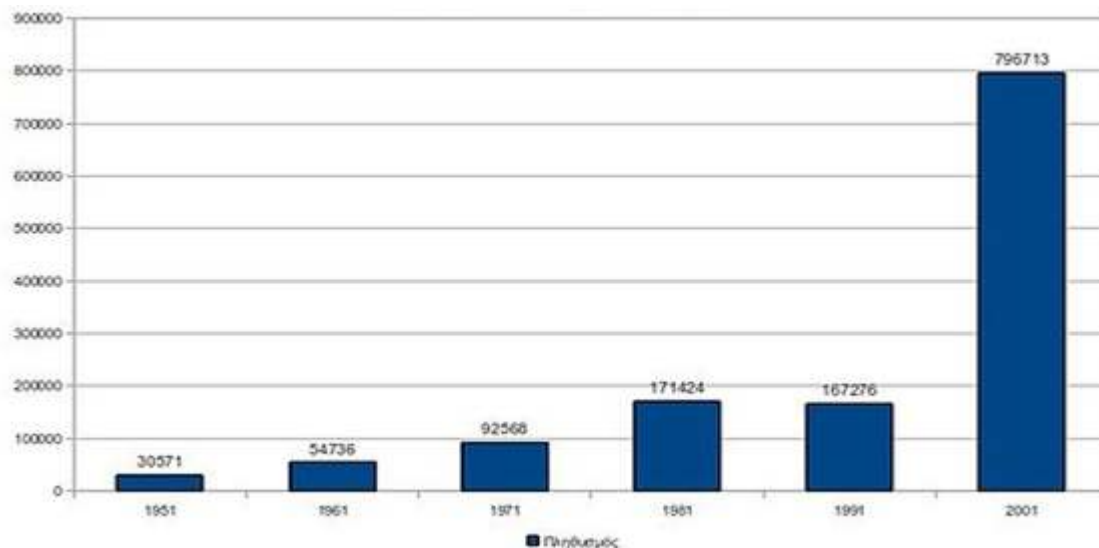
προς την Ελλάδα. Πολύ σημαντικός λόγος που ευνόησε την παλιννόστηση των μεταναστών στη χώρα μας ήταν η αποκατάσταση της δημοκρατίας στον Ελλαδικό χώρο το 1974. Επίσης, η πτώση της δικτατορίας ευνόησε την επιστροφή των πολιτικών προσφύγων, που είχαν φύγει με τον τερματισμό του εμφυλίου πολέμου. Την ίδια εποχή εφαρμόστηκαν περιορισμοί των μεταναστευτικών πολιτικών των ΗΠΑ και της Αυστραλίας, πράγμα που οδήγησε στην επιστροφή αρκετών οικονομικών μεταναστών. Ακολούθησε η προσχώρηση της χώρας το 1981 στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Ε.Ο.Κ.) που οδήγησε με τη σειρά της στην ανάπτυξη των οικονομικών της. Χαρακτηριστικό είναι ότι μεταξύ των ετών 1974 και 1975, περίπου 500.000 μετανάστες, του δεύτερου μεταναστευτικού κύματος, είχαν επιστρέψει στην Ελλάδα καθώς ήταν δύσκολο γι αυτούς να ενσωματωθούν στις χώρες της υποδοχής (λόγω κυρίως των περιοριστικών μέτρων που είχαν οι λάβει οι χώρες αυτές). Μέχρι το 1985, είχαν επιστρέψει στην Ελλάδα σχεδόν οι μισοί από τους μετανάστες της περιόδου που ακολούθησε τον Β΄ παγκόσμιο και τον εμφύλιο πόλεμο.

Ακολούθως, στις αρχές της δεκαετίας του 1980, μετανάστεψε στη χώρα, ένας μικρός αριθμός ατόμων. Αυτοί προήλθαν κυρίως από την Τουρκία και το Ιράν, αλλά και άτομα από την Αιθιοπία, καθώς και Πολωνοί μετανάστες και πρόσφυγες. Άρχισαν να εργάζονται, ως ανειδίκευτοι κυρίως εργάτες, στον κατασκευαστικό κλάδο, τη γεωργία και τον τομέα των υπηρεσιών. Επίσης, προς τα τέλη της ίδιας δεκαετίας (1980) καταγράφηκε ένα κύμα επιστροφής Ελλήνων μεταναστών από τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Η κορύφωση όμως αυτού του κύματος έγινε μετά από την κατάρρευση των σοσιαλιστικών καθεστώτων. Έτσι το 1986, το ένα τρίτο από τους μετανάστες που ήταν εγκατεστημένοι στην Ελλάδα, προέρχονταν από χώρες της Ε.Ε.

Το φαινόμενο της μετανάστευσης όμως, στην Ελλάδα έλαβε εκρηκτικές διαστάσεις στο τέλος της δεκαετίας του '80 με αρχές της δεκαετίας του '90. Ήταν η εποχή της κατάρρευσης των κομμουνιστικών καθεστώτων στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Αυτή ήταν η περίοδος, που σύμφωνα με τις απόψεις πολλών θεωρητικών, η Ελλάδα μετατράπηκε από χώρα αποστολής μεταναστών ως χώρα υποδοχής αλλοδαπών. Από το 1990 μέχρι το 2001 λοιπόν, εισέρχονται στην Ελλάδα δύο μεταναστευτικά κύματα. Το πρώτο κύμα, χρονικά στις αρχές του 1990, όπου και κυριαρχεί η υπερπληθής είσοδος των Αλβανών μεταναστών. Το δεύτερο κύμα μεταναστών, μετά το 1995, οι μετανάστες που εισέρχονται στο ελληνικό έδαφος προέρχονται κυρίως από άλλα Βαλκανικά κράτη και την πρώην Σοβιετική Ένωση

(στους οποίους όμως συμπεριλαμβάνονται και άτομα ελληνικής καταγωγής που έζησαν στο παρελθόν στη πρώην Σοβιετική Ένωση).

Πίνακας 1 Μετανάστες στην Ελλάδα 1951-2001

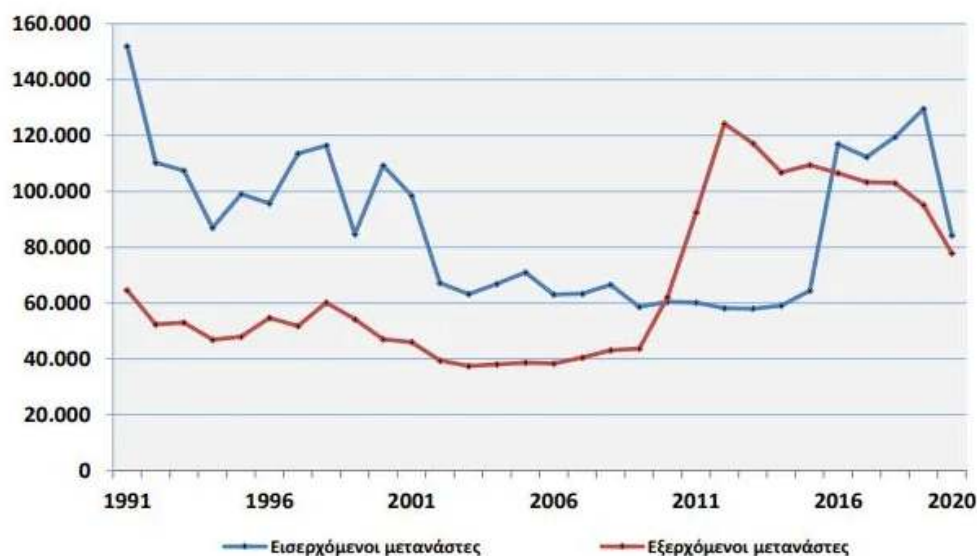

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος

Στο παραπάνω γράφημα, φαίνεται καθαρά αυτή η αλματώδης αύξηση του αριθμού των μεταναστών που εισήλθαν στη χώρα, κυρίως κατά την δεκαετία του '90, όπου όπως προαναφέραμε έλαβαν χώρα τα δύο κύματα μαζικής εισόδου μεταναστών.

Όμως, επειδή η εισροή μεταναστών από μόνη της, δεν μπορεί να μας δώσει την πλήρη εικόνα της πληθυσμιακής μεταβολής μιας χώρας, σύμφωνα και με το Γράφημα 3, παρατηρούμε ότι από τις αρχές τις δεκαετίας του 1990, έως το 2010 περίπου, εμφανίζεται μία αύξηση του πληθυσμού της Ελλάδας, αφού η διαφορά εισερχομένων και εξερχομένων μεταναστών ήταν πάντα θετική. Από το 2009 όμως και τα χρόνια της οικονομικής κρίσης που ακολούθησαν, παρατηρούμε το φαινόμενο η Ελλάδα να ξαναγίνεται χώρα αποστολής μεταναστών, κυρίως προς τα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε μικρότερο βαθμό προς τις αραβικές χώρες του κόλπου. Η μεγάλη αυτή αύξηση των εξερχόμενων μεταναστών, δεν οφείλεται μόνο στους Έλληνες υπηκόους αλλά και σε μετανάστες που βρισκόμενοι στην χώρα και βιώνοντας και αυτοί τις συνέπειες της κρίσης, αποφάσισαν να ακολουθήσουν ξανά τον δρόμο της ξενιτιάς.

Γράφημα 2 Μεταναστευτικό ισοζύγιο 1991-2020

Το φαινόμενο αυτό σταμάτησε απότομα, όχι λόγω της αντιστροφής του οικονομικού κλίματος, αλλά κυρίως λόγω του εμφυλίου πολέμου στη Συρία που είχε ως αποτέλεσμα την προσφυγική κρίση του 2015-16, που έφερε νέα δεδομένα και αποτέλεσε έναυσμα για μια προσπάθεια συλλογικής αντιμετώπισης στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.2 Νομοθετικές ρυθμίσεις για την μετανάστευση στην Ελλάδα

2.2.1 Ν.4310/1929 ²

Ο νόμος 4310 έθεσε το πρώτο νομοθετικό πλαίσιο για την μετανάστευση στη χώρα. Επικυρώθηκε προκειμένου να καλύψει το νομοθετικό κενό που δημιούργησε η μαζική άφιξη των προσφύγων της Μικρασιατικής Καταστροφής, αλλά παρέμεινε σε ισχύ μέχρι το 1991. Ωστόσο, δεν εφαρμόστηκε κατά γράμμα, ειδικά την

² ΦΕΚ 287/ τ.Α΄/16-8-1929 «περί εγκαταστάσεως και κινήσεως αλλοδαπών εν Ελλάδι, αστυνομικός έλεγχος διαβατηρίων και απελάσεων και εκτοπίσεων»

μεταπολεμική περίοδο, αφού όπως προείπαμε ο αριθμός των αλλοδαπών μέχρι το τέλος της δεκαετίας του '80 ήταν ασήμαντος. Το κράτος επί της ουσίας δεν ασχολήθηκε ούτε ανησυχούσε για τη νομιμότητα ή μη της παραμονής των μεταναστών στην Ελλάδα. Εξάλλου όλα αυτά τα χρόνια η Ελλάδα ήταν χώρα αναχώρησης και όχι υποδοχής μεταναστών.

2.2.2 Ν.1975/91³

Ο νόμος 1975, ήταν η πρώτη προσπάθεια του ελληνικού κράτους, να ελέγξει την μαζική είσοδο προσφύγων και μεταναστών, κυρίως από τα κράτη των σοσιαλιστικών καθεστώτων της Ανατολικής Ευρώπης (Αλβανία, Βουλγαρία, Ρουμανία), αλλά και μεταναστών από χώρες της Αφρικής και της Ασίας. Ο νόμος αυτός καθορίζει τις προϋποθέσεις εισόδου και παραμονής μεταναστών στην Ελλάδα αλλά και απέλαση όσων ήταν χωρίς νομικές διατυπώσεις. Καθορίζει τα σημεία εισόδου (αεροδρόμια, λιμάνια και συνοριακές διαβάσεις) από τα οποία επιτρέπεται η είσοδος αλλοδαπών στη χώρα, και προβλέπει ποινές φυλάκισης (έως 5 έτη) σε όποιον εισέρχεται παράνομα σε αυτήν. Με το άρθρο 5, προβλέπεται η σύσταση Ομάδων δίωξης λαθρομετανάστευσης, από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης. Η χορήγηση όμως νομιμοποιητικών εγγράφων (εν προκειμένου άδειας παραμονής), προϋποθέτει την είσοδο στη χώρα κατόπιν προέγκρισης από το ελληνικό κράτος.

Δύο άλλες όμως σημαντικές διαφορές, που επέφερε ο νέος νόμος, ήταν ότι για πρώτη φορά στο δίκαιο υπάρχει διάκριση μεταξύ του μετανάστη, από τον ομογενή και τον πρόσφυγα. Έτσι για τον ομογενή, υποχρεούται να αποδείξει τις ομογενειακές του ρίζες προσκομίζοντας επίσημα έγγραφα που να αποδεικνύουν τον ισχυρισμό του. Για τον πρόσφυγα, θα πρέπει να υποβάλλει αμέσως με την είσοδο στην Ελλάδα αίτηση για την αναγνώρισή του και να προέρχεται από χώρα, όπου απειλείται η ζωή ή η ελευθερία τους, κατά το άρθρο 1 της Σύμβασης της Γενεύης. Καθορίζονται επίσης οι προϋποθέσεις απελάσεων (και προστασίας επί των απελάσεων).

Σημαντικό σε αυτό το νομοθετικό πλαίσιο, είναι ότι η μετανάστευση, αντιμετωπίζεται ως παράνομη είσοδος στη χώρα και γι' αυτό οι υπηρεσίες που

---

³ ΦΕΚ 184/τ.Α'/4-12-1991 «Είσοδος, έξοδος, παραμονή, εργασία, απέλαση αλλοδαπών, διαδικασία αναγνώρισης προσφύγων και άλλες διατάξεις»

έχουν την ευθύνη εφαρμογής του νόμου, είναι οι υπηρεσίες του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης.

Ο νόμος αυτός, εξαιτίας του γενικού περιεχομένου των διατάξεων, χαρακτηρίστηκε ο νόμος-πλαίσιο για την μετανάστευση στη χώρα. Εκδόθηκε όταν η χώρα μας είχε αιφνιδιαστεί, από την μαζική παράνομη είσοδο αλλοδαπών. Αποδείχτηκε πως ελάχιστα ανταποκρίνονταν στην πραγματικότητα και φυσικά δεν έδωσε συνολική λύση στο πρόβλημα, υιοθετώντας μια αμυντική και αποτρεπτική πολιτική. Δεν περιείχε ειδικές διατάξεις για την νομική θέση των μεταναστών εργαζομένων, ούτε για τα εργασιακά τους δικαιώματα, ώθησε έτσι ακόμα περισσότερο στο περιθώριο τους μη νόμιμους μετανάστες.

2.2.3 Προεδρικά Διατάγματα 358 και 359 / 1997⁴

Ο Ν.1975/91, δεν έδωσε λύση στο πρόβλημα των παράνομων διαμενόντων στη Χώρα, αφού ψηφίστηκε μετά το πρώτο κύμα εισόδου μεταναστών από τις Βαλκανικές κυρίως χώρες. Επίσης τα μέτρα που προέβλεπε για την απέλαση, την φύλαξη των συνόρων, δεν απέτρεψαν την παράνομη είσοδο και του δεύτερου κύματος μεταναστών (1995). Έτσι λοιπόν, με τα Προεδρικά Διατάγματα 358 και 359 του 1997 αρχίζει η προσπάθεια νομιμοποίησης των μέχρι τότε παρανόμως διαμενόντων αλλοδαπών. Το Πρώτο Πρόγραμμα Νομιμοποίησης, σε γενικές γραμμές, προβλέπει αρχικά την απογραφή τους και σε δεύτερο στάδιο τη νομιμοποίησή τους. Κατά την πρώτη φάση - Προεδρικό Διάταγμα 358/1997- γίνεται προσπάθεια καταγραφής και απογραφής των αλλοδαπών που διαμένουν παράνομα στην Ελλάδα και που εργάζονται ή ψάχνουν για εργασία, έπειτα από την κατάθεση της σχετικής άδειας. Όσοι αλλοδαποί, λάβουν στην πρώτη φάση την προσωρινή άδεια διαμονής, μπορούν κατά την δεύτερη φάση, με τη συμπλήρωση των απαιτούμενων ημερών εργασίας (δηλαδή με τον απαιτούμενο αριθμό ενσήμων) να αποκτήσουν την πράσινη κάρτα, της οποίας η ισχύ κυμαίνεται από ένα έως τρία χρόνια ανάλογα με την περίπτωση.

---

4 ΦΕΚ 240/τ.Α' /28-11-1997 «Προϋποθέσεις και διαδικασία, για την νόμιμη παραμονή και εργασία αλλοδαπών στην Ελλάδα, που δεν είναι υπήκοοι των Κρατών - Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης» και περί «Χορήγηση της Κάρτας Παραμονής Περιορισμένης Χρονικής Διάρκειας σε αλλοδαπούς»

Σε αυτό το νομοθετικό πλαίσιο η μετανάστευση, δεν αντιμετωπίζεται πλέον μόνο ως παράνομη είσοδος και διαμονή στη χώρα. Έτσι η αρμοδιότητα εφαρμογής των διατάξεων των δύο αυτών προεδρικών διαταγμάτων, ανατίθενται στις υπηρεσίες του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.). Με αυτό όμως, όλοι οι μετανάστες που διαμένουν στην Ελλάδα, θεωρούνται και οικονομικοί μετανάστες.

2.2.4 Νόμος 2910/2001⁵

Όπως είδαμε, παρόλο που ο νόμος 1975/1991 ήταν αυστηρός, κυρίως ως προς την φύλαξη των συνόρων και την αντιμετώπιση των παρανόμως διαμενόντων στη χώρα, η παράνομη εισροή μεταναστών αυξήθηκε και δημιούργησε την ανάγκη για αντιμετώπιση του ζητήματος. Αναγνωρίστηκε το γεγονός ότι οι μετανάστες συμβάλουν στην οικονομία και κοινωνία. Μια σημαντική αλλαγή που επέφερε αυτός ο νόμος, ήταν ότι μετέφερε την ευθύνη της μεταναστευτικής πολιτικής από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Αναγνωρίστηκε το δικαίωμα στην υποχρεωτική εκπαίδευση των ανήλικων μεταναστών, κατοχυρώθηκε η πρόσβαση των μεταναστών στο σύστημα δικαιοσύνης και κοινωνικής προστασίας. Για πρώτη φορά, γίνεται ο διαχωρισμός μεταξύ αλλοδαπών και προσφύγων. Έτσι, σύμφωνα με το άρθρο 1 : «Για την εφαρμογή των διατάξεων του νόμου αυτού: α. Αλλοδαπός είναι κάθε φυσικό πρόσωπο που δεν έχει την ελληνική ιθαγένεια ή που δεν έχει ιθαγένεια. β. Πρόσφυγες είναι οι αλλοδαποί που πληρούν τις προϋποθέσεις της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 περί του νομικού καθεστώτος των προσφύγων και του συναφούς Πρωτοκόλλου της Νέας Υόρκης του 1967, στους οποίους έχει αναγνωρισθεί η ιδιότητα του πρόσφυγα από τις αρμόδιες αρχές.» Επειδή, το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, δεν είχε οργανωμένες υπηρεσίες μετανάστευσης, ανατέθηκε στους τότε νεοσύστατους «Καποδιστριακούς» Δήμους της χώρας, η παραλαβή και ο πρωτογενής έλεγχος πληρότητας των αιτήσεων των αλλοδαπών για χορήγηση άδειας παραμονής. Η ευθύνη της έκδοσης όμως των αδειών παραμονής, μεταβιβάστηκε από τον Υπουργό Εσωτερικών στους Γενικούς Γραμματείς των Περιφερειών της χώρας.

---

⁵ ΦΕΚ 91/τ.Α΄/2-5-2001 «Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην Ελληνική Επικράτεια. Κτήση της ιθαγένειας με πολιτογράφηση και άλλες διατάξεις»

Χωρίς να ενσωματωθεί πλήρως η Κοινοτική Οδηγία 2003/86/EK «σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης», δίνεται η δυνατότητα εισόδου στην Ελλάδα στα μέλη της οικογένειας (στην σύζυγο και στα κάτω των 18 άγαμα τέκνα), σε όποιον μετανάστη κατοικεί νόμιμα στην Ελλάδα επί δύο τουλάχιστον έτη και πληροί μια σειρά προϋποθέσεων (προσωπικό εισόδημα σταθερό και επαρκές για τις ανάγκες της οικογένειάς του, καθώς και κατάλληλο κατάλυμα και ασφάλιση υγειονομικής περίθαλψης, που μπορεί να καλύψει και τα μέλη της οικογένειάς του που θα συντηρούνται από αυτόν). Με αυτό τον τρόπο γίνεται μια μεταστροφή της μεταναστευτικής πολιτικής, που πλέον δεν θεωρεί όλους τους μετανάστες ως οικονομικούς και άτομα που ήρθαν στην Ελλάδα μόνο για να εργαστούν, αλλά δίνει την δυνατότητα της οικογενειακής επανένωσης των μεταναστών με τα δικά τους άτομα.

Επιπροσθέτως δίνει την δυνατότητα εισόδου και παραμονής στην Ελλάδα, για μια σειρά άλλων λόγων (πέραν της εργασίας και της οικογενειακής επανένωσης). Έτσι προβλέπονταν η χορήγηση άδειας παραμονής για σπουδές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, για επαγγελματική κατάρτιση (φοίτηση σε Ι.Ε.Κ.), σπουδές σε στρατιωτικές σχολές (στα πλαίσια διακρατικών συμφωνιών με άλλα κράτη), αθλητών-προπονητών, πνευματικών δημιουργών κ.α.

Τέλος ρυθμίζεται η διαδικασία κτήσης της Ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση, με γενικές προϋποθέσεις ο ενδιαφερόμενος να είναι ενήλικος, να διαμένει νόμιμα στη χώρα τουλάχιστον 10 έτη την τελευταία 12ετία, να έχει επαρκή γνώση της ελληνικής γλώσσας, της ελληνικής ιστορίας και γενικά του ελληνικού πολιτισμού και φυσικά να μην συντρέχουν στο πρόσωπό του λόγοι δημόσιας τάξης.

2.2.5 Νόμος 3386/2005 ⁶

Με αυτό τον νόμο εισάγεται για πρώτη φορά στο νομικό πλαίσιο της χώρας, ο όρος Ανιθαγενής, που είναι το φυσικό πρόσωπο που πληροί τις προϋποθέσεις της Σύμβασης της Νέας Υόρκης του 1954 περί του καθεστώτος των ανιθαγενών. Άτομα δηλαδή που δεν έχουν την υπηκοότητα κανενός κράτους. Εκατομμύρια άνθρωποι, σε όλον τον κόσμο, είναι εγκλωβισμένοι σε αυτό το νομικό κενό, με αποτέλεσμα να στερούνται την πρόσβαση σε εθνικά ή διεθνή πλαίσια προστασίας, κοινωνικών και

---

6 ΦΕΚ 212/τ.Α΄/23-12-2005 «Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική επικράτεια»

πολιτικών δικαιωμάτων, όπως το δικαίωμα στην υγεία ή το δικαίωμα στην παιδεία. Παράλληλα θεσπίζει μια σειρά ευνοϊκών διατάξεων για τους ασυνόδευτους ανήλικους (υπήκοοι τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς που δεν έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους και εισέρχεται στην Ελληνική Επικράτεια χωρίς να συνοδεύονται από τον γονέα τους), τα Θύματα εμπορίας ανθρώπων καθώς και τα Θύματα παράνομης διακίνησης μεταναστών.

Ο νόμος αυτός είναι το βασικό νομοθέτημα της ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής. Ενοποιώντας την άδεια εργασίας και διαμονής, που μέχρι τότε ήταν διαφορετική διοικητική διαδικασία, μειώθηκε σημαντικά η γραφειοκρατία. Ο νόμος αυτός ενσωμάτωσε πλήρως την κοινοτική οδηγία 2003/86, περί του δικαιώματος της οικογενειακής επανένωσης των μεταναστών με τα μέλη των οικογενειών τους. Επίσης ενσωμάτωσε και την κοινοτική οδηγία 2003/109, σχετική με την απόκτηση του καθεστώτος του επί μακρόν διαμένων. Προϋποθέσεις της απόκτησης αυτού του καθεστώτος, ήταν η συμπλήρωση πενταετούς νόμιμης διαμονής στη χώρα καθώς και η γνώση της ελληνικής γλώσσας και στοιχείων της ελληνικής ιστορίας και πολιτισμού. Το σημαντικό σε αυτή την κατηγορία άδειας διαμονής, είναι ότι, επιτρέπει στον κάτοχό της, να μετακινηθεί στις άλλες χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης με σκοπό την διαμονή και εργασία του σε αυτές. Έτσι για πρώτη φορά εισάγεται η έννοια της ευρωπαϊκής κινητικότητας των μεταναστών και του ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου.

Και σε αυτόν το νόμο, δόθηκε η δυνατότητα νομιμοποίησης παράτυπων διαμενόντων στη χώρα μεταναστών. Έτσι σύμφωνα άρθρο 91 παρ. 11 «....χορηγείται άδεια διαμονής σε υπηκόους τρίτων χωρών που διέμεναν στην Ελλάδα μέχρι 31.12.2004 και δεν συντρέχουν στο πρόσωπο τους λόγοι δημόσιας τάξης και ασφάλειας». Δόθηκε δεν η δυνατότητα να υποβάλλουν αιτήσεις στους οικείους δήμους της χώρας, κατά το διάστημα 1/10 έως 31/12/2005, προκειμένου να υπαχθούν σε αυτήν την διαδικασία νομιμοποίησης. Σε παρόμοια διαδικασία (άρθρο 91 παρ.12), μπορούσαν να υπαχθούν και κάτοχοι ειδικού δελτίου ταυτότητας ομογενούς (αλβανοί υπήκοοι), οι οποίοι δεν απέδειξαν την ομογενειακή τους ιδιότητα.

Μια άλλη σημαντική αλλαγή που επέφερε αυτός ο νόμος, ήταν η δυνατότητα εισόδου στη χώρα, υπηκόων τρίτων χωρών, με σκοπό την παροχή εποχικής εργασίας (6 μηνών), στον πρωτογενή τομέα της οικονομίας. Έτσι υπογράφηκαν διακρατικές συμφωνίες της Ελλάδας με την Αλβανίας και την Βουλγαρία (για

εργάτες γης και κτηνοτροφίας), καθώς και με την Αίγυπτο (αλιεργάτες), που προέβλεπαν την εισδοχή μετακλητών εργατών προκειμένου να στελεχωθούν με εργατικό δυναμικό τομείς που υπέφεραν από την έλλειψη εγχώριου εργατικού δυναμικού.

Παράλληλα προβλέπονται ποινικές, διοικητικές και οικονομικές κυρώσεις σε όσους παρέχουν υπηρεσίες σε παράνομους μετανάστες/υπηκόους τρίτων χωρών.

2.2.6 Νόμος 3838/2010 ⁷

Με τον νόμο αυτό, που τροποποιεί τον κώδικα ελληνικής ιθαγένειας (Κ.Ε.Ι.), εισήχθη στην ελληνική νομοθεσία μια σημαντική καινοτομία σχετικά με τις προϋποθέσεις απόκτησης της ελληνικής ιθαγένειας. Μέχρι την ψήφιση αυτού του νόμου, για την απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας ακολουθούνταν η αρχή του δικαίου του αίματος. Προϋπόθεση δηλαδή ήταν η απευθείας συγγένεια με έλληνα πολίτη.

Με τον νέο νόμο δίνεται η δυνατότητα στα παιδιά των μεταναστών, να αποκτήσουν την ελληνική ιθαγένεια, με τη γέννησή τους στην Ελλάδα. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι να διαμένουν και οι δύο γονείς στην Ελλάδα, μόνιμα και νόμιμα για 5 συνεχόμενα έτη πριν την γέννηση του τέκνου. Ελληνική ιθαγένεια μπορούν επίσης να αποκτήσουν τα παιδιά των μεταναστών, εφόσον έχουν παρακολουθήσει τουλάχιστον 6 έτη ελληνικού σχολείου και κατοικούν μόνιμα και νόμιμα στη χώρα. Τροποποιώντας τον ισχύοντα μέχρι τότε Κ.Ε.Ι., προβλέπεται επταετής νόμιμη διαμονή στη χώρα (από 12ετή), πριν οι αλλοδαποί αιτηθούν την πολιτογράφηση ως Έλληνες. Φυσικά θα πρέπει να έχουν λευκό ποινικό μητρώο, γνώση ελληνικών και στοιχείων του ελληνικού πολιτισμού. Εξετάζεται επίσης η ομαλή ένταξη στην οικονομική και κοινωνική ζωή αλλά και η εξοικείωσή τους με τους θεσμούς του πολιτεύματος.

Μία άλλη πρωτοπορία που έφερε αυτός ο νόμος, είναι το δικαίωμα του εκλέγειν σε μια σειρά πολιτών τρίτων χωρών, μόνο όμως για τις εκλογές της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης (Δήμους). Έτσι παρέιχε την δυνατότητα εγγραφής στους εκλογικούς καταλόγους, των κατόχων Ειδικού Δελτίων Ταυτότητας Ομογενών, κατόχων αδειών διαμονής Αόριστης ή δεκαετούς διάρκειας, υπαθθέντων στο

---

⁷ ΦΕΚ 49/τ. Α' /24.3.2010 «Σύγχρονες διατάξεις για την Ελληνική Ιθαγένεια και την πολιτική συμμετοχή ομογενών και νομίμως διαμενόντων μεταναστών και άλλες ρυθμίσεις.»

καθεστώς «επί μακρόν διαμένων», κατόχων δελτίων διαμονής ως μέλη οικογένειας Έλληνα πολίτη ή πολίτη κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναγνωρισμένων πολιτικών προσφύγων, και πολιτών χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ)⁸.

2.2.7 Νόμος 3907/2011⁹

Με τον νόμο αυτό ιδρύεται Υπηρεσία Ασύλου και Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής. Προσαρμόστηκε δηλαδή η ελληνική νομοθεσία στις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ «σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη - μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών». Η νέα αυτή υπηρεσία ανήκει στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, ως αυτοτελής υπηρεσία, με τίτλο «Υπηρεσία Ασύλου» και υπάγεται απευθείας στον Υπουργό. Έχει χωρική αρμοδιότητα που εκτείνεται σε όλη την Επικράτεια.

Σύμφωνα με το άρθρο 1, η νέα αυτή υπηρεσία έχει ως αποστολή :

- την υποστήριξη του σχεδιασμού και της χάραξης της πολιτικής της χώρας όσον αφορά στη χορήγηση ασύλου ή άλλων μορφών διεθνούς προστασίας, καθώς και την παρακολούθηση και αξιολόγηση της υλοποίησης αυτής,
- την παραλαβή και εξέταση αιτημάτων διεθνούς προστασίας και την απόφαση επί αυτών σε πρώτο βαθμό,
- την ενημέρωση των αιτούντων διεθνή προστασία για τη διαδικασία εξέτασης των αιτημάτων, καθώς και για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους στο πλαίσιο αυτής,

---

⁸ Η Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ) είναι οργανισμός που ιδρύθηκε το 1960 από ευρωπαϊκά κράτη που δίσταζαν να ενταχθούν πλήρως στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα. Σκοπός του οργανισμού είναι η προώθηση του ελεύθερου εμπορίου και της οικονομικής ολοκλήρωσης προς όφελος των μελών του. Σήμερα μέλη της ΕΖΕΣ είναι τέσσερις χώρες: η Ελβετία, η Ισλανδία, το Λίχτενσταϊν και η Νορβηγία. (wikipedia.org)

⁹ ΦΕΚ 7/τ.Α' /26.01.2011 «Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ "σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη - μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών" και λοιπές διατάξεις.

- τη συγκέντρωση και αξιολόγηση πληροφοριών σχετικά με την οικονομική, κοινωνική και πολιτική κατάσταση που επικρατεί στις χώρες προέλευσης των αλλοδαπών και τη διαρκή παρακολούθηση των εξελίξεων στις χώρες αυτές, σε συνεργασία με αρμόδιες για το σκοπό αυτόν άλλες ελληνικές αρχές ή αρχές της αλλοδαπής, ιδίως στο πλαίσιο σχετικών διεθνών συμφωνιών,
- τον εφοδιασμό των αιτούντων διεθνή προστασία αλλοδαπών, καθώς και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας με τα προβλεπόμενα από την κείμενη νομοθεσία νομιμοποιητικά και ταξιδιωτικά έγγραφα,
- τη διεκπεραίωση των αιτήσεων οικογενειακής επανένωσης προσφύγων,
- τη διευκόλυνση των αιτούντων σε ό,τι αφορά στις υλικές συνθήκες υποδοχής σε συνεργασία με άλλους συναρμόδιους φορείς,
- την προετοιμασία νομοθετικών κειμένων και διοικητικών πράξεων σε θέματα αρμοδιότητάς της και
- τη συνεργασία με κρατικούς φορείς, ανεξάρτητες αρχές και μη κυβερνητικές οργανώσεις, όργανα και οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης και διεθνείς οργανισμούς για την αποτελεσματικότερη εκπλήρωση της αποστολής της.

Η νέα αυτή υπηρεσία έχει δηλαδή ως αποστολή κυρίως την διαχείριση των προσφυγικών ροών που αυξήθηκαν σημαντικά προς την Ευρώπη (εξαιτίας κυρίως της αραβικής άνοιξης), «ενός κύματος διαδηλώσεων και διαμαρτυριών στη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική, που εκδηλώθηκε από τις 18 Δεκεμβρίου του 2010. Εκδηλώθηκαν εξεγέρσεις στην Τυνησία και την Αίγυπτο, εμφύλια σύρραξη στη Λιβύη, εξεγέρσεις στο Μπαχρέιν, τη Συρία και την Υεμένη. Μεγάλες διαδηλώσεις έγιναν επίσης στην Αλγερία, το Ιράν, το Ιράκ, την Ιορδανία, το Μαρόκο και το Ομάν. Μικρότερες οργανωμένες διαμαρτυρίες έγιναν στο Τζιμπουτί, το Κουβέιτ, τον Λίβανο, τη Μαυριτανία, τη Σαουδική Αραβία, και το Σουδάν. Κοινό γνώρισμα των διαδηλώσεων ήταν οι μαζικές διαμαρτυρίες με καμπάνιες, απεργίες, πορείες, καθώς και η χρήση κοινωνικών δικτύων όπως το Facebook, το Twitter και το YouTube, για την οργάνωση, την επικοινωνία, και την ενημέρωση περί των προσπαθειών των κρατών για καταπίεση και λογοκρισία» (wikipedia.org)

2.2.8 ΝΟΜΟΣ 4018 / 2011 ¹⁰

Με αυτόν τον νόμο ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία ο Κανονισμός (ΕΚ) 1030/2002, όπως τροποποιήθηκε με τον Κανονισμό (ΕΚ) 380/2008. Σύμφωνα με αυτόν οι άδειες διαμονής πολιτών τρίτων χωρών εκδίδονται πλέον με τη μορφή αυτοτελούς εγγράφου, όπως ορίζουν οι αναφερόμενες κοινοτικές οδηγίες. Έτσι στο φυσικό σώμα των εκδιδόμενων, βάση των διατάξεων του παρόντος νόμου, αδειών παραμονής φέρετε μέσο ηλεκτρονικής αποθήκευσης που εμπεριέχει βιομετρικά δεδομένα. Αυτά είναι μία πρόσφατη, έγχρωμη, ψηφιακή φωτογραφία και δακτυλικά αποτυπώματα των δύο δεικτών.

Αρμόδιες υπηρεσίες για την παραλαβή της ψηφιακής φωτογραφίας, τη λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων και τον έλεγχο της ορθότητας των βιομετρικών στοιχείων με τις οριζόμενες στους κανονισμούς προδιαγραφές, είναι η Διεύθυνση Μεταναστευτικής Πολιτικής του Υπουργείου Εσωτερικών για τις άδειες και τα δελτία διαμονής που εκδίδονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών ή με κοινή υπουργική απόφαση και οι Διευθύνσεις Αλλοδαπών και Μετανάστευσης των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων για τις άδειες διαμονής που εκδίδονται με απόφαση του Γενικού τους Γραμματέα.

Τα βιομετρικά δεδομένα που συλλέγονται, χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για την εξυπηρέτηση των σκοπών του Κανονισμού (ΕΚ) 1030/2002, όπως ισχύει. Δηλαδή για τον έλεγχο της γνησιότητας του τίτλου διαμονής και της ταυτοπροσωπίας του κατόχου με το πρόσωπο, στο όνομα του οποίου έχει εκδοθεί ο τίτλος. Διατηρούνται κρυπτογραφημένα, για όσο χρόνο ισχύει ο σχετικός τίτλος διαμονής, στην κεντρική βάση δεδομένων του Υπουργείου Εσωτερικών. Φορέας στον οποίο έχει ανατεθεί η εκτύπωση των εν λόγω αυτοτελών εγγράφων, ορίστηκε η Ελληνική Αστυνομία.

Με το άρθρο 2 του ίδιου νόμου, μεταφέρεται η αρμοδιότητα παραλαβής των αιτήσεων για χορήγηση άδειας διαμονής, από τους Δήμους στις Υπηρεσίες Αλλοδαπών και Μετανάστευσης των αποκεντρωμένων διοικήσεων της Χώρας. Έτσι στις έδρες κάθε νομού, ιδρύονται ως σημεία επαφής των μεταναστών με την διοίκηση, υπηρεσίες μια στάσης, οι οποίες είναι επιφορτισμένες με την παραλαβή

---

10 ΦΕΚ 215/τ.Α΄/30.9.2011 «Αναδιοργάνωση του συστήματος αδειοδότησης για τη διαμονή αλλοδαπών στη χώρα υπό όρους αυξημένης ασφάλειας, ρυθμίσεις θεμάτων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Εσωτερικών.»

των αιτήσεων για χορήγηση άδειας διαμονής, τον έλεγχο των υποβληθέντων δικαιολογητικών, την αναζήτηση δικαιολογητικών μέσω ηλεκτρονικής διασύνδεσης, εφόσον υφίσταται τέτοια δυνατότητα, από τρίτους φορείς για τη συμπλήρωση των φακέλων των αιτήσεων, την επίδοση των τίτλων διαμονής και απορριπτικών ή ανακλητικών αποφάσεων. Οι υπηρεσίες αυτές είναι αρμόδιες και για την παραλαβή και διεκπεραίωση αιτήσεων εργοδοτών, που επιθυμούν να απασχολήσουν πολίτες τρίτων χωρών, για εργασία στην αγροτική οικονομία.

2.3 Ισχύον κανονιστικό πλαίσιο

2.3.1 Ν.4251 / 2014 11

Οι διάσπαρτες διατάξεις και οι αδυναμίες του μέχρι τότε ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου, επιχειρήθηκε να κωδικοποιηθούν και να αντιμετωπιστούν συλλογικά, με την ψήφιση και εφαρμογή του νέου αυτού κώδικα.

Ο Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης, συντάχθηκε έχοντας σκοπούς α) την συγκέντρωση των διατάξεων της μεταναστευτικής νομοθεσίας, β) την εναρμόνιση με την ενωσιακή-ευρωπαϊκή νομοθεσία, και γ) την αντιμετώπιση των δυσλειτουργιών που είχαν διαπιστωθεί κατά την εφαρμογή των προηγούμενων νομοθετικών πλαισίων μέσω της ορθολογικοποίησης του θεσμικού πλαισίου. Κάποιες γενικότερες αρχές που διέπουν τον νέο κώδικα είναι ότι απλοποιήθηκαν περισσότερο οι διαδικασίες για την έκδοση αδειών διαμονής, μειώθηκαν ο αριθμός των κατηγοριών αδειών διαμονής και παράλληλα αυξήθηκε ο χρόνος διάρκειας τους, διευρύνθηκε το πεδίο εφαρμογής για την πρόσβαση στην αγορά εργασίας, προσπάθησε να καλλιεργηθεί φιλικό κλίμα επενδύσεων και παροτρύνθηκε η πρόσβαση στο καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος. Επίσης εισήχθη ένα πλέγμα προστασίας των παιδιών των μεταναστών, με το ειδικό ευνοϊκό καθεστώς διαμονής «δεύτερης γενιάς». Με αυτό το καθεστώς, δίνεται η δυνατότητα στα τέκνα των μεταναστών, που είτε έχουν γεννηθεί στη χώρα, είτε έχουν παρακολουθήσει επιτυχώς έξι τουλάχιστον τάξεις ελληνικού σχολείου, να λάβουν πενταετή άδεια διαμονής (με δικαίωμα 5ετούς ανανέωσής της), ανεξάρτητα από την νομιμότητα ή μη των γονέων τους ώστε να μην παραμένουν δέσμια των γενικών διατάξεων, κινδυνεύοντας ανά πάσα στιγμή την απώλεια της νομιμότητας της διαμονής τους.

11ΦΕΚ 80/τ.Α' /01-04-2014 « Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης και λοιπές διατάξεις.»

2.3.2 Κατηγορίες αδειών διαμονής

Με τον νέο κώδικα μετανάστευσης, έγινε η προσπάθεια να ομαδοποιηθούν οι κατηγορίες αδειών διαμονής σε κατηγορίες, ανάλογα τον τύπο τους, και την διάρκειά τους,

Έτσι λοιπόν οι κατηγορίες αδειών διαμονής που προβλέπονται είναι οι εξής:

A) Άδεια διαμονής για εργασία και επαγγελματικούς λόγους

A1. Εργαζόμενοι με εξαρτημένη εργασία - παροχή υπηρεσιών ή έργου

A2. Εργαζόμενοι ειδικού σκοπού

A3. Επενδυτική δραστηριότητα

A4. Απασχόληση υψηλής ειδίκευσης «Μπλε Κάρτα»

A5. Απασχόληση στο πλαίσιο ενδοεταιρικής μετάθεσης

B) Προσωρινή διαμονή

B1. Εποχική εργασία

B2. Αλιεργάτες

B3. Μέλη καλλιτεχνικών συγκροτημάτων

B4. Πολίτες τρίτων χωρών που μετακινούνται από επιχείρηση εγκατεστημένη σε κράτος - μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, με σκοπό την παροχή υπηρεσίας

B5. Πολίτες τρίτων χωρών που μετακινούνται από επιχείρηση εγκατεστημένη σε τρίτη χώρα με σκοπό την παροχή υπηρεσίας

B6. Αρχηγοί οργανωμένων ομάδων τουρισμού

B7. Πολίτες τρίτων χωρών φοιτητές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που συμμετέχουν σε προγράμματα πρακτικής άσκησης

B8. Αθλητές - Προπονητές.

B9. Πολίτες Αυστραλίας που συμμετέχουν στο πρόγραμμα για την κινητικότητα των νέων, σύμφωνα με το Μνημόνιο Κατανόησης μεταξύ Ελλάδας και Αυστραλίας (Work and Holiday Visa) που κυρώθηκε με τον ν. 4353/2015 (Α' 173).

B10. Ασκούμενοι σύμφωνα με τον ν. 4666/2020 (Α' 35), με τον οποίο ενσωματώθηκε η Οδηγία ΕΕ 2016/801.

B11. Πτητικό, τεχνικό και διοικητικό προσωπικό που εισέρχεται στη χώρα για κάλυψη αναγκών δασοπυρόσβεσης κατά την αντιπυρική περίοδο.

B12. Υπότροφοι του Αμερικανικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Ελλάδος (Ίδρυμα Fulbright).

B13. Εκμάθηση Ελληνικής Γλώσσας σε Κέντρο Διδασκαλίας ή συναφή φορέα Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος της Χώρας.

Γ) Άδεια διαμονής για ανθρωπιστικούς, εξαιρετικούς και άλλους λόγους

Γ1. Ανθρωπιστικοί λόγοι

Γ2. Εξαιρετικοί λόγοι

Γ3. Δημόσιο συμφέρον

Γ4. Άλλοι λόγοι

Γ.5. Πολίτες Καναδά που συμμετέχουν στο πρόγραμμα για την κινητικότητα των νέων, δυνάμει της Συμφωνίας μεταξύ Ελληνικής Δημοκρατίας και Καναδά που κυρώθηκε με το ν. 4091/2012 (Α' 219).

Δ) Άδεια διαμονής για σπουδές, εθελοντική εργασία, έρευνα και επαγγελματική κατάρτιση,

Δ1. Σπουδές

Δ2. Εθελοντική εργασία

Δ3. Έρευνα

Δ4. Επαγγελματική κατάρτιση.

Ε) Άδεια διαμονής για θύματα εμπορίας ανθρώπων και παράνομης διακίνησης μεταναστών

ΣΤ) Άδεια διαμονής για οικογενειακή επανένωση

ΣΤ1. Μέλη οικογένειας πολίτη τρίτης χώρας

ΣΤ2. Μέλη οικογένειας Έλληνα ή ομογενούς

ΣΤ3. Αυτοτελής άδεια διαμονής μέλους οικογένειας πολίτη τρίτης χώρας ή ομογενούς

ΣΤ4. Προσωποπαγές δικαίωμα διαμονής μελών οικογένειας Έλληνα

Ζ) Άδεια διαμονής μακράς διάρκειας

Ζ1. Άδεια διαμονής επί μακρόν διαμένοντος

Ζ2. Άδεια διαμονής δεύτερης γενιάς

Ζ3. Άδεια δεκαετούς διάρκειας

Πέρα όμως από αυτές τις κατηγορίες αδειών διαμονής, ο νέος κώδικας, ακολουθώντας τις εξελίξεις της οικονομίας και της κοινωνίας, εισήγαγε μια σειρά από νέες διατάξεις, προκειμένου να ανταποκριθεί στα σημεία των καιρών. Μερικές από αυτές είναι :

2.3.3 Διαδικασία επαναφοράς στην νομιμότητα

Όλοι οι προηγούμενοι νόμοι για την μετανάστευση, που είχαν εφαρμοστεί στη χώρα μας, προέβλεπαν και μια ρύθμιση για την νομιμοποίηση ήδη διαμενόντων παράνομως στη χώρα. Αυτό γίνονταν με μια τεθείσα (καθορισμένη και συνήθως

ολιγόμηνη) προθεσμία, όπου η διοίκηση καλούσε τους ενδιαφερόμενους να υποβάλλουν αίτηση μαζί με τα δικαιολογητικά που προβλεπόταν. Μεταξύ των άλλων δικαιολογητικών και για την ενίσχυση των ασφαλιστικών ταμείων, ήταν και η απόφαση εξαγοράς ορισμένου αριθμού ενσήμων από τον ενδιαφερόμενο. Ο νέος Κώδικας πλέον, δίνει την δυνατότητα σε όσους διαμένουν στη χώρα χωρίς την κατοχή κάποιου τίτλου νόμιμης διαμονής,(τουλάχιστον επί 7ετία) ή διέμεναν σε προγενέστερο χρόνο νόμιμα στη χώρα και εκ των υστέρων απώλεσαν τον τίτλο διαμονής τους (αλλά συνεχίζουν να διαμένουν στην Ελλάδα), να λάβουν άδεια διαμονής (με απαραίτητη προϋπόθεση την μη συνδρομή στο πρόσωπο τους λόγων που τους καθιστούν επικίνδυνους για την δημόσια τάξη και ασφάλεια) και να επανέλθουν στη νομιμότητα. Αυτή η διάταξη έχει ενσωματωθεί με το άρθρο 19, μπορεί να ασκηθεί άπαξ και δεν έχει προθεσμία για την υποβολή της αίτησης από τον ενδιαφερόμενο αλλά είναι μια διαρκής ρύθμιση (επα)-νομιμοποίησης.

Σχετικά με την απόδειξη της διαμονής στη χώρα, οι ενδιαφερόμενοι καλούνται να αποδείξουν την 7ετή τουλάχιστον διαμονή τους, καταθέτοντας στις αρμόδιες υπηρεσίες αλλοδαπών και μετανάστευσης, μια σειρά από έγγραφα βέβαιης χρονολογίας. Τέτοια μπορεί να είναι μεταξύ άλλων, φορολογικές δηλώσεις, ιδιωτικά συμφωνητικά μίσθωσης κατοικίας, αποφάσεις απέλασης ή αναστολής απέλασης από τις αστυνομικές αρχές, βεβαιώσεις φοίτησης (είτε αυτών είτε των τέκνων τους) σε ελληνικά σχολεία, αποδεικτικά προσφυγής στο δημόσιο σύστημα υγείας (εξετάσεις, εισιτήρια/εξιτήρια σε δημόσια νοσοκομεία κλπ), αποδεικτικά ασφάλισης σε ασφαλιστικά ταμεία κ.α. Με την υποβολή της αίτησης για εξαιρετικούς λόγους (η οποία από την 15^η Απριλίου 2021 γίνεται ηλεκτρονικά μέσω των ηλεκτρονικών υπηρεσιών του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου), η διοίκηση και για όσο διάστημα εκκρεμή η εξέτασή της, απέχει από οποιοδήποτε δυσμενές για τον συναλασσόμενο μέτρο (απέλαση).

2.3.4 Επενδυτές - κάτοχοι ακινήτων στην Ελλάδα

Με το άρθρο 20B του Κώδικα, δίνεται η δυνατότητα σε υπηκόους τρίτων χωρών, να λάβουν 5ετή άδεια διαμονής στην Ελλάδα οι ιδιοκτήτες ακινήτων (ή αυτοί που έχουν συνάψει μακροχρόνια σύμβαση σύνθετου τουριστικού καταλύματος), αξίας τουλάχιστον 250.000€ (από 1/1/2023 και για ορισμένες περιοχές της χώρας το αναφερόμενο ποσό αυξήθηκε σε 500.000€). Η ονομαζόμενη και ως golden visa, ήταν μια καινοτομία στο εθνικό δίκαιο, αφού ακολουθώντας παραδείγματα άλλων χωρών τις Ε.Ε., έδινε στον κάτοχό της το δικαίωμα να εισέλθει στην Ελλάδα και

κατά συνέπεια στο χώρο SCHENGEN (en.wikipedia.org/wiki/Schengen_Area) με την κατοχή της άδειας διαμονής και χωρίς περαιτέρω, χρονοβόρες και κοστοβόρες, διατυπώσεις όπως είναι ο εφοδιασμός με θεώρηση εισόδου (VISA) από τις αρμόδιες προξενικές αρχές.

Χάρτης 1 Χώρες Schengen

(Wikipedia.org)

Η εφαρμογή των διατάξεων αυτού του άρθρου, που ξεκίνησε το 2018, έφερε και μια τόνωση στην αγορά των ακινήτων και μια επαναδραστηριοποίηση του κατασκευαστικού κλάδου στη χώρα μας, που είχε πληγεί ως συνέπεια της οικονομικής κρίσης που βίωσαν οι οικονομίες των δυτικών χωρών. Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται στατιστικά στοιχεία με τις χορηγηθείσες άδειες αυτής της κατηγορίας ανά έτος :

Πίνακας 2 Αιτήματα αδειών μόνιμου επενδυτή - Golden Visa

Αιτήματα Αδειών Μόνιμου Επενδυτή-Golden Visa (Αρχικές χορηγήσεις και ανανεώσεις) ανά έτος κατάθεσης αιτήματος (2018-2022)					
ΑΡΧΙΚΕΣ ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ					
ΕΤΟΣ ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΑΙΤΗΜΑΤΟΣ	ΕΚΔΟΘΕΙΣΕΙΣ	ΑΠΟΡΡΙΨΕΙΣ	ΑΝΑΚΛΗΣΕΙΣ	ΕΚΚΡΕΜΕΙΣ	ΣΥΝΟΛΟ
2018	1.939	18	6	24	1.987
2019	3.952	50	9	79	4.090
2020	1.370	12	14	230	1.626
2021	1.256	4	18	728	2.006
2022	1.243	4	9	1.847	3.103
ΣΥΝΟΛΟ ΑΡΧΙΚΩΝ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ	9.760	88	56	2.908	12.812
ΑΝΑΝΕΩΣΕΙΣ					
ΕΤΟΣ ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΑΙΤΗΜΑΤΟΣ	ΕΚΔΟΘΕΙΣΕΙΣ	ΑΠΟΡΡΙΨΕΙΣ	ΑΝΑΚΛΗΣΕΙΣ	ΕΚΚΡΕΜΕΙΣ	ΣΥΝΟΛΟ
2018	81	1			82
2019	370	6	1	7	384
2020	214	3	5	17	239
2021	396	11		50	457
2022	417	2		787	1.206
ΣΥΝΟΛΟ ΑΝΑΝΕΩΣΕΩΝ	1.478	23	6	861	2.368
ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΝΟΛΑ ΑΡΧΙΚΩΝ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ & ΑΝΑΝΕΩΣΕΩΝ	11.238	111	62	3.769	15.180

migration.gov.gr

Από τον παραπάνω πίνακα, διακρίνουμε πως συνολικά έχουν χορηγηθεί σε ιδιοκτήτες ακινήτων στην Ελλάδα, κοντά στις 10.000 άδειες διαμονής (εάν σε αυτόν τον αριθμό υπολογίσουμε και τα μέλη των οικογενειών τους, τότε οι άδειες ξεπερνάνε τον αριθμό των 30.000). Η ύφεση που παρατηρείτε το έτος 2020 έως σήμερα, οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην υγειονομική κρίση που ακολούθησε την εμφάνιση του κωρονοϊού, αφού με βάση το παρακάτω στατιστικό διάγραμμα παρατηρούμε ότι οι πλειοψηφία των αγοραστών κατοικιών είναι υπήκοοι Κίνας (6 στους 10) και υπάρχει αντικειμενική δυσκολία εξόδου από την χώρα τους λόγω των περιοριστικών μέτρων για την εξάπλωση της πανδημίας.

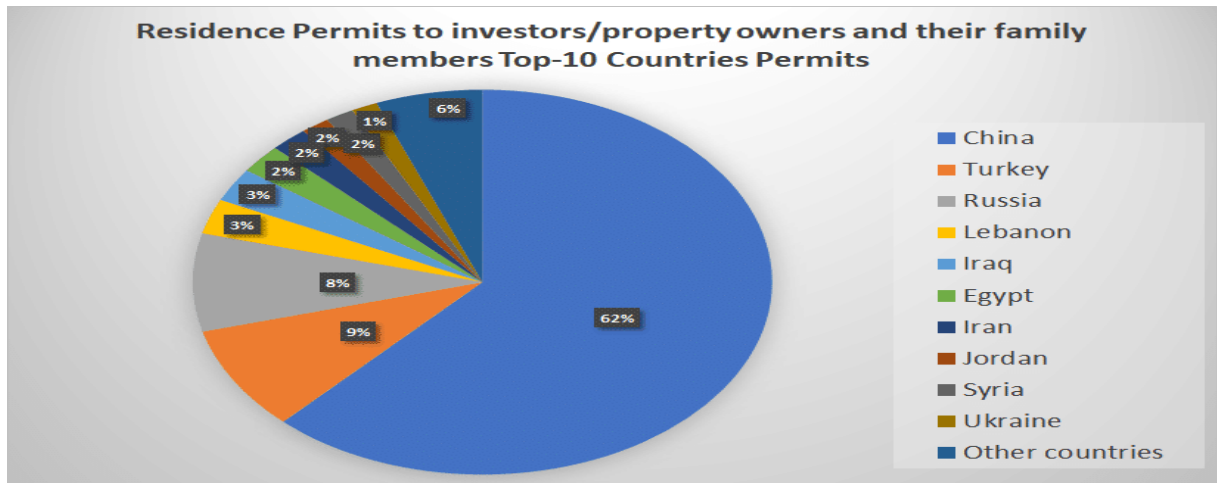
Χάρτης 2 Χώρες προέλευσης μόνιμων επενδυτών - Golden visa

migration.gov.gr

Γράφημα 3 Χώρες προέλευσης μόνιμων επενδυτών - Golden visa

Άλλες εθνικότητες με αξιοσημείωτο ποσοστό που διακρίνουμε στο στατιστικό διάγραμμα για τον συγκεκριμένο τύπο άδειας διαμονής, είναι οι υπήκοοι Τουρκίας και Ρωσίας.

Για τους υπηκόους Τουρκίας, ένας σημαντικός λόγος που εξηγεί την πρόθεσή τους να εφοδιαστούν με τον συγκεκριμένο τύπο άδειας διαμονής, πέρα από την γειτνίαση της χώρας τους με την Ελλάδα, είναι και το αποτυχημένο πραξικόπημα του καλοκαιριού του 2016 και οι μετέπειτα διώξεις των πολιτικών αντιπάλων του προέδρου της Τουρκίας. Οι κάτοχοι της συγκεκριμένης κατηγορίας άδειας διαμονής, έχουν το δικαίωμα (και την επιλογή), να καταφύγουν σε οποιοδήποτε χώρα του χώρου Σέγκεν επιθυμούν. Όσο για τους ρώσους υπηκόους, στράφηκαν κυρίως σε ακίνητα παραθαλάσσια, συνδυάζοντας έτσι την αποφυγή της διαδικασίας εφοδιασμού τους με θεώρηση εισόδου για την πραγματοποίηση των καλοκαιρινών τους διακοπών. Αξίζει να σημειωθεί, ότι μετά την εισβολή στην Ουκρανία, από την άνοιξη του 2022, η χορήγηση άδειας διαμονής, ως ιδιοκτήτες ακινήτων, σε υπηκόους Ρωσίας και Λευκορωσίας έχει προσωρινά ανασταλεί.

2.3.5 Άδεια διαμονής σε ψηφιακούς νομάδες

Ως ψηφιακούς νομάδες ονομάζουμε όσους μπορούν να εργάζονται απομακρυσμένα, από οποιοδήποτε μέρος του κόσμου, κάνοντας χρήση των νέων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών. Αυτοί μπορεί να είναι υπάλληλοι κάποιας εταιρείας (συνήθως υψηλής τεχνολογίας) ή και αυτοαπασχολούμενοι. Υπολογίζεται πως περίπου 5 εκατομμύρια εργαζόμενοι σήμερα παγκοσμίως, εργάζονται με αυτόν τον τρόπο και αναμένεται ο αριθμός τους να αυξηθεί γεωμετρικά τα επόμενα χρόνια. Οι περισσότεροι απασχολούνται σε «δημιουργικά» επαγγέλματα (μόδα, τέχνες, σχεδιασμός ιστοσελίδων, συγγραφείς κλπ), αλλά και χώρους όπως η

πληροφορική, το μάρκετινγκ και ο τραπεζικός τομέας. Το κοινό χαρακτηριστικό όμως που έχουν οι ψηφιακοί νομάδες, ανεξάρτητα από τον τομέα της οικονομίας στον οποίο εργάζονται, είναι ότι έχουν υψηλό κατά κεφαλή εισόδημα. Για αυτό η χώρα μας αποτελεί ιδανικό τόπο εγκατάστασής τους, αφού εκτός από της ιδανικές κλιματικές συνθήκες που επικρατούν την μεγαλύτερη διάρκεια του χρόνου, το κόστος ζωής στην Ελλάδα ικανοποιεί αυτή την κατηγορία εργαζομένων.

Ο όρος ψηφιακός νομάς, εισήχθη στην νομοθεσία μας, με το νόμο 4825/2021¹², όπου με το άρθρο 11 προβλέπεται η χορήγηση άδειας διαμονής σε «Πολίτες τρίτων χωρών αυτοαπασχολούμενους, ελεύθερους επαγγελματίες ή μισθωτούς, οι οποίοι εργάζονται εξ αποστάσεως με τη χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.) με εργοδότες ή πελάτες εκτός Ελλάδας (ψηφιακοί νομάδες digital nomads) για χρονική περίοδο έως δώδεκα (12) μήνες.» Η προσπάθεια προσέλκυσης της συγκεκριμένης κατηγορίας εργαζομένων, δεν έγινε μόνο από το υπουργείο μετανάστευσης και ασύλου, αλλά και από το υπουργείο οικονομικών, καθώς θέσπισε οικονομικά κίνητρα (έκπτωση φόρου 50%) για την μετεγκατάστασή τους στη χώρα μας. Προς αυτή την κατεύθυνση βοήθησε και η ολοκλήρωση της δημοπρασίας 5G, παρέχοντας έτσι νέες γρήγορες συνδέσεις που επιτρέπουν ολοένα και πιο απαιτητικές χρήσεις λειτουργίας διαδικτύου, σε μεγάλες πόλεις.

2.3.6 Ηλεκτρονική υποβολή αίτησης για άδεια διαμονής

Στα πλαίσια του ψηφιακού μετασχηματισμού της δημόσιας διοίκησης, με την αριθμ. οικ. 374365/2021¹³ Υπουργική Απόφαση, δόθηκε η δυνατότητα στους μετανάστες ηλεκτρονικής υποβολής αίτησης για ανανέωση της άδειας διαμονής τους.

Εικόνα 1 Εφαρμογή υποβολής ηλεκτρονικής αίτησης

---

¹² ΦΕΚ 157/τ.Α' /4.9.2021 «Αναμόρφωση διαδικασιών απελάσεων και επιστροφών πολιτών τρίτων χωρών, προσέλκυση επενδυτών και ψηφιακών νομάδων, ζητήματα αδειών διαμονής και διαδικασιών χορήγησης διεθνούς προστασίας, διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου και Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη και άλλες επείγουσες διατάξεις.»

¹³ ΦΕΚ 5242/τ.Β' /12-11-2021 «Ηλεκτρονική υποβολή αιτήσεων ανανέωσης αδειών διαμονής, δελτίων διαμονής και δελτίων μόνιμης διαμονής, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4251/2014 (Α' 80) και του π.δ. 106/2007 (Α' 135).»

Ηλεκτρονική υποβολή αιτημάτων για ανανέωση άδειας διαμονής

Για να ανακτήσετε το απαιτούμενο υποβολής ηλεκτρονικού αιτήματος οι περιπτώσεις απουσίας της λήξης των κατά την υποβολή του αιτήματος, καλύπτονται ως ακολούθως σύμφωνα: Ανάπτυξη υποδομηκών υποβολής:

Για τη παραπάνω είδη απουσιών είναι δυνατή η ηλεκτρονική υποβολή δικαιώματων υποβολής έχουν επίλυσει απουσιών: φυσικές ή νομικές παύσεις, πληρωσθέντες δικηγόροι, και εξουσιοδοτημένοι πρόσωπα που είναι συγγενείς ή βοηθοί του αιτούντος (γονιμίτες, αδελφοί και εντάξιοι-κατώτεροι).

Η διαδικασία ηλεκτρονικής υποβολής περιλαμβάνει συγκεκριμένα βήματα. Για την ερώση και χωρίς προβλήματα ολοκλήρωση της διαδικασίας πραγματοποιήστε αποκλειστικά τα κομμάτια επιλογής που εμφανίζονται στις οθόνες συμπλήρωσης στοιχείων και αποφεύξτε τη χρήση των ελαστικών "Tab" και "Μπαρ" του φάλλομετρο (βασισ).
Για κάθε βήμα της διαδικασίας θα έχετε στη διάθεσή σας τριάντα (30) λεπτά. Μετά την πάραυτα του καθέου αυτού θα αποκατασταθεί αυτόματα από την

ΕΡΓΑΣΙΑ

- > ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Η ΕΡΓΟΥ (N4251/14)
- > ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ (N4251/14)
- > Κ.Υ.Α. 123/04-01-2016

ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΠΟΛΙΤΗ ΤΡΙΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

- > ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΠΟΛΙΤΗ ΤΡΙΤΗΣ ΧΩΡΑΣ (N4251/14)
- > ΣΥΖΥΓΙΟΙ ΟΜΟΓΕΝΟΥΣ (N4251/14)
- > ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ ΑΔΕΙΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ (N4251/14)

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου.

Αυτή η δυνατότητα ήταν μια πρωτοπορία για την δημόσια διοίκηση, που αποσυμφόρησε τις υπηρεσίες αλλοδαπών και μετανάστευσης, σε μεγάλο βαθμό. Ήρθε μάλιστα σε μια περίοδο που μέρος του προσωπικού εργάζονταν από το σπίτι με τηλεργασία, λόγω των περιοριστικών μέτρων που είχαν ληφθεί τότε. Ημερομηνία έναρξης της εφαρμογής¹⁴ που δημιούργησε το Υπουργείο μετανάστευσης και Ασύλου, με την ίδια Υπουργική Απόφαση, ορίστηκε η 15^η Απριλίου 2022.

Κατά την πρώτη φάση εφαρμογής της, η πλατφόρμα δέχονταν μόνο αιτήματα ανανέωσης της άδειας διαμονής από τους υπηκόους τρίτων χωρών. Η υποβολή της αίτησης, σύμφωνα με την απόφαση, γίνονταν είτε από τους ενδιαφερόμενους είτε από πληρεξούσιους δικηγόρους. Στην πράξη όμως παρατηρήθηκε το φαινόμενο οι ενδιαφερόμενοι να προσφεύγουν σε άλλες επαγγελματικές ομάδες (λογιστές) προκειμένου να ολοκληρώσουν την διαδικασία. Η πλήρη αξιοποίηση της δυνατότητας ηλεκτρονικής υποβολής αίτησης για χορήγηση ή ανανέωση της άδειας διαμονής, ήρθε με την Αριθμ. 674588/2022¹⁵ Απόφαση, με ημερομηνία έναρξης εφαρμογής της η 16^η Νοεμβρίου 2022.

¹⁴ <https://applications.migration.gov.gr/metanasteusi/>

¹⁵ ΦΕΚ Τεύχος 5801/τ.Β'/14.11.2022 «Ηλεκτρονική υποβολή αιτήσεων αρχικής χορήγησης τίτλων διαμονής, αιτήσεων επανέκδοσης τίτλων διαμονής σε ισχύ σύμφωνα με τον ν. 4251/2014 (Α' 80) και του π. δ. 106/2007 (Α' 135), καθώς και αιτήσεων αρχικής χορήγησης ή ανανέωσης ειδικών βεβαιώσεων νόμιμης διαμονής σύμφωνα με τις παρ. 4 και 5 του άρθρου 25 του ν. 4251/2014»

Από την έως τώρα εμπειρία της ηλεκτρονικής υποβολής των αιτήσεων, κρίνεται ότι βρίσκεται προς την σωστή κατεύθυνση. Τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν στην αρχή, σε μεγάλο βαθμό, έχουν ξεπεραστεί. Τα οφέλη που παρατηρούνται είναι σημαντικά, καθώς μειώθηκε η γραφειοκρατία, οι υπήκοοι τρίτων χωρών δεν προσέρχονται πλέον στις υπηρεσίες για την υποβολή της αίτησης (παρά μόνο για την λήψη βιομετρικών δεδομένων κατόπιν προγραμματισμένου ραντεβού), και υπάρχει σημαντική οικονομία κλίμακας τόσο στην κατανάλωση αναλωσίμων όσο και στις εργατοώρες που δαπανούνται για την παραλαβή των αιτήσεων.

2.3.7 Διαδικασία μετάκλησης εργατών γης

Εδώ και πολλά χρόνια στην Ελλάδα, όπως και σε όλες τις ευρωπαϊκές οικονομίες, παρατηρείται έλλειψη εργατικού δυναμικού. Οι βαριές βιομηχανίες του ευρωπαϊκού βορρά, καλύπτουν αυτή την ζήτηση μέσω της «εσωτερικής» μετανάστευσης μέσα στις χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης. Έτσι πολλοί ευρωπαίοι, υπήκοοι των φτωχότερων χωρών της ένωσης, Πολωνία, Βουλγαρία, Ρουμανία, έχουν μεταναστέψει σε Γερμανία, Γαλλία και άλλες χώρες, προκειμένου να καλύψουν θέσεις εργασίας στις βαριές βιομηχανίες των χωρών αυτών. Η οικονομία της Ελλάδας στηρίζεται σε ένα μεγάλο ποσοστό στην αγροτική παραγωγή. Ίσως όχι τόσο όσο τα παλαιότερα χρόνια, αλλά ο αγροτικός τομέας έχει ανάγκη από εργατικά χέρια. Η εντατικοποίηση της πρωτογενούς παραγωγής μέσω και των νέων δυναμικών καλλιεργειών, παρόλη την αύξηση της τεχνολογίας, απαιτεί εργατικά χέρια για την συγκομιδή της παραγωγής.

Την δεκαετία του 2000, η Ελλάδα υπέγραψε διακρατικές συμφωνίες, τόσο με την Αλβανία όσο και με την Βουλγαρία (που τότε δεν ήταν μέλος της Ε.Ε.) για μετάκληση εργατών γης από αυτές τις χώρες, κατά την καλλιεργητική περίοδο. Παρόμοια συμφωνία υπογράφηκε και με την Αίγυπτο, αποκλειστικά όμως για εργάτες αλιείας. Αυτές οι συμφωνίες, λειτούργησαν ικανοποιητικά μέχρι τα χρόνια της οικονομικής κρίσης. Οι μετακαλούμενοι εργάτες, μαζί με τους υπηκόους τρίτων χωρών που διέμεναν ήδη στην Ελλάδα, έδωσαν λύση στο χρόνιο πρόβλημα των αγροτών και βοήθησαν στην συγκράτηση του πληθυσμού στην περιφέρεια και στην σταθεροποίηση του αγροτικού τομέα. Κατά την δεκαετία του 2010, με την μείωση των μισθών και του βιοτικού επιπέδου, η χώρα μας δεν έγινε προτιμητέος προορισμός για τους εργάτες γης των γειτονικών χωρών. Επίσης μεγάλος αριθμός νομίμων διαμενόντων μεταναστών, έφυγε από την Ελλάδα, αναζητώντας καλύτερες ευκαιρίες σε πιο ανεπτυγμένες και οικονομικά σταθερές χώρες.

Λύση σε αυτή την κατάσταση, προσπάθησαν να δώσουν μια σειρά από νομοθετικές πρωτοβουλίες που έγιναν τα τελευταία χρόνια και τροποποίησαν τον κώδικα μετανάστευσης. Επειδή μετά το 2012 δόθηκε η δυνατότητα στους υπηκόους Αλβανίας, να εισέρχονται στο χώρο schengen κάνοντας χρήση βιομετρικού διαβατηρίου και επειδή ένας μεγάλος αριθμός Αλβανών πολιτών βρέθηκαν στον ελλαδικό χώρο, κατόπιν αιτημάτων των αγροτικών συνεταιρισμών, προστέθηκε το άρθρο 13¹⁶ στον κώδικα μετανάστευσης. Με την νέα νομοθετική ρύθμιση, δόθηκε η δυνατότητα εργασίας, στον πρωτογενή τομέα της οικονομίας, εργατών γης και κτηνοτροφίας, παρακάμπτοντας τις χρονοβόρες και κοστοβόρες διαδικασίες χορήγησης εθνικής θεώρησης εισόδου από τα αρμόδια προξενικά γραφεία. Επίσης, κατά τα πρότυπα των διακρατικών συμφωνιών της δεκαετίας του 2000, υπογράφηκαν δύο νέες συμφωνίες, αρχικά με την Αίγυπτο και εσχάτως με το Μπαγκλαντές, με σκοπό την είσοδο εργατών γης που θα βοηθήσουν τον αγροτικό τομέα να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της έλλειψης εργατικών χεριών. Με τις διακρατικές αυτές συμφωνίες, δεν αυξάνεται ο όγκος των μεταναστών στην Ελλάδα, αφού η είσοδος στη χώρα, αφορά συγκεκριμένη περίοδο και δεν κατοχυρώνεται δικαίωμα μόνιμης διαμονής.

2.4 Στατιστικά στοιχεία μετανάστευσης

Όπως είδαμε, από τις αρχές τις δεκαετίας του 90, η Ελλάδα και η ελληνική κοινωνία, μετατράπηκε σταδιακά από χώρα προέλευσης σε χώρα προορισμού μεταναστών. Είδαμε πως οι συγκυρίες, της πτώσης των κομμουνιστικών καθεστώτων σε συνδυασμό με την οικονομική άνθηση της ελληνικής οικονομίας την συγκεκριμένη περίοδο, προσέλκυσαν στη χώρα μας μεγάλο αριθμό οικονομικών στην αρχή μεταναστών. Αυτοί στη συνέχεια έφεραν τα μέλη των οικογενειών τους, ενώ άλλοι δημιούργησαν στην Ελλάδα οικογένειες.

Η εικόνα του αριθμού των μεταναστών σήμερα στην Ελλάδα, αποτυπώνετε στην μηνιαία στατιστική αναφορά που εκδίδει το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου.

---

¹⁶ Άρθρο 13α - Νόμος 4251/2014 – «Απασχόληση παράτυπα διαμενόντων πολιτών τρίτων χωρών στην αγροτική οικονομία»

Έτσι λοιπόν, τον Νοέμβριο του 2022, ο αριθμός των διαμενόντων στη χώρα που δεν έχουν την ελληνική ιθαγένεια, είναι πάνω από 750.000 άτομα.

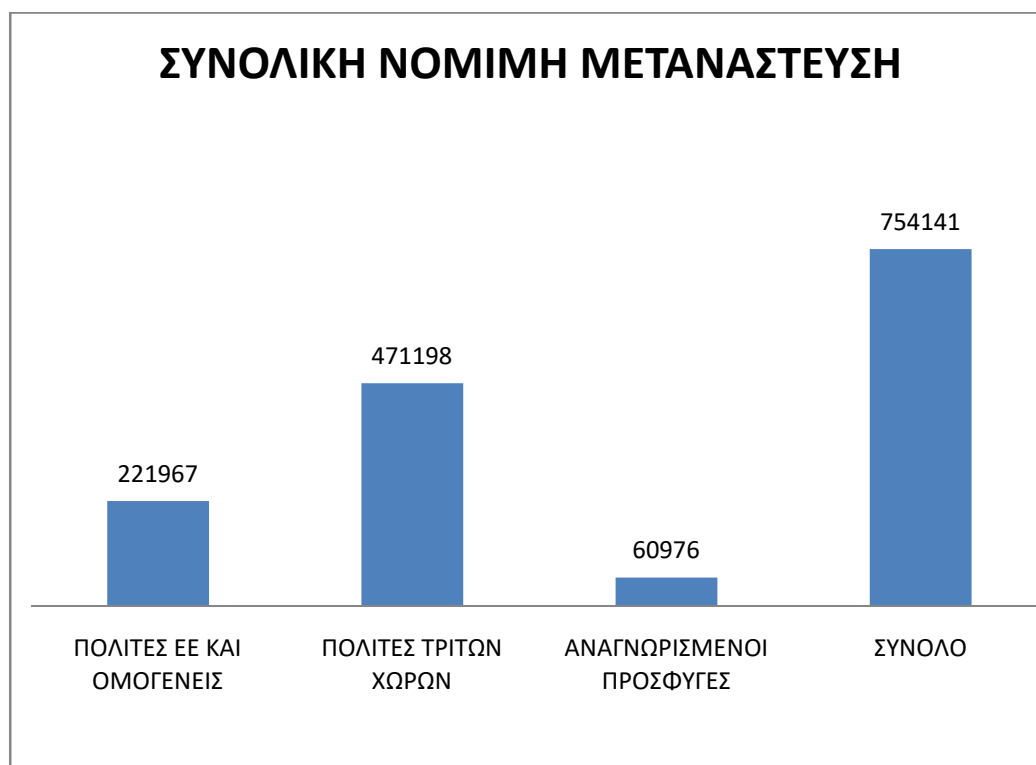
Πίνακας 3 Νόμιμοι μετανάστες στην Ελλάδα (11/2022)

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ/ΕΤΟΣ	Πολίτες ΕΕ & Ομογενείς	Πολίτες Τρίτων Χωρών	Αναγνωρισμένοι Πρόσφυγες (Ενεργές ΑΔΕΤ)	ΣΥΝΟΛΟ
Νοέμβριος 2022	221.967	471.198	60.976	754.141

migration.gov.gr

Από αυτούς το μεγαλύτερο ποσοστό αφορά πολίτες τρίτων χωρών (470.000 περίπου άτομα), ένα μικρότερο αλλά σημαντικό ποσοστό αφορά πολίτες κρατών ευρωπαϊκής ένωσης καθώς και ομογενείς, ενώ περίπου 61.000 πολίτες τρίτων χωρών έχουν αναγνωριστεί ως πρόσφυγες και έχουν υπαχθεί στο καθεστώς της διεθνούς προστασίας.

Γράφημα 4 Συνολική νόμιμη μετανάστευση (11/2022)

migration.gov.gr

2.4.1 Πολίτες τρίτων χωρών με άδεια διαμονής στην Ελλάδα

Από τους 471.000 περίπου υπηκόους τρίτων χωρών, με άδεια διαμονής στην χώρα, παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό, είναι πολίτες της Αλβανίας. Τόσο η γειτνίαση των χωρών όσο και το μεγάλο κύμα Αλβανών πολιτών που ήρθαν την δεκαετία του 90 στην Ελλάδα, συμβάλει σε αυτή την εικόνα. Με μεγάλη διαφορά ακολουθούν οι υπήκοοι Κίνας, Γεωργίας και άλλων χωρών. Όλοι αυτοί οι μετανάστες αντιμετωπίστηκαν στην αρχή ως οικονομικοί, και γι αυτό παρατηρήθηκε το φαινόμενο να οριστούν ως υπεύθυνες υπηρεσίες για την διαχείρισή τους, αυτές του υπουργείου εργασίας. Το μεγάλο βήμα προς την ορθολογικότερη αντιμετώπιση έγινε την δεκαετία του 2000, με την ίδρυση των υπηρεσιών μετανάστευσης.

Πέρα από τον αγροτικό τομέα, οι μετανάστες πλέον απασχολούνται και σε άλλους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας. Έτσι, στον κατασκευαστικό κλάδο, ένα μεγάλο ποσοστό των εργαζομένων είναι μετανάστες. Το ίδιο συμβαίνει και σε άλλους τομείς της ελληνικής οικονομίας.

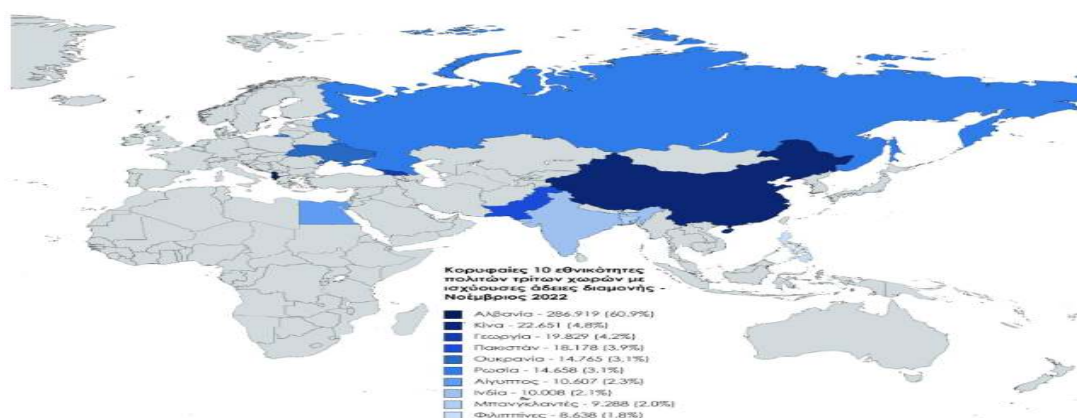
Γράφημα 5 Υ.Τ.Χ. με άδεια διαμονής ανά χώρα

Πίνακας 4 Υ.Τ.Χ. με άδεια διαμονής ανά χώρα

Κορυφαίες 10 εθνικότητες των πολιτών τρίτων χωρών με ισχύουσες άδειες διαμονής		
1	ΑΛΒΑΝΙΑ	286.919 (60,9%)
2	ΚΙΝΑ	22.651 (4,8%)
3	ΓΕΩΡΓΙΑ	19.829 (4,2%)
4	ΠΑΚΙΣΤΑΝ	18.178 (3,9%)
5	ΟΥΚΡΑΝΙΑ	14.765 (3,1%)
6	ΡΩΣΙΑ	14.658 (3,1%)
7	ΑΙΓΥΠΤΟΣ	10.607 (2,3%)
8	ΙΝΔΙΑ	10.008 (2,1%)
9	ΜΠΑΝΓΚΛΑΝΤΕΣ	9.288 (2,0%)
10	ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΣ	8.638 (1,8%)
	Άλλες Ιθαγένειες	55.657 (11,8%)
	ΣΥΝΟΛΟ	471.198 (100,0%)

Χάρτης 3 Υ.Τ.Χ. με άδεια διαμονής ανά χώρα

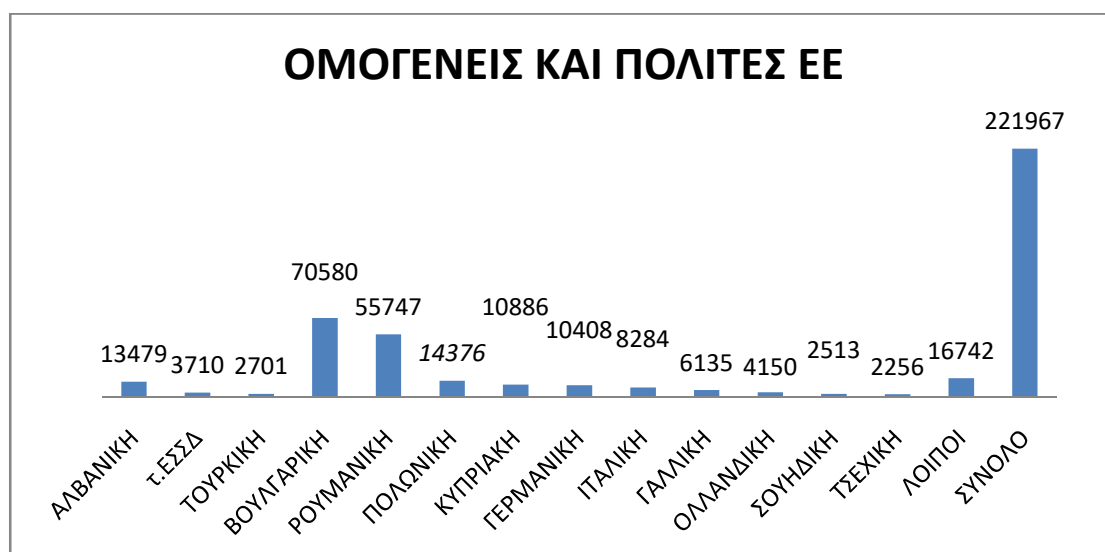

migration.gov.gr

2.4.2 Πολίτες χωρών Ε.Ε. και ομογενείς.

Ένα σημαντικό ποσοστό των μεταναστών που διαμένουν στην Ελλάδα, είναι είτε πολίτες κρατών της Ε.Ε. είτε ομογενείς, όπως φαίνεται και στο παρακάτω διάγραμμα.

Γράφημα 6 Ομογενείς και πολίτες χωρών Ε.Ε. ανά χώρα

migration.gov.gr

Από τους 220.000 περίπου μετανάστες αυτών των κατηγοριών, οι περισσότεροι είναι πολίτες κρατών της ευρωπαϊκής ένωσης, με τους υπηκόους Βουλγαρίας και Ρουμανίας να έχουν την μερίδα του λέοντος. Αυτό εξηγείται επειδή οι συγκεκριμένες χώρες έγιναν μέλη της Ε.Ε. μόλις το 2008, ενώ ως τότε υπήρχε σημαντικός αριθμός μεταναστών από αυτές στην Ελλάδα.

Παρατηρούμε επίσης, πως ομογενειακή ρίζα έχουν αποδείξει μόνο πολίτες Αλβανίας, Τουρκίας και χωρών της πρώην Σοβιετικής ένωσης. Λόγω της ιδιαιτερότητας της συγκεκριμένης κατηγορίας μεταναστών, η διαχείριση των Ειδικών Δελτίων Ταυτότητας Ομογενών (Ε.Δ.Τ.Ο.), έχει ανατεθεί στις υπηρεσίες του υπουργείου προστασίας του πολίτη. Αυτό θεωρήθηκε σκόπιμο να γίνει και για λόγους δημόσιας ασφάλειας. Οι ομογενείς ήταν κάτοικοι της Βόρειας Ηπείρου, των χωρών που βρέχονται από την μαύρη θάλασσα καθώς και μέλη της ελληνικής μειονότητας της περιοχής της Κωνσταντινούπολης, περιοχές δηλαδή που υπάρχει έντονο το ελληνικό στοιχείο.

Πίνακας 5 Ομογενείς και πολίτες χωρών Ε.Ε. ανά χώρα

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Υπηκοότητα	Είδος εγγράφου	Σύνολο
ΟΜΟΓΕΝΗΣ	ΑΛΒΑΝΙΚΗ	ΕΔΤΟ	13.479
ΟΜΟΓΕΝΗΣ	τ. ΕΣΣΔ	ΕΔΤΟ	3.710
ΟΜΟΓΕΝΗΣ	ΤΟΥΡΚΙΚΗ	ΕΔΤΟ	2.701
ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ	ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ	Βεβαίωση εγγραφής	52.096
ΠΟΛΙΤΗΣ		Πιστοποιητικό Μόνιμης Διαμονής	18.484
ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ	ΡΟΥΜΑΝΙΚΗ	Βεβαίωση εγγραφής	43.188
ΠΟΛΙΤΗΣ		Πιστοποιητικό Μόνιμης Διαμονής	12.559
ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ	ΠΟΛΩΝΙΚΗ	Βεβαίωση εγγραφής	10.188
ΠΟΛΙΤΗΣ		Πιστοποιητικό Μόνιμης Διαμονής	4.188
ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ	ΚΥΠΡΙΑΚΗ	Βεβαίωση εγγραφής	7.790
ΠΟΛΙΤΗΣ		Πιστοποιητικό Μόνιμης Διαμονής	3.096
ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ	ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ	Βεβαίωση εγγραφής	7.949
ΠΟΛΙΤΗΣ		Πιστοποιητικό Μόνιμης Διαμονής	2.459
ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ	ΙΤΑΛΙΚΗ	Βεβαίωση εγγραφής	6.831
ΠΟΛΙΤΗΣ		Πιστοποιητικό Μόνιμης Διαμονής	1.453
ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ	ΓΑΛΛΙΚΗ	Βεβαίωση εγγραφής	5.306
ΠΟΛΙΤΗΣ		Πιστοποιητικό Μόνιμης Διαμονής	829
ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ	ΟΛΛΑΝΔΙΚΗ	Βεβαίωση εγγραφής	3.211
ΠΟΛΙΤΗΣ		Πιστοποιητικό Μόνιμης Διαμονής	939
ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ	ΣΟΥΗΔΙΚΗ	Βεβαίωση εγγραφής	2.203
ΠΟΛΙΤΗΣ		Πιστοποιητικό Μόνιμης Διαμονής	310
ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ	ΤΣΕΧΙΚΗ	Βεβαίωση εγγραφής	1.953
ΠΟΛΙΤΗΣ		Πιστοποιητικό Μόνιμης Διαμονής	303
ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ	ΛΟΙΠΟΙ	Βεβαίωση εγγραφής	14.270
ΠΟΛΙΤΗΣ		Πιστοποιητικό Μόνιμης Διαμονής	2.472
ΣΥΝΟΛΟ			221.967

migration.gov.gr

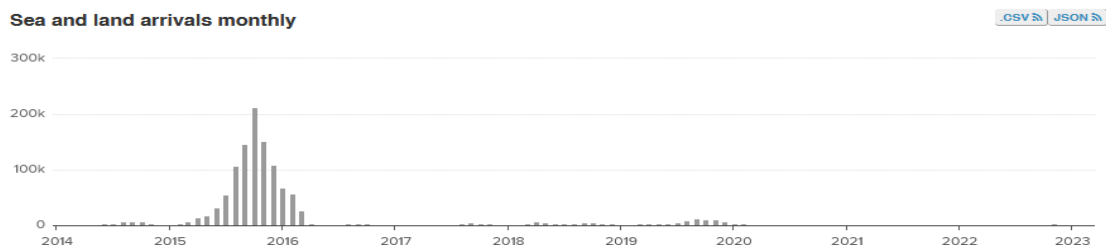
2.4.3 Αναγνωρισμένοι πρόσφυγες.

Όπως αναφέραμε, οι διάφορες συγκρούσεις και κοινωνικές αναταράξεις παγκοσμίως, έφεραν ένα κύμα προσφύγων, που αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις πατρίδες τους υπό τον φόβο του πολέμου, διώξεων και απειλών. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Υπάτη Αρμοστεία ¹⁷ του ΟΗΕ (<https://www.unhcr.org/gr/>) για τους πρόσφυγες, αυτή την στιγμή 103 εκατομμύρια άνθρωποι , είναι εκτοπισμένοι από τις χώρες τους. Ο μεγαλύτερος αριθμός προέρχεται από την Συρία (6,8 εκατ.), την Βενεζουέλα (5,6 εκατ.) και την Ουκρανία (5,4 εκατ.), ενώ οι χώρες που φιλοξενούν τον μεγαλύτερο αριθμό προσφύγων είναι η Τουρκία (3,7 εκατ.), η Κολομβία (2,5 εκατ.) και η Γερμανία (2,2 εκατ.)

¹⁷ Η Υπάτη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες είναι η Υπηρεσία του ΟΗΕ που παρέχει βοήθεια και προστασία στους πρόσφυγες. Ιδρύθηκε στις 14 Δεκεμβρίου 1950 από την Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ και άρχισε να λειτουργεί το 1951. Έχει έδρα την Γενεύη της Ελβετίας.

Η χώρα μας δέχτηκε ένα μεγάλο αριθμό προσφύγων, το έτος 2015, συνέπεια του εμφυλίου στην Συρία και της Αραβικής άνοιξης. Υπολογίζεται πως πάνω από 850 χιλιάδες άνθρωποι, εκείνη την χρονιά, πέρασαν τα σύνορα της Ελλάδας, διωκόμενοι από τις συνθήκες που επικρατούσαν στις χώρες τους.

Γράφημα 7 Προσφυγικές ροές 2014-2022

Πίνακας 6 Προσφυγικές ροές 2014-2022

Previous years	Sea arrivals	Land arrivals	Dead and missing
2022	12,758	6,022	326
2021	4,331	4,826	115
2020	9,714	5,982	102
2019	59,726	14,887	71
2018	32,494	18,014	174
2017	29,718	6,592	59
2016	173,450	3,784	441
2015	856,723	4,907	799
2014	41,038	2,280	405

Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες

Η Ελλάδα για αυτούς, δεν ήταν όμως η χώρα προορισμού. Στόχος του μεγαλύτερου αριθμού προσφύγων, ήταν οι βιομηχανικές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κυρίως η Γερμανία. Σαν χώρα διέλευσης, προσπάθησε να αντιμετωπίσει την προσφυγική κρίση, τόσο με ίδιες δυνάμεις όσο και μέσα από την ευρωπαϊκή οικογένεια. Ήδη από το 2003, η Ε.Ε. υιοθέτησε τον Κανονισμό Δουβλίνο 2¹⁸, που είχε ως στόχο να αποτρέψει τους αιτούντες προστασίας από την υποβολή αιτήσεων σε πολλά κράτη μέλη της Ε.Ε. Σύμφωνα με τον κανονισμό, η χώρα στην οποία ο αιτών κάνει για πρώτη φορά αίτηση για άσυλο, είναι και υπεύθυνη για την εξέτασή της και δεν μπορεί να υποβληθεί ίδια αίτηση σε άλλη χώρα της Ε.Ε. Ο ευρωπαϊκός αυτός κανονισμός σε συνδυασμό με την σκληρή και αντιευρωπαϊκή στάση που τήρησαν ορισμένες χώρες εκείνη την δύσκολη περίοδο, ανάγκασε πολλούς

18 Ο Κανονισμός του Δουβλίνου (Κανονισμός αριθ 604/2013, μερικές φορές αναφέρεται ως Κανονισμός Δουβλίνο 3, προηγούμενος Κανονισμός Δουβλίνο 2 και Σύμβαση του Δουβλίνου) είναι μια νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) που καθορίζει το κράτος μέλος της ΕΕ που είναι αρμόδιο για την εξέταση της αίτησης για τους αιτούντες άσυλο που αναζητούν διεθνή προστασία δυνάμει της Σύμβασης για το καθεστώς των προσφύγων

πρόσφυγες να «εγκλωβιστούν» στην Ελλάδα. Πολλοί από αυτούς, δεν θέλησαν να υποβάλλουν αίτηση ασύλου στην Ελλάδα, γνωρίζοντας πως μέχρι την εξέταση αυτής θα έπρεπε να διαμείνουν στην χώρα μας αλλά αναζήτησαν δρόμους που θα τους οδηγούσαν στις χώρες προορισμού.

Πίνακας 7 Αφίξεις προσφύγων / Αιτήσεις Ασύλου

Κατηγορία	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Αφίξεις	10.533	41.065	856.723	176.906	29.595	28.252	66.116
Αιτήσεις ασύλου ^[310]	4.814	9.431	13.187	51.053	58.637	66.963	77.287

Στατιστικά στοιχεία υπηρεσίας ασύλου

Από το παραπάνω διάγραμμα, παρατηρούμε ότι από το 1 εκατομμύριο περίπου πρόσφυγες που καταγράφηκαν από τα υπηρεσίες μετά την προσφυγική κρίση, 250 χιλιάδες μόνο κατέθεσαν αίτηση προστασίας στην Ελλάδα. Πέρα από τον κανονισμό του Δουβλίνου, σε αυτό συντέλεσαν και οι παθογένειες της δημόσιας διοίκησης, αφού οι αρμόδιες για την εξέταση των αιτήσεων υπηρεσίες ήταν υποστελεχωμένες, με συνέπεια την αργή εξέλιξη της όλης διαδικασίας.

Μέχρι τον Νοέμβριο του 2022, σε περίπου 61.000 άτομα, έχει δοθεί το καθεστώς της προστασίας μέσω της χορήγησης ασύλου στην Ελλάδα. Από αυτούς το μεγαλύτερο ποσοστό αφορά υπηκόους Συρίας και Αφγανιστάν λόγω του πλήθους των αιτήσεων πολιτών αυτών των χωρών, αλλά και λόγω της συνεργασίας των κυβερνήσεων αυτών των χωρών με τις ελληνικές.

Γράφημα 8 Αναγνωρισμένοι πρόσφυγες ανά χώρα

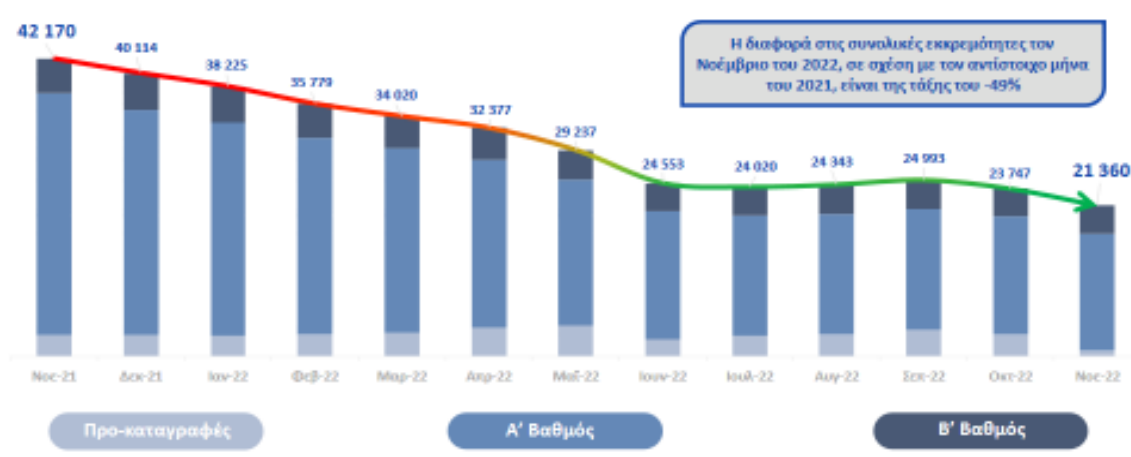
Πίνακας 8 Αναγνωρισμένοι πρόσφυγες ανά χώρα

Κορυφαίες 5 Εθνικότητες με ενεργή ΑΔΕΤ – Νοέμβριος 2022	
ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ	ΠΛΗΘΟΣ
ΣΥΡΙΑ	20.681
ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ	16.588
ΙΡΑΚ	5.045
ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΗ ΑΡΧΗ	4.272
ΣΟΜΑΛΙΑ	2.929
ΛΟΙΠΟΙ	11.461
ΣΥΝΟΛΟ	60.976

migration.gov.gr

Οι μειωμένες προσφυγικές ροές των τελευταίων χρόνων καθώς και η ενδυνάμωση των γραφείων ασύλου ανά την επικράτεια, έφερε σαν αποτέλεσμα, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία του υπουργείου, να εκκρεμούν περίπου 21 χιλιάδες αιτήσεις ασύλου σε όλη την χώρα. Η εικόνα αυτή είναι ιδιαίτερος ενθαρρυντική και αν δεν αυξηθούν οι εισοδοι προσφύγων, οι αρμόδιες υπηρεσίες θα πετύχουν τον στόχο για εξέταση των αιτημάτων μέσα σε λογικά χρονικά όρια. Αξίζει να σημειωθεί επίσης, πως η προσφυγικές ροές προς την χώρα μας από τον πόλεμο στην Ουκρανία, είναι απολύτως διαχειρίσιμες, σε αντίθεση άλλες χώρες της Ε.Ε

Γράφημα 9 Εκκρεμείς αιτήσεις ασύλου 2021-2022

migration.gov.gr

3. Μεθοδολογία έρευνας

3.1 Ταυτότητα έρευνας

Για τις ανάγκες της παρούσας διπλωματικής εργασίας, διεξάχθηκε μια εμπειρική έρευνα. Τα ερωτήματα που τέθηκαν στο ερωτηματολόγιο, αφορούν πέρα από τα δημογραφικά στοιχεία, το βαθμό ικανοποίησης από τις παρεχόμενες υπηρεσίες των υπηρεσιών μετανάστευσης καθώς και τις συνθήκες διαβίωσης των μεταναστών στην Ελλάδα. Η έρευνα ήταν ποσοτική, μέσω της χρήσης ανώνυμων ερωτηματολογίων κλειστού τύπου. Σκοπός της έρευνας είναι η αξιολόγηση των υπηρεσιών προς τους μετανάστες, να αναδείξει προβλήματα που περιστέλλουν την δυνατότητα των υπαλλήλων στην αποτελεσματικότερη άσκηση των καθηκόντων τους, να αναδείξει δημογραφικά στοιχεία που διαφοροποιούν τις στάσεις και αντιλήψεις των ερωτηθέντων, να φωτίσει σε ποιο βαθμό τα συστατικά της εργασίας ευνοούν την επαγγελματική απόδοση καθώς και να διαμορφώσει άποψη για τις συνθήκες που διαβιούν οι μετανάστες στη χώρα και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν.

3.2 Δείγμα και δειγματοληψία

Η έρευνα αφορούσε τρεις κατηγορίες ερωτηθέντων. Η πρώτη κατηγορία είναι οι εργαζόμενοι σε υπηρεσίες μετανάστευσης (τμήματα αδειών διαμονής, ιθαγένειας, και υπηρεσιών μετανάστευσης της ελληνικής αστυνομίας). Η δεύτερη κατηγορία αφορούσε μετανάστες στη χώρα και η τρίτη αφορούσε ερωτηθέντες με άλλη ιδιότητα, που δεν είχαν άμεση σχέση με το αντικείμενο της διπλωματικής. Στις πρώτες δύο κατηγορίες ζητήθηκε να απαντήσουν σε όλες τις ενότητες ερωτημάτων ενώ στην τρίτη (πέρα από τα δημογραφικά) μόνο στην ενότητα που αφορά τις συνθήκες διαβίωσης των μεταναστών στη χώρα και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν.

Τα ερωτηματολόγια σχεδιάστηκαν σε ηλεκτρονική μορφή, μέσω της εφαρμογής google forms, και αποστάλθηκαν τους συμμετέχοντες μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, μέσω κοινωνικής δικτύωσης και εφαρμογών ήχου και μηνυμάτων. Η δειγματοληψία διεξήχθη το διάστημα από 1/12/22 έως 31/1/2023. Συλλέχτηκαν 161 απαντήσεις (42 υπαλλήλων, 58 μεταναστών και 61 με άλλη ιδιότητα) σε σύνολο 220 διαμοιρασθέντων (ποσοστό αναποκρισιμότητας 73%).

3.3 Ερευνητικό εργαλείο

Το ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε για την έρευνα δημιουργήθηκε βάσει μελέτης προηγμένων ερευνών παρόμοιας φύσης, μελέτης της σχετικής βιβλιογραφίας και της εργασιακής εμπειρίας .

Στην πρώτη ενότητα ερωτήσεων που αφορούσε τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων, πέρα από τα βασικά (φύλο, ηλικία, προσωπική κατάσταση, αριθμός τέκνων), ζητήθηκε από τις δύο πρώτες κατηγορίες ερωτηθέντων (υπάλληλοι υπηρεσιών μετανάστευσης και μετανάστες) να απαντήσουν στις ερωτήσεις πόσο καιρό υπηρετούν στη θέση / πόσο καιρό ζούνε στην Ελλάδα και το επίπεδο εκπαίδευσής τους.

Η δεύτερη ενότητα ερωτήσεων αφορούσε το βαθμό ικανοποίησης από τις παρεχόμενες υπηρεσίες των τμημάτων αδειών διαμονής και ιθαγένειας καθώς και την ισχύουσα νομοθεσία και τον τρόπο εφαρμογής της. Η δεύτερη αυτή ενότητα, όπως προείπαμε απαντήθηκε μόνο από τις δύο πρώτες κατηγορίες, που είχαν άποψη επί του θέματος.

Η τρίτη ενότητα, στην οποία οι ερωτηθέντες καλούνταν να αξιολογήσουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες κατά την διαβίωσή τους, την κοινωνική τους ένταξη και την αντιμετώπισή τους από το ελληνικό κράτος και τους πολίτες του, ζητήθηκε να απαντηθεί από όλες τις κατηγορίες των ερωτηθέντων, ασχέτως αν έχουν συνάφεια ή όχι με το αντικείμενο της εργασίας.

Στις δύο τελευταίες ενότητες ερωτήσεων, οι απαντήσεις στα ερωτήματα αποδόθηκαν μέσω 5-βάθμιας κλίμακας Likert (1: Διαφωνώ απόλυτα, 2: Διαφωνώ, 3: Ούτε συμφωνώ / ούτε διαφωνώ, 4: Συμφωνώ και 5: Συμφωνώ απόλυτα). Δεν δόθηκε στους ερωτηθέντες η δυνατότητα μη απόκρισης μέσω της επιλογής: «Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ». Στο ερωτηματολόγιο που στάλθηκε συμπεριλήφθηκε εισαγωγικό κείμενο που έκανε γνωστό ότι οι απαντήσεις θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους ερευνητικούς σκοπούς της εργασίας, ενώ παράλληλα διαβεβαίωνε για την εμπιστευτικότητα και τη διασφάλιση της ανωνυμίας των συμμετεχόντων στην έρευνα. Στο Παράρτημα παρατίθεται το πλήρες κείμενο του ερωτηματολογίου.

3.4 Στατιστικά εργαλεία

Για την ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν εργαλεία της περιγραφικής και επαγωγικής στατιστικής. Σε περιπτώσεις που προέκυψε μη κανονικότητα της κατανομής των δεδομένων, επιλέχθηκε η περιγραφική ανάλυση των αποτελεσμάτων, με την παράθεση του μέσου όρου, της διαμέσου, της μέγιστης και ελάχιστης τιμής και της διασποράς των απαντήσεων μέσω της χρήσης θηκογραμμάτων. Για τα δημογραφικά χαρακτηριστικά χρησιμοποιήθηκαν πίνακες κατανομής συχνοτήτων σε συνδυασμό με ραβδογράμματα και κυκλικά διαγράμματα.

Για τον έλεγχο αξιοπιστίας της εσωτερικής συνέπειας των μετρήσεων, έγινε χρήση του συντελεστή Alpha του Cronbach. Βάσει αυτού του εργαλείου μετράτε ο βαθμός με τον οποίο οι ερωτήσεις μιας ενότητας μετρούν το ίδιο ψυχομετρικό χαρακτηριστικό και έχουν, τόσο μεταξύ τους όσο και με το χαρακτηριστικό, υψηλό βαθμό συσχέτισης και συνοχής. Για την πληρέστερη απεικόνιση της αξιοπιστίας του ερωτηματολογίου, έγινε προσπάθεια να διερευνηθεί η τιμή του δείκτη και με την απουσία κάποιας ερώτησης που τον επηρεάζει.

Τέλος για την επεξεργασία των αποτελεσμάτων χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πακέτο JASP στην έκδοση 0.16.2.

4. Αποτελέσματα έρευνας

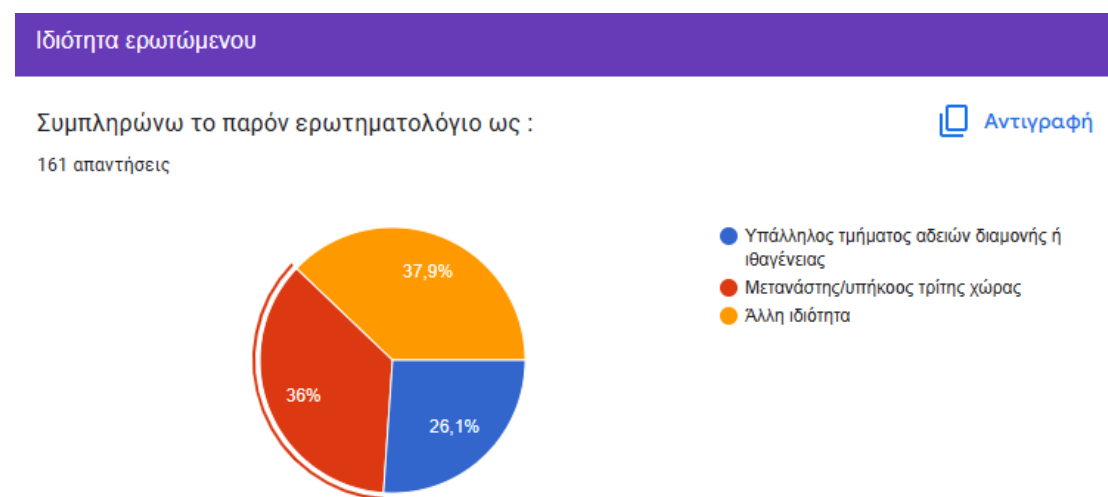
Ξεκινώντας την παράθεση των αποτελεσμάτων της έρευνας, παρατηρούμε ότι τις περισσότερες απαντήσεις (61 συνολικά) της λάβαμε από ερωτώμενους που δεν είναι ούτε υπάλληλοι υπηρεσιών μετανάστευσης ούτε και μετανάστες. Οι απαντήσεις που λάβαμε από μετανάστες ακολουθούν σε αριθμό (58 απαντήσεις) και τέλος 42 υπάλληλοι υπηρεσιών μετανάστευσης απάντησαν το ερωτηματολόγιο.

Πίνακας 9 Συμμετέχοντες στην έρευνα ανά ιδιότητα (συχνότητες)

Συμπληρώνω το παρόν ερωτηματολόγιο ως :	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Άλλη ιδιότητα	61	37.888	37.888	37.888
Μετανάστης/υπήκοος τρίτης χώρας	58	36.025	36.025	73.913
Υπάλληλος τμήματος αδειών διαμονής ή ιθαγένειας	42	26.087	26.087	100.000
Missing	0	0.000		
Total	161	100.000		

Ο αριθμός αυτών των απαντήσεων, εκφράζεται σε ποσοστά επί των ερωτηθέντων σύμφωνα με το παρακάτω κυκλικό διάγραμμα.

Γράφημα 10 Κατηγορίες ερωτηθέντων ανά ποσοστό (κυκλικό διάγραμμα)

4.1 Ανάλυση δημογραφικών χαρακτηριστικών

4.1.1 Φύλο

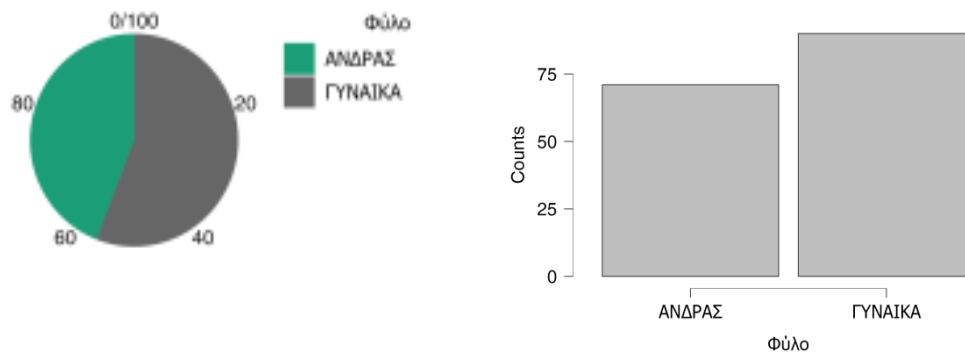
Σχετικά με το φύλο των ερωτηθέντων, τις περισσότερες απαντήσεις τις έδωσαν γυναίκες. Έτσι λάβαμε από γυναίκες 90 απαντήσεις συνολικά (ποσοστό 56%) ενώ από άνδρες 71 απαντήσεις (ποσοστό 44%).

Πίνακας 10 Συμμετέχοντες ανά φύλο (συχνοτήτων)

Φύλο	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
ΑΝΔΡΑΣ	71	44.099	44.099	44.099
ΓΥΝΑΙΚΑ	90	55.901	55.901	100.000
Missing	0	0.000		
Total	161	100.000		

Γράφημα 11 Συμμετέχοντες ανά φύλο (κυκλικό διάγραμμα, ραβδόγραμμα)

Αυτό το ποσοστό όμως δεν ισχύει για όλες τις κατηγορίες των ερωτηθέντων. Έτσι από τον παρακάτω πίνακα συχνοτήτων, βλέπουμε ότι από τους μετανάστες που απάντησαν, το μεγαλύτερο ποσοστό ήταν άνδρες.

Πίνακας 11 Συμμετέχοντες ανά φύλο και ιδιότητα (συχνοτήτων)

	Φύλο	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Άλλη ιδιότητα	ΑΝΔΡΑΣ	22	36.066	36.066	36.066
	ΓΥΝΑΙΚΑ	39	63.934	63.934	100.000
	Missing	0	0.000		
	Total	61	100.000		
Μετανάστης/υπήκοος τρίτης χώρας	ΑΝΔΡΑΣ	30	51.724	51.724	51.724
	ΓΥΝΑΙΚΑ	28	48.276	48.276	100.000
	Missing	0	0.000		
	Total	58	100.000		
Υπάλληλος τμήματος αδειών διαμονής ή ιθαγένειας	ΑΝΔΡΑΣ	19	45.238	45.238	45.238

Φύλο	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
ΓΥΝΑΙΚΑ	23	54.762	54.762	100.000
Missing	0	0.000		
Total	42	100.000		

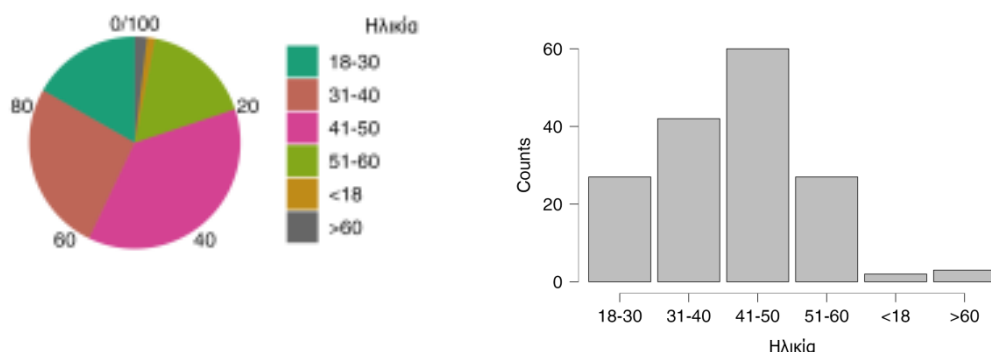
Γράφημα 12 Συμμετέχοντες ανά φύλο και ιδιότητα (κυκλικά διαγράμματα)

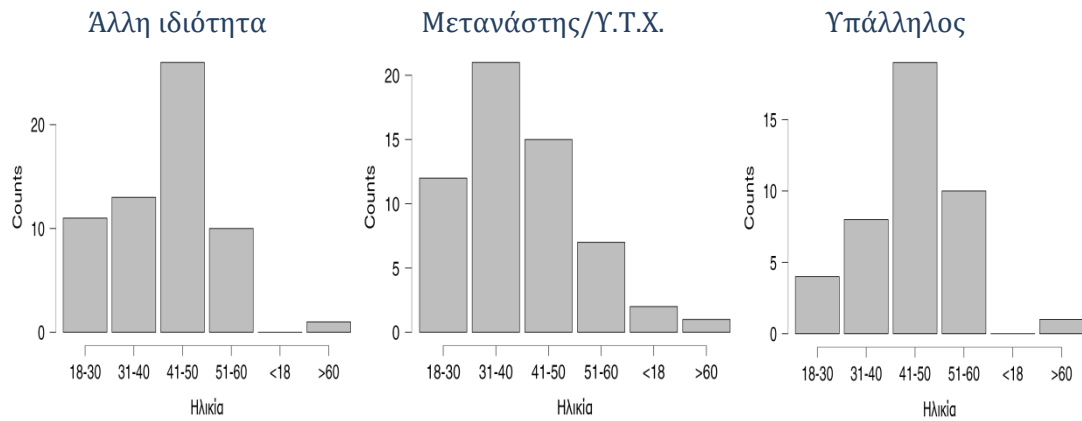
4.1.2 Ηλικία

Ως προς την ηλικία των συμμετεχόντων στην έρευνα, παρατηρούμε ότι τις περισσότερες απαντήσεις έδωσαν άτομα της ηλικιακής κατηγορίας 41-50 ετών. Ειδικά στις κατηγορίες των υπαλλήλων και αυτών που έχουν άλλη ιδιότητα, αυτό είναι εντόνως εμφανές. Στην κατηγορία των μεταναστών όμως, παρατηρούμε μια διαφορετική εικόνα. Τις περισσότερες απαντήσεις τις έδωσαν άτομα της ηλικιακής ομάδας 31-40 ετών, ενώ και άτομα μικρότερης ηλικίας συμμετείχαν στην έρευνα με αξιοσημείωτο ποσοστό.

Γράφημα 13 Ηλικία συμμετεχόντων (κυκλικό διάγραμμα, ραβδόγραμμα)

Γράφημα 14 Ηλικία ανά κατηγορία συμμετεχόντων (ραβδογράμματα)

Αυτή η διαφοροποίηση αντικατοπτρίζει την ηλικιακή διαστρωμάτωση της ελληνικής κοινωνίας, αφού οι μετανάστες που ζούνε στη χώρα μας, είναι άτομα μικρής ηλικίας. Ειδικά οι οικονομικοί μετανάστες ήρθαν σε αναζήτηση καλύτερων ευκαιριών εργασίας και διαβίωσης, και βρίσκονται στην πιο παραγωγική τους ηλικία.

4.1.3 Επίπεδο εκπαίδευσης

Σχετικά με το επίπεδο εκπαίδευσης, δόθηκαν 5 επιλογές στους ερωτώμενους. Αυτές ήταν : Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο, Πανεπιστήμιο και κάτοχοι μεταπτυχιακών ή διδακτορικών τίτλων. Για την εξαγωγή των συμπερασμάτων, αυτά τα πέντε επίπεδα εκπαίδευσης, αντιστοιχίστηκαν με τους αριθμούς 1 έως 5, με σκοπό να δοθεί η δυνατότητα αριθμητικής επεξεργασίας των στοιχείων.

Πίνακας 12 Επίπεδο εκπαίδευσης ανά κατηγορία (συχνότητες)

	Επίπεδο εκπαίδευσης	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Άλλη ιδιότητα	Δημοτικό	0	0.000	0.000	0.000
	Γυμνάσιο	1	1.639	1.639	1.639
	Λύκειο	17	27.869	27.869	29.508
	Πανεπιστήμιο	30	49.180	49.180	78.689
	Μεταπτυχιακό	13	21.311	21.311	100.000
	Missing	0	0.000		
	Total		61	100.000	
Μετανάστης/Υ.Τ.Χ.	Δημοτικό	12	20.690	20.690	20.690
	Γυμνάσιο	17	29.310	29.310	50.000
	Λύκειο	23	39.655	39.655	89.655

	Επίπεδο εκπαίδευσης	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Πανεπιστήμιο	4	6.897	6.897	96.552
	Μεταπτυχιακό	2	3.448	3.448	100.000
	Missing	0	0.000		
	Total	58	100.000		
Υπάλληλος	Δημοτικό	1	2.381	2.381	2.381
	Γυμνάσιο	1	2.381	2.381	4.762
	Λύκειο	10	23.810	23.810	28.571
	Πανεπιστήμιο	25	59.524	59.524	88.095
	Μεταπτυχιακό	5	11.905	11.905	100.000
	Missing	0	0.000		
	Total	42	100.000		

Από τον πίνακα συχνοτήτων, παρατηρούμε ότι στις κατηγορίες των υπαλλήλων υπηρεσιών μετανάστευσης και των λοιπών, ένα μεγάλο ποσοστό είναι κάτοχοι πτυχίων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και πως αρκετοί είναι κάτοχοι μεταπτυχιακών τίτλων σπουδών. Το ίδιο δεν συμβαίνει όμως με τους μετανάστες, αφού σε αυτή την κατηγορία, ο μεγαλύτερος αριθμός απαντήσεων που δόθηκαν, ανήκει στην κατηγορία της υποχρεωτικής εκπαίδευσης (Δημοτικό και Γυμνάσιο). Ακολουθεί ένα σημαντικό ποσοστό που είναι απόφοιτοι Λυκείου, ενώ μόλις τέσσερις μετανάστες είναι κάτοχοι πτυχίων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και άλλοι δύο συνέχισαν τις σπουδές τους σε ανώτερο επίπεδο.

Ο πίνακας συχνοτήτων αποτυπώνεται εμφανέστερα με τα ακόλουθα κυκλικά διαγράμματα, ανά κατηγορία ερωτώμενου.

Γράφημα 15 Επίπεδο εκπαίδευσης ανά κατηγορία (κυκλικά διαγράμματα)

Η διαφοράς των αποτελεσμάτων του επιπέδου εκπαίδευσης, μεταξύ υπηκόων τρίτων χωρών και ατόμων που έχουν την ελληνική ιθαγένεια, φαίνεται εμφανέστερα στον παρακάτω πίνακα

Πίνακας 13 Στατιστικά στοιχεία επιπέδου εκπαίδευσης (μέτρα θέσης)

	Επίπεδο εκπαίδευσης		
	Άλλη ιδιότητα	Μετανάστης/Υ.Τ.Χ.	Υπάλληλος
Valid	61	58	42
Median	4.000	2.500	4.000
Mean	3.902	2.431	3.762
Std. Deviation	0.746	1.011	0.790
Range	3.000	4.000	4.000
Minimum	2.000	1.000	1.000
Maximum	5.000	5.000	5.000

Από εδώ παρατηρούμε ότι ενώ η διάμεσος των απαντήσεων, από υπαλλήλους και ατόμων με άλλη ιδιότητα, έχει τιμή 4 (που αντιστοιχεί στο επίπεδο εκπαίδευσης κάτοχοι τίτλων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης), αυτή των υπηκόων τρίτων χωρών έχει τιμή 2,5 (ανάμεσα δηλαδή στο 2:Απολυτήριο Γυμνασίου και 3:Απόφοιτοι Λυκείου)

4.1.4 Αριθμός τέκνων

Από την μελέτη αυτού του δημογραφικού χαρακτηριστικού, δεν παρατηρούμε σημαντικές διαφοροποιήσεις ανάμεσα στις τρεις κατηγορίες των ερωτηθέντων. Έτσι η διάμεσος σε όλες έχει τιμή 2 (2 τέκνα) ενώ και ο μέσος όρος και η τυπική απόκλιση έχουν παρόμοιες τιμές.

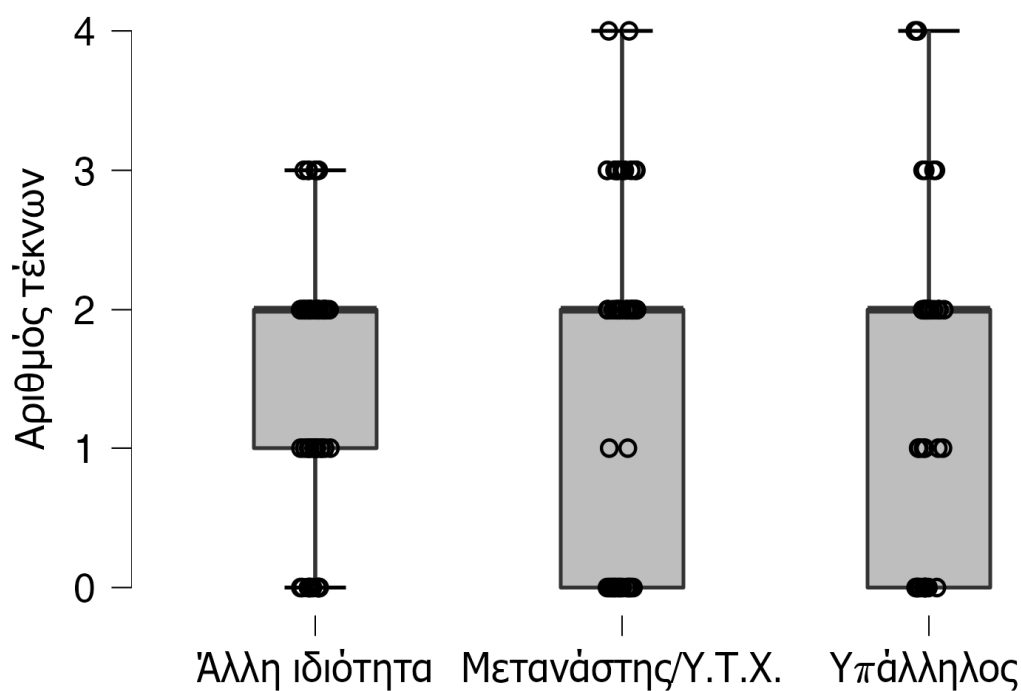
Πίνακας 14 Στατιστικά στοιχεία αριθμού τέκνων (μέτρα θέσης)

	Αριθμός τέκνων		
	Άλλη ιδιότητα	Μετανάστης/Υ.Τ.Χ.	Υπάλληλος
Valid	61	58	42
Median	2.000	2.000	2.000
Mean	1.475	1.655	1.476
Std. Deviation	0.924	1.207	1.153
Range	3.000	4.000	4.000

	Αριθμός τέκνων		
	Άλλη ιδιότητα	Μετανάστης/Υ.Τ.Χ.	Υπάλληλος
Minimum	0.000	0.000	0.000
Maximum	3.000	4.000	4.000

Με μια πιο προσεκτική όμως παρατήρηση των στοιχείων, με την χρήση θηκογραμμάτων (όπως φαίνεται στο επόμενο γράφημα), βλέπουμε ότι παρόλο που οι αριθμητικές τιμές (διάμεσος και μέσος όρος) σε μετανάστες και υπαλλήλους έχουν παρόμοια εικόνα, υπάρχει διασπορά στις απαντήσεις τους, αφού στους υπαλλήλους εμφανίζονται πολλές απαντήσεις με αριθμό 1 ενώ στους μετανάστες με αριθμό 3.

Γράφημα 16 Αριθμός τέκνων ανά κατηγορία συμμετεχόντων (θηκογράμματα)

Συμπληρώνω το παρόν ερωτηματολόγιο ως :

4.1.5 Έτη στην Ελλάδα / έτη στην υπηρεσία

Το τελευταίο δημογραφικό χαρακτηριστικό στο οποίο πρέπει να αναφερθούμε, είναι στο διάστημα που οι υπάλληλοι υπηρετούν στις υπηρεσίες μετανάστευσης και στο συνολικό διάστημα που οι υπήκοοι τρίτων χωρών διαμένουν στην χώρα.

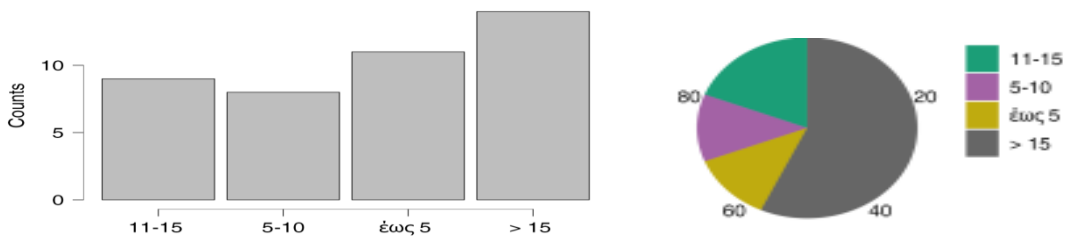
Σύμφωνα με τον πίνακα συχνοτήτων που παραθέτουμε παρακάτω, παρατηρούμε ότι μεγάλο ποσοστό μεταναστών, διαμένουν στη χώρα επί σειρά ετών (πάνω από 15), με συνέπεια να έχουν αναπτύξει δεσμούς και να έχουν ενσωματωθεί στην ελληνική κοινωνία. Σε αντίθεση οι απαντήσεις των υπαλλήλων (σχετικά με τον χρόνο προϋπηρεσίας τους) εμφανίζουν μεγαλύτερη διασπορά.

Πίνακας 15 Στατιστικά στοιχεία χρόνου διαμονής στην Ελλάδα / έτη υπηρεσίας (συχνότητες)

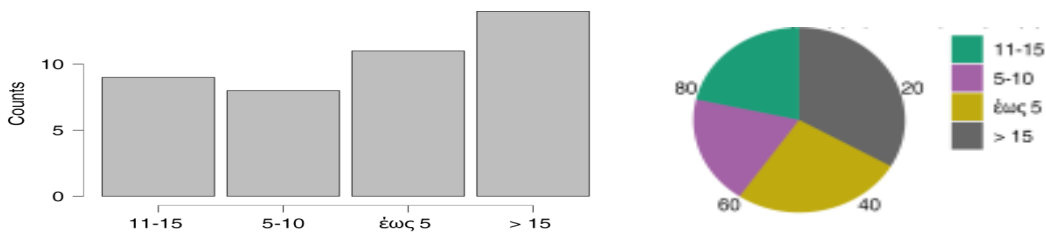
Συμπληρώνω το παρόν ερωτηματολόγιο ως :	Έτη στην Ελλάδα / στην υπηρεσία	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Μετανάστης/Υ.Τ.Χ.	11-15	11	18.966	18.966	18.966
	5-10	7	12.069	12.069	31.034
	έως 5	7	12.069	12.069	43.103
	> 15	33	56.897	56.897	100.000
	Missing	0	0.000		
	Total	58	100.000		
Υπάλληλος	11-15	9	21.429	21.429	21.429
	5-10	8	19.048	19.048	40.476
	έως 5	11	26.190	26.190	66.667
	> 15	14	33.333	33.333	100.000
	Missing	0	0.000		
	Total	42	100.000		

Αυτό εξηγείτε και με το γεγονός ότι οι υπηρεσίες μετανάστευσης ιδρύθηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 2000, με το νόμο 2910/01, ενώ μόλις το 2012 έγιναν υπηρεσίες μια στάσης, κατά τα πρότυπα αντίστοιχων υπηρεσιών άλλων χωρών.

Γράφημα 17 Έτη διαμονής στην Ελλάδα (ραβδόγραμμα, κυκλικό διάγραμμα)

Γράφημα 18 Χρόνος υπηρεσίας (ραβδόγραμμα, κυκλικό διάγραμμα)

Η συγκεκριμένη διαφοροποίηση φαίνεται και στα διαγράμματα που παρατίθενται πιο πάνω.

4.2 Αξιολόγηση υπηρεσιών μετανάστευσης

Στις επόμενες δύο ενότητες ερωτήσεων, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες στην έρευνα, να απαντήσουν κατά πόσο συμφωνούν ή διαφωνούν σε μια σειρά από ερωτήσεις χρησιμοποιώντας 5-βάθμια κλίμακας Likert (1: Διαφωνώ απόλυτα έως 5: Συμφωνώ απόλυτα). Σε αυτές τις δύο ενότητες ερωτήσεων, ζητήθηκε να απαντήσουν, μόνο οι δύο από τις τρεις κατηγορίες ερωτηθέντων, αφού οι μη έχοντες άποψη από τις υπηρεσίες μετανάστευσης, θα έδιναν εσφαλμένα αποτελέσματα στην έρευνα.

4.2.1. Ικανοποίηση από τις παρεχόμενες υπηρεσίες

Για την ανάλυση της συγκεκριμένης ενότητας ερωτήσεων, κρίθηκε ότι ο πίνακας συχνοτήτων δεν θα αποτύπωνε με ορθότητα τα αποτελέσματα και θα προκαλούσε σύγχυση κατά την ανάγνωσή του. Έτσι, για την κάθε ερώτηση, παραθέτονται πίνακες με περιγραφικά στατιστικά που αφορούν τον μέσο όρο, την διάμεσο, μέγιστη και ελάχιστη τιμή και τυπική απόκλιση, καθώς και θηκογράμματα που είναι ένας καλός τρόπος γραφικής απεικόνισης πέντε αριθμητικών δεδομένων μιας σειράς παρατηρήσεων. Της μικρότερης παρατήρησης του πρώτου τεταρτημρίου (Q1), της διαμέσου (δ) του τρίτου τεταρτημρίου (Q3), και της μεγαλύτερης παρατήρησης.

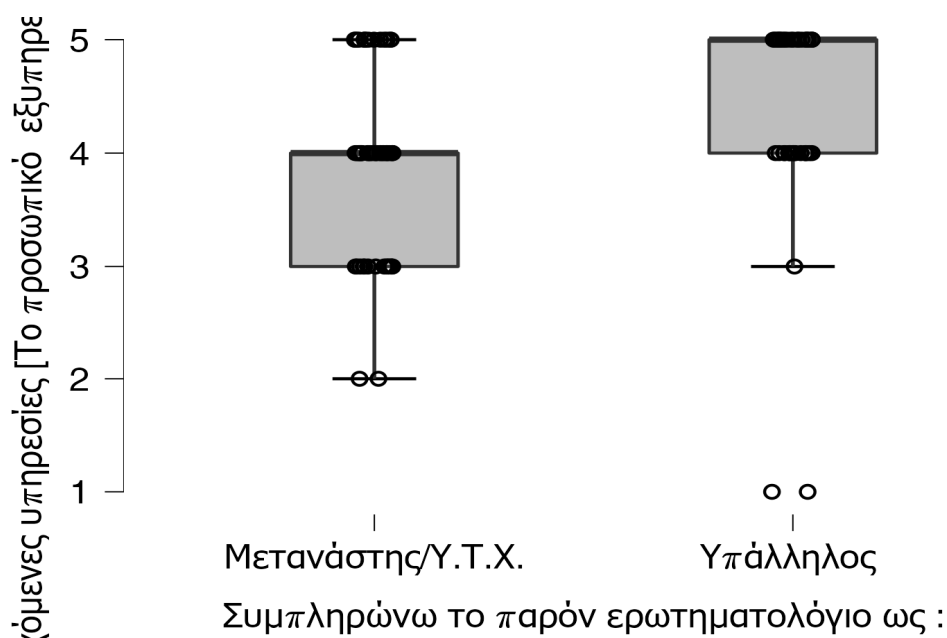
Η πρώτη ερώτηση που κλήθηκαν να απαντήσουν, ήταν το κατά πόσο το προσωπικό των υπηρεσιών εξυπηρετεί με ευγένεια, φιλικότητα και πνεύμα συνεργασίας.

Πίνακας 16 Το προσωπικό εξυπηρετεί με ευγένεια, φιλικότητα και πνεύμα συνεργασίας (μέτρα θέσης)

Αξιολογείστε από την εμπειρία σας τις παρεχόμενες υπηρεσίες [Το προσωπικό εξυπηρετεί με ευγένεια, φιλικότητα και πνεύμα συνεργασίας]			
	Μετανάστης/Υ.Τ.Χ.	Υπάλληλος	
Valid	58	42	
Median	4.000	5.000	
Mean	3.931	4.357	
Std. Deviation	0.792	0.932	
Minimum	2.000	1.000	
Maximum	5.000	5.000	

Βλέπουμε ότι η διάμεσος των δύο παρατηρήσεων, διαφέρει ως προς μία μονάδα. Ενώ οι υπάλληλοι σε αυτή την ερώτηση (πράγμα φυσικό) δηλώνουν συμφωνούν απόλυτα με το ερώτημα αυτό, οι μετανάστες συμφωνούν αλλά σε μικρότερο βαθμό.

Γράφημα 19 Το προσωπικό εξυπηρετεί με ευγένεια φιλικότητα και πνεύμα συνεργασίας (θηκογράμματα)

Αντίστοιχα στα θηκογράμματα, από την μεριά των μεταναστών εμφανίζεται μεγαλύτερη διασπορά απαντήσεων.

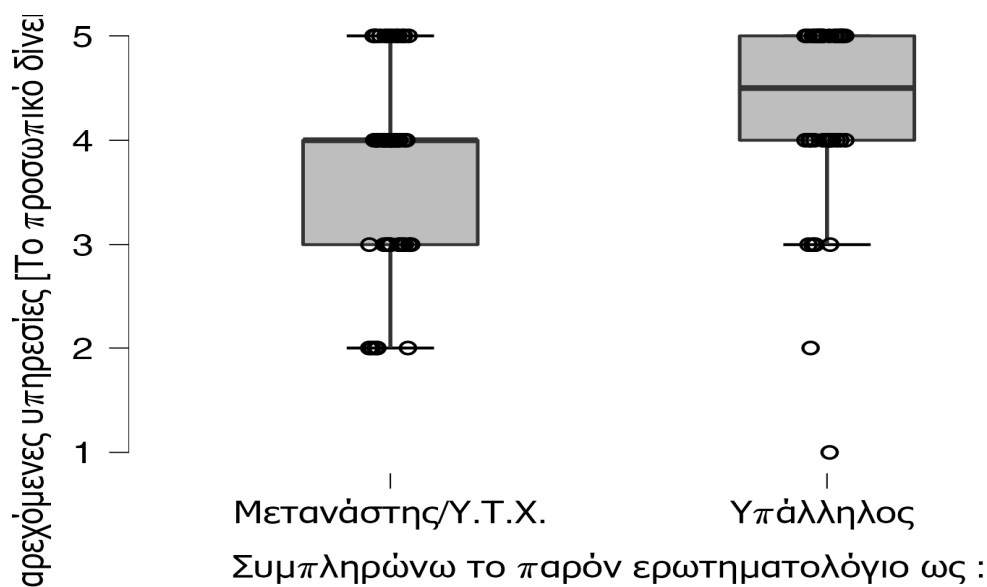
Το δεύτερο ερώτημα αφορούσε στο κατά πόσο το προσωπικό δίνει λύση στον λόγο επίσκεψης των μεταναστών στις υπηρεσίες. Επίσης παρατηρείτε διαφορά στη διάμεσο μεταξύ των απαντήσεων μεταναστών και υπαλλήλων, μικρότερης έκτασης αυτή την φορά (0,5 μονάδες)

Πίνακας 17 Το προσωπικό δίνει λύση στο πρόβλημα του κάθε ενδιαφερόμενου (μέτρα θέσης)

Αξιολογείστε από την εμπειρία σας τις παρεχόμενες υπηρεσίες [Το προσωπικό δίνει λύση στο πρόβλημα του κάθε ενδιαφερόμενου]		
	Μετανάστης/Υ.Τ.Χ.	Υπάλληλος
Valid	58	42
Median	4.000	4.500
Mean	3.759	4.262
Std. Deviation	0.885	0.939
Range	3.000	4.000
Minimum	2.000	1.000
Maximum	5.000	5.000

Αξιοσημείωτη είναι η ομοιόμορφη κατανομή των απαντήσεων των υπαλλήλων γύρω από τη διάμεσο, σε αυτή την ερώτηση. Το μεγαλύτερο πλήθος είτε απαντούσε συμφωνώ είτε συμφωνώ απόλυτα.

Γράφημα 20 Το προσωπικό δίνει λύση στο πρόβλημα του κάθε ενδιαφερόμενου (θηκογράμματα)

Η τρίτη ερώτηση του τέθηκε, ήταν στο κατά πόσο η κτιριακή υποδομή είναι ικανοποιητική. Αναφερόμαστε φυσικά στον φυσικό χώρο που προσέρχονται οι μετανάστες τόσο για να γίνει η λήψη των βιομετρικών δεδομένων, που όπως είδαμε

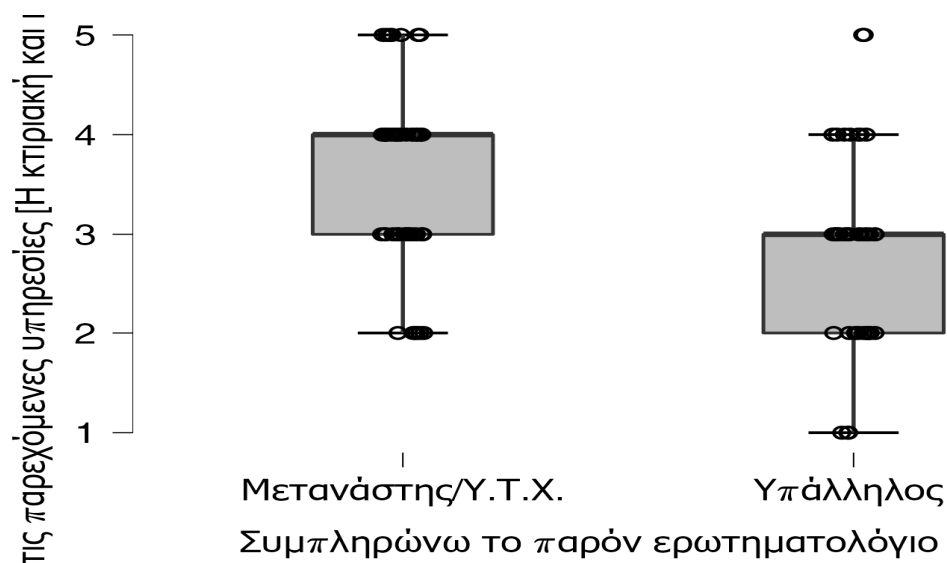
ενσωματώνονται στα αυτοτελή έγγραφα με τα οποία εφοδιάζονται, όσο και για να απευθύνουν ερωτήσεις και απορίες στους αρμόδιους υπαλλήλους.

Πίνακας 18 Η κτιριακή και η υλικοτεχνική υποδομή είναι ικανοποιητική (μέτρα θέσης)

Αξιολογείστε από την εμπειρία σας τις παρεχόμενες υπηρεσίες [Η κτιριακή και η υλικοτεχνική υποδομή είναι ικανοποιητική]		
	Μετανάστης/Υ.Τ.Χ.	Υπάλληλος
Valid	58	42
Median	4.000	3.000
Mean	3.552	2.929
Std. Deviation	0.862	0.997
Range	3.000	4.000
Minimum	2.000	1.000
Maximum	5.000	5.000

Σε αυτή την ερώτηση έχουμε αποκλίσεις των τιμών που καταγράψαμε. Ενώ λοιπόν οι μετανάστες εκτιμούν ότι οι υποδομές των υπηρεσιών κρίνονται ως ικανοποιητικές (διάμεση τιμή 4), οι υπάλληλοι που ζουν και εργάζονται σε αυτές δεν έχουν την ίδια άποψη (διάμεση τιμή 3). Η αλήθεια είναι, ότι από άποψη υλικοτεχνικών υποδομών, με την χρήση και των νέων τεχνολογιών, έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος. Υπάρχουν βέβαια και πράγματα που θα μπορούσαν να γίνουν ή θα γίνουν στο μέλλον προς αυτή την κατεύθυνση.

Γράφημα 21 Η κτιριακή και η υλικοτεχνική υποδομή είναι ικανοποιητική (θηκογράμματα)

Η επόμενη δέσμη τριών ερωτήσεων αυτής της ενότητας, έχουν να κάνουν με την εφαρμογή του υπουργείου, με την οποία δόθηκε η δυνατότητα στους μετανάστες

να υποβάλλουν ηλεκτρονικά αίτηση για χορήγηση άδειας διαμονής. Έτσι λοιπόν ρωτήθηκε «εάν η ηλεκτρονική υποβολή αιτήσεων είναι προς την σωστή κατεύθυνση», «εάν οι μετανάστες ολοκληρώνουν την διαδικασία με την βοήθεια τρίτου προσώπου» και «εάν το κόστος για την έκδοση της άδειας διαμονής ανταποκρίνεται στην παρεχόμενη υπηρεσία»

Για την πρώτη ερώτηση, το πώς κρίνουν την ηλεκτρονική υποβολή της αίτησης για έκδοση άδειας διαμονής, παρατηρούμε μια ταύτιση απόψεων των μεταναστών με τους υπαλλήλους. Με ίδια διάμεση τιμή 4 (συμφωνώ), και παρόμοιες τιμές στο μέσο όρο και στην τυπική απόκλιση, οι δύο κατηγορίες συμφωνούν στο γεγονός ότι αυτή η καινοτομία είναι προς την σωστή κατεύθυνση.

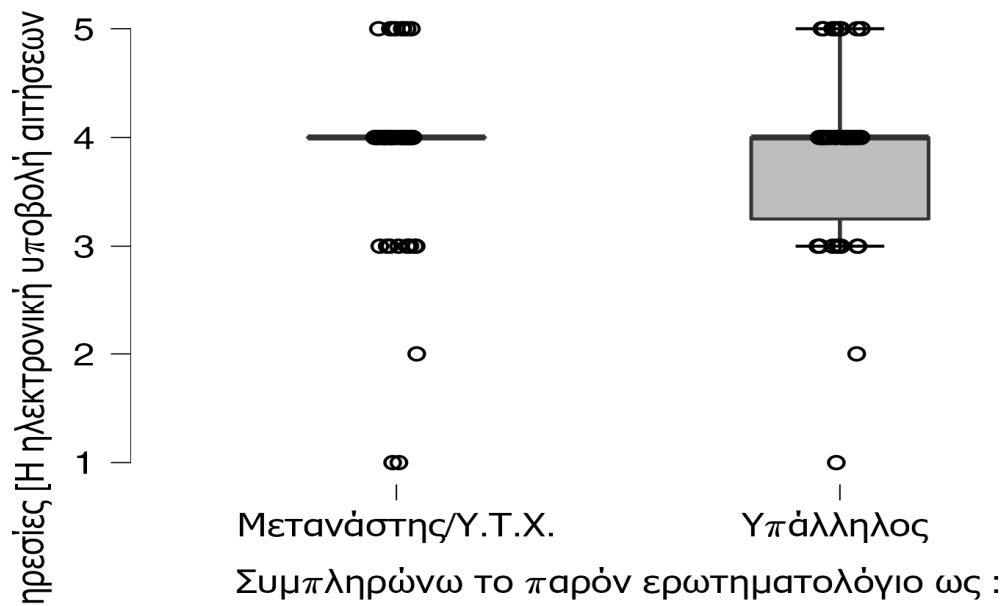
Πίνακας 19 Η ηλεκτρονική υποβολή είναι προς την σωστή κατεύθυνση (μέτρα θέσης)

Αξιολογείστε από την εμπειρία σας τις παρεχόμενες υπηρεσίες [Η ηλεκτρονική υποβολή αιτήσεων για έκδοση άδειας διαμονής είναι προς την σωστή κατεύθυνση]		
	Μετανάστης/Υ.Τ.Χ.	Υπάλληλος
Valid	58	42
Median	4.000	4.000
Mean	3.845	3.857
Std. Deviation	0.812	0.843
Range	4.000	4.000
Minimum	1.000	1.000
Maximum	5.000	5.000

Πρέπει όμως να δούμε και την στιγμή που εφαρμόστηκε. Η δυνατότητα της ηλεκτρονικής υποβολής αίτησης, δόθηκε σε μια περίοδο με περιοριστικά μέτρα, και βοήθησε στην αποφυγή συνωστισμού στις υπηρεσίες, μαζί βέβαια και με τον υποχρεωτικό, βάσει οδηγιών, προγραμματισμό προσέλευσης στις υπηρεσίες (ραντεβού) και την εφαρμογή του μέτρου της τηλεργασίας.

Με την μελέτη των θηκογραμμάτων, παρόλο που τα αριθμητικά δεδομένα είναι παρόμοια, παρατηρείτε μια διασπορά απαντήσεων σε αυτή την ερώτηση από την μεριά των μεταναστών. Αυτό ίσως οφείλετε και στην καινοτομία του μέτρου αυτού. Με την πάροδο του χρόνου και την εξοικείωση στην ηλεκτρονική διαδικασία, αυτή η αντίφαση θα αμβλυνθεί.

Γράφημα 22 Η ηλεκτρονική υποβολή είναι προς την σωστή κατεύθυνση (θηκογράμματα)

Σχετικά με το δεύτερο σκέλος αυτής της δέσμης ερωτήσεων, δηλαδή το κατά πόσο οι μετανάστες ολοκληρώνουν την ηλεκτρονική αίτηση για έκδοση άδειας διαμονής με την βοήθεια άλλου προσώπου, βλέπουμε ότι οι υπάλληλοι το θεωρούν αυτό δεδομένο. Έτσι οι απαντήσεις τους παρουσιάζουν 5 (συμφωνώ απόλυτα) τιμή διαμέσου και 4,5 τιμή μέσου όρου. Οι απαντήσεις που έδωσαν οι μετανάστες, σε αυτή την ερώτηση, παρουσιάζουν παρόμοια, αλλά πιο συγκερατημένη ίσως, εικόνα (διάμεσος 4, μέσος όρος 3,8).

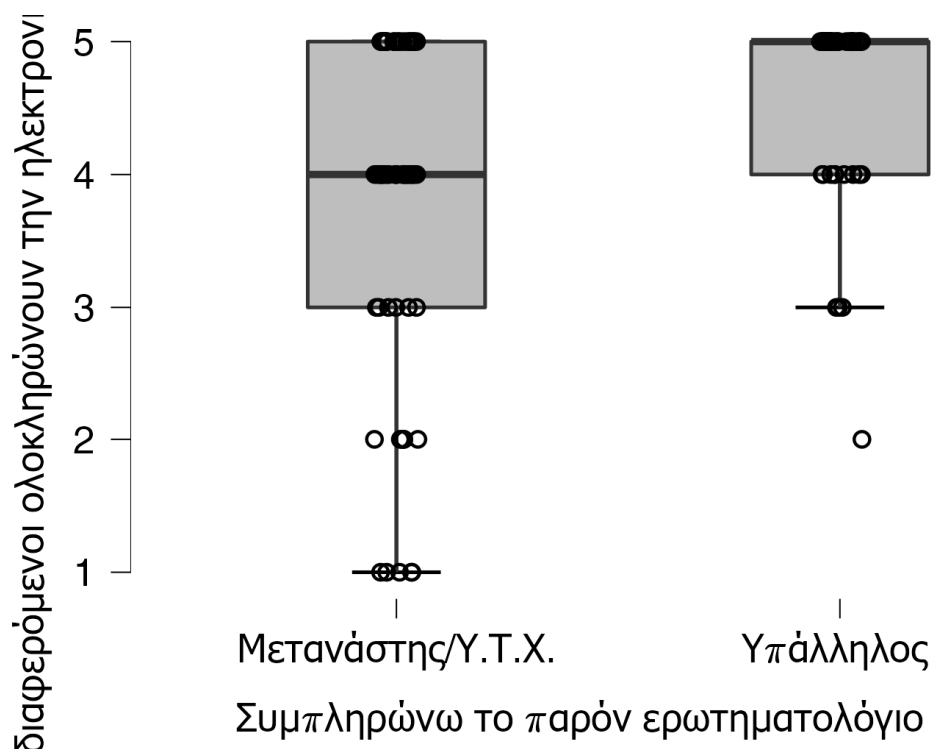
Πίνακας 20 Οι ενδιαφερόμενοι ολοκληρώνουν την ηλεκτρονική αίτηση με την βοήθεια άλλου προσώπου (μέτρα θέσης)

Αξιολογείστε από την εμπειρία σας τις παρεχόμενες υπηρεσίες [Οι ενδιαφερόμενοι ολοκληρώνουν την ηλεκτρονική αίτηση με την βοήθεια άλλου προσώπου (δικηγόρου, λογιστή, φίλου κλπ)]

	Μετανάστης/Υ.Τ.Χ.	Υπάλληλος
Valid	58	42
Median	4.000	5.000
Mean	3.759	4.571
Std. Deviation	1.261	0.737
Range	4.000	3.000
Minimum	1.000	2.000
Maximum	5.000	5.000

Από την μελέτη των θηκογραμμάτων, διαφαίνεται ότι στους μετανάστες τα δεδομένα κατανέμονται συμμετρικά γύρο από την διάμεσο, ενώ στους υπαλλήλους συγκεντρώνονται στο τέταρτο τεταρτημόριο.

Γράφημα 23 Οι ενδιαφερόμενοι ολοκληρώνουν την ηλεκτρονική αίτηση με την βοήθεια άλλου προσώπου (θηκογράμματα)

Να αναφέρουμε εδώ, ότι σύμφωνα με το άρθρο 9 του κώδικα μετανάστευσης, που μνημονεύεται στις αποφάσεις για την ηλεκτρονική υποβολή των αιτήσεων, αυτή μπορεί να κατατεθεί είτε αυτοπροσώπως είτε μέσω πληρεξούσιου δικηγόρου.

Η τρίτη ερώτηση ήταν αν το κόστος για την έκδοση της άδειας διαμονής ανταποκρίνεται στις παρεχόμενες υπηρεσίες. Να σημειώσουμε εδώ, ότι με το άρθρο 38 του νόμου 4546/2018, και κατ' εφαρμογή ευρωπαϊκής οδηγίας, θεσπίστηκε ενιαίο παράβολο ύψους 150€, για όλες τις άδειες διαμονής που εκδίδονται ενιαία σε όλη την Ε.Ε. Παράλληλα αυξήθηκε το κόστος των παραβόλων σε ορισμένες κατηγορίες (εθνικών) αδειών διαμονής. Μέχρι την εφαρμογή του νόμου, το κόστος του παραβόλου της αίτησης συνδέονταν με την χρονική διάρκεια της άδειας (100€ για κάθε έτος).

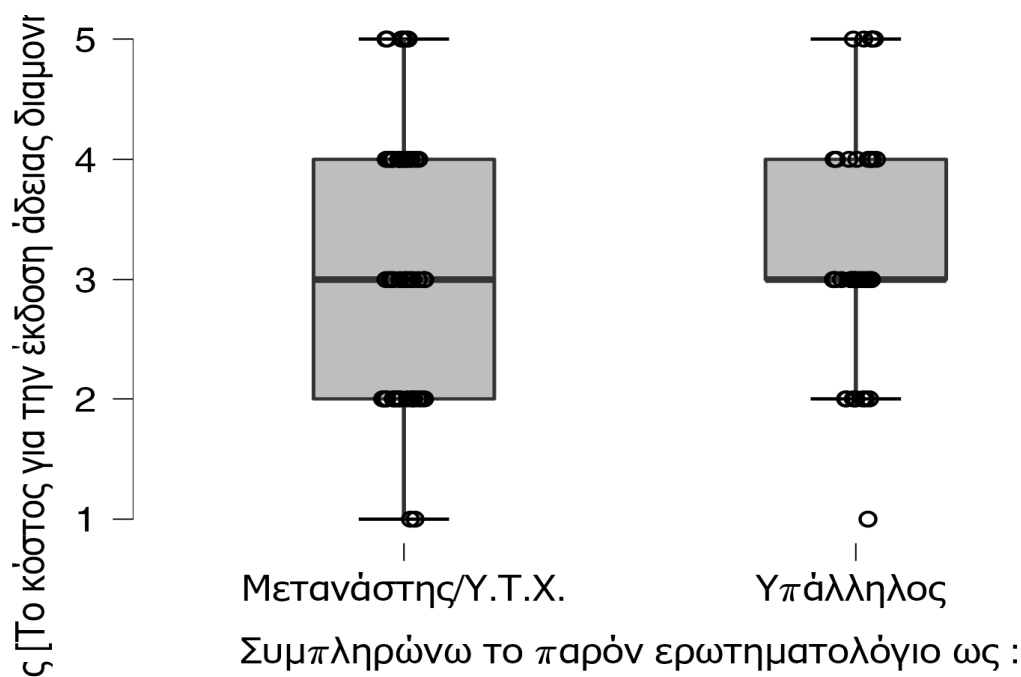
Και για τις δύο κατηγορίες ερωτώμενων, τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν μια ουδέτερη στάση, αφού η διάμεσες τιμές τους συμπίπτουν στην τιμή 3 (ούτε συμφωνώ / ούτε διαφωνώ)

Πίνακας 21 Το κόστος για την έκδοση άδειας διαμονής είναι ικανοποιητικό (μέτρα θέσης)

Αξιολογείστε από την εμπειρία σας τις παρεχόμενες υπηρεσίες [Το κόστος για την έκδοση άδειας διαμονής είναι ικανοποιητικό και ανταποκρίνεται στην παρεχόμενη υπηρεσία]		
	Μετανάστης/Υ.Τ.Χ.	Υπάλληλος
Valid	58	42
Median	3.000	3.000
Mean	3.190	3.286
Std. Deviation	1.083	1.019
Range	4.000	4.000
Minimum	1.000	1.000
Maximum	5.000	5.000

Το ίδιο μας δείχνουν και τα θηκογράμματα των δύο κατηγοριών, όπως φαίνεται παρακάτω, αν και στους υπάλληλους υπάρχει συγκέντρωση δεδομένων στην περιοχή πάνω από την διάμεσο, ενώ στους μετανάστες ακολουθείται μια πιο ομοιόμορφη κατανομή.

Γράφημα 24 Το κόστος για την έκδοση της άδειας διαμονής είναι ικανοποιητικό (θηκογράμματα)

4.2.2 Ικανοποίηση από το ισχύον νομικό πλαίσιο

Η επόμενη ενότητα ερωτήσεων, που κλήθηκαν να απαντήσουν οι υπάλληλοι υπηρεσιών μετανάστευσης και οι μετανάστες, αφορούσε το ισχύον νομικό πλαίσιο

και τον βαθμό ικανοποίησής τους από αυτό. Οι ερωτήσεις ήταν τέσσερις (4) και θα αναλυθούν όπως και στην προηγούμενη ενότητα (πίνακας περιγραφικών στατιστικών και χρήση θηκογραμμάτων)

Στην πρώτη ερώτηση ζητήθηκε να εκφράσουν τον βαθμό συμφωνίας ή όχι στην φράση «Η νομοθεσία για την μετανάστευση είναι πολύπλοκη». Να σημειώσουμε εδώ ότι μέχρι το 2014, με την ψήφιση του κώδικα μετανάστευσης υπήρχε μια πανσπερμία νόμων και διατάξεων που δυσκόλευαν την εφαρμογή της μεταναστευτικής πολιτικής. Με την εφαρμογή του ν.4251 όλες αυτές ενσωματώθηκαν σε ένα κείμενο, το οποίο βέβαια ακολουθώντας τις εξελίξεις της κοινωνίας τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε αρκετές φορές.

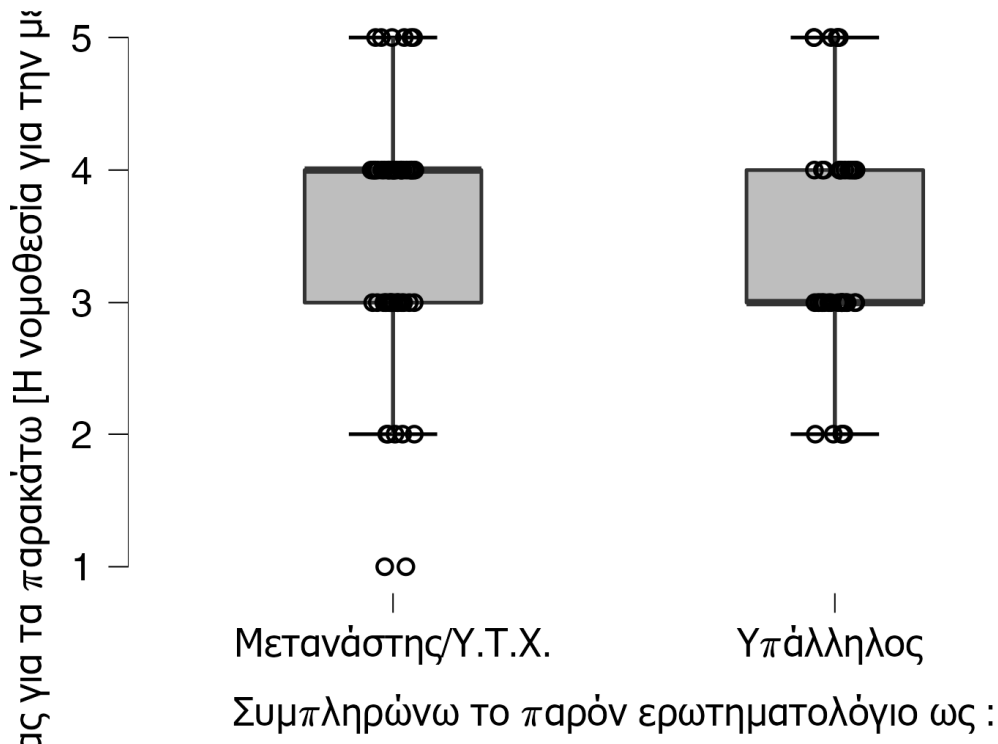
Πίνακας 22 Η νομοθεσία για την μετανάστευση είναι πολύπλοκη (μέτρα θέσης)

	Ποια είναι η άποψή σας για τα παρακάτω [Η νομοθεσία για την μετανάστευση είναι πολύπλοκη]	
	Μετανάστης/Υ.Τ.Χ.	Υπάλληλος
Valid	58	42
Median	4.000	3.000
Mean	3.534	3.452
Std. Deviation	0.922	0.889
Range	4.000	3.000
Minimum	1.000	2.000
Maximum	5.000	5.000

Σε αυτή την ερώτηση βλέπουμε πως οι μετανάστες θεωρούν την νομοθεσία περισσότερο πολύπλοκη σε σχέση με τους υπαλλήλους. Η διαφορά αυτή, κρίνεται φυσιολογική, αφού οι υπάλληλοι είναι περισσότερο εξοικειωμένοι με την εφαρμογή της νομοθεσίας. Πέρα από αυτό, κάποιοι μετανάστες έχουν και το πρόβλημα της μη γνώσης της ελληνικής γλώσσας, πράγμα που δυσκολεύει την κατανόηση των νόμων και της επικοινωνίας τους με τις υπηρεσίες. Τα δύο θηκογράμματα, παρουσιάζουν παρόμοια εικόνα, με συγκέντρωση δεδομένων στο τρίτο τεταρτημόριο, με την διαφορά της τιμής της διαμέσου.

Γράφημα 25 Η νομοθεσία για την μετανάστευση είναι πολύπλοκη (θηκογράμματα)

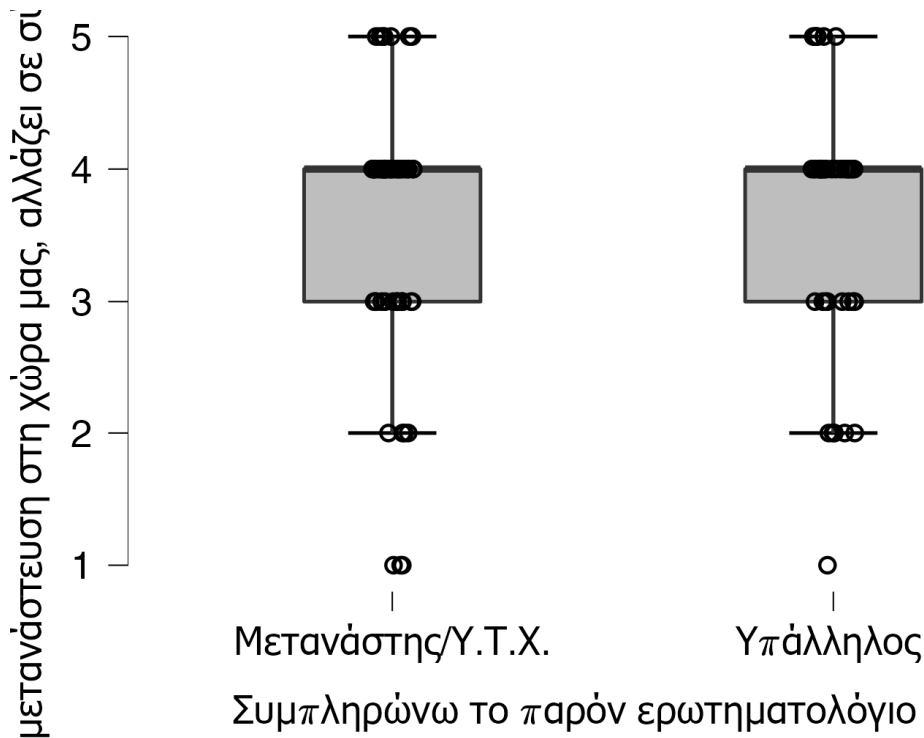

Σχετικά με την διατύπωση ότι η νομοθεσία **αλλάζει σε σύντομο χρονικό διάστημα**, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει σταθερότητα, υπάρχει ταύτιση απόψεων και από τις δύο κατηγορίες. Στην πρόταση αυτή συμφωνούν τόσο οι υπάλληλοι όσο και οι μετανάστες (διάμεση τιμή 4:συμφωνώ). Αυτό φαίνεται και στην πανομοιότυπη εικόνα που εμφανίζουν τα δύο θηκογράμματα.

Πίνακας 23 Η νομοθεσία αλλάζει σε σύντομο χρονικό διάστημα (μέτρα θέσης)

Ποια είναι η άποψή σας για τα παρακάτω [Η νομοθεσία για την μετανάστευση στη χώρα μας, αλλάζει σε σύντομο χρονικό διάστημα, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει σταθερότητα]		
	Μετανάστης/Υ.Τ.Χ.	Υπάλληλος
Valid	58	42
Mode	4.000	4.000
Median	4.000	4.000
Mean	3.586	3.643
Std. Deviation	0.974	0.958
Range	4.000	4.000
Minimum	1.000	1.000
Maximum	5.000	5.000

Γράφημα 26 Η νομοθεσία αλλάζει σε σύντομο χρονικό διάστημα (θηκογράμματα)

Η Τρίτη ερώτηση που ήταν ότι υπάρχει αυστηρότητα στους τύπους, εφαρμόζοντας περισσότερο το γράμμα παρά το πνεύμα του νόμου, και από την παρατήρηση των θηκογραμμάτων, παρόλο που υπάρχει ίδια τιμή διαμέσου (3:ούτε συμφωνώ / ούτε διαφωνώ), οι υπάλληλοι μάλλον διαφωνούν (συγκέντρωση δεδομένων στο 2^ο τεταρτημόριο) ενώ οι μετανάστες μάλλον συμφωνούν (συγκέντρωση δεδομένων στο 3^ο τεταρτημόριο), με την πρόταση αυτή.

Πίνακας 24 Υπάρχει αυστηρότητα στους τύπους (μέτρα θέσης)

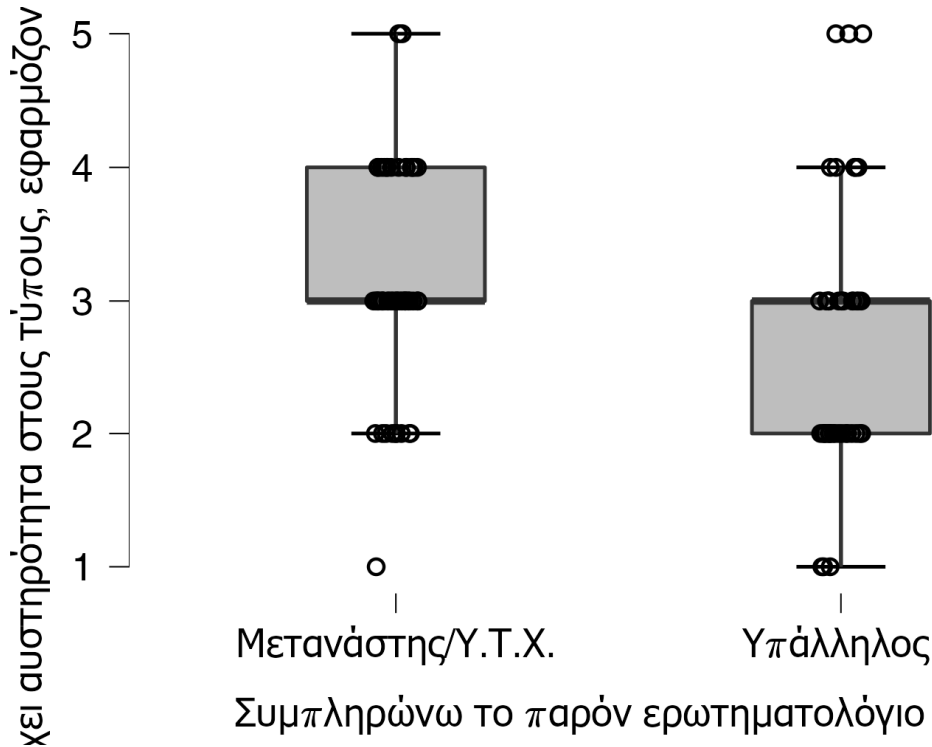
	Ποια είναι η άποψή σας για τα παρακάτω [Υπάρχει αυστηρότητα στους τύπους, εφαρμόζοντας περισσότερο το γράμμα παρά το πνεύμα του νόμου]	
	Μετανάστης/Υ.Τ.Χ.	Υπάλληλος
Valid	58	42
Mode	3.000	2.000
Median	3.000	3.000
Mean	3.121	2.714
Std. Deviation	0.774	1.019
Range	4.000	4.000
Minimum	1.000	1.000
Maximum	5.000	5.000

Ποια είναι η άποψή σας για τα παρακάτω [Υπάρχει αυστηρότητα στους τύπους, εφαρμόζοντας περισσότερο το γράμμα παρά το πνεύμα του νόμου]

Μετανάστης/Υ.Τ.Χ.

Υπάλληλος

Γράφημα 27 Υπάρχει αυστηρότητα στους τύπους (θηκογράμματα)

Στην τελευταία ερώτηση αυτής της ενότητας, που ερευνάτε η εκτίμηση των συμμετεχόντων σχετικά με το εάν με την πάροδο των χρόνων οι διαδικασίες έκδοσης αδειών διαμονής έχουν απλουστευτεί, οι απόψεις ταυτίζονται και υπάρχει η πεποίθηση ότι αυτό ισχύει. Σε αυτό βοήθησε σίγουρα, η ίδρυση των υπηρεσιών μετανάστευσης και η λειτουργία τους ως υπηρεσίες μιας στάσης, όσο και η εφαρμογή σύγχρονων τεχνολογιών από τις υπηρεσίες αυτές.

Πίνακας 25 Με την πάροδο των χρόνων οι διαδικασίες έχουν απλουστευτεί (μέτρα θέσης)

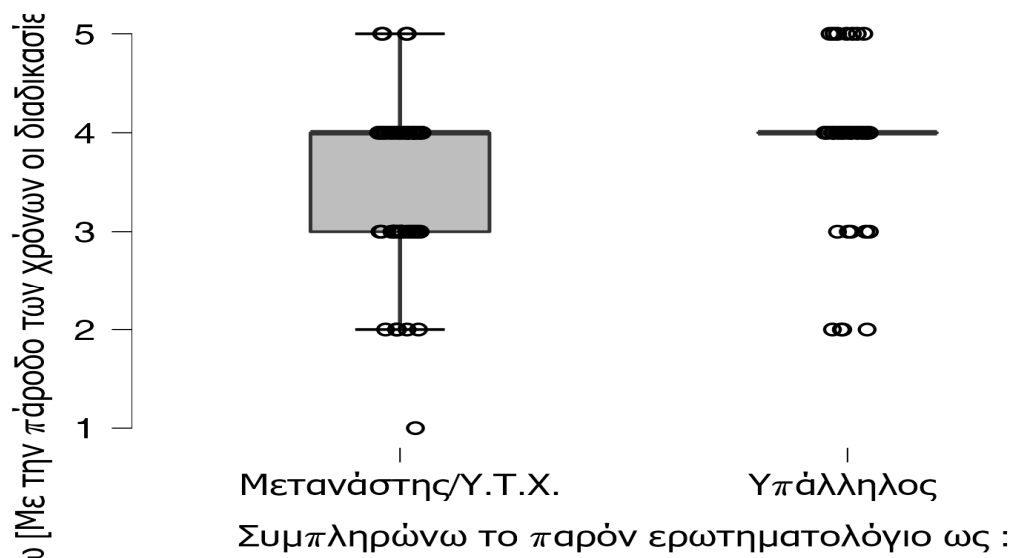
Ποια είναι η άποψή σας για τα παρακάτω [Με την πάροδο των χρόνων οι διαδικασίες έκδοσης αδειών διαμονής έχουν απλουστευτεί]

	Μετανάστης/Υ.Τ.Χ.	Υπάλληλος
Valid	58	42
Median	4.000	4.000
Mean	3.483	3.857
Std.	0.843	0.814

Ποια είναι η άποψή σας για τα παρακάτω [Με την πάροδο των χρόνων οι διαδικασίες έκδοσης αδειών διαμονής έχουν απλουστευτεί]		
	Μετανάστης/Υ.Τ.Χ.	Υπάλληλος
Deviation		
Range	4.000	3.000
Minimum	1.000	2.000
Maximum	5.000	5.000

Με την μελέτη του θηκογράμματος των δεδομένων που λάβαμε από υπαλλήλους όμως, φαίνεται μια μεγάλη διασπορά απαντήσεων, σε αυτό το ερώτημα. Η χρήση ΤΠΕ για την εκτέλεση των καθηκόντων τους, επέφερε μια αύξηση του εργασιακού φόρτου, αφού πρέπει πλέον να αναζητούν οι ίδιοι πιστοποιητικά και στοιχεία με ηλεκτρονικά συνδεδεμένους φορείς της γενικής κυβέρνησης (ασφαλιστικά ταμεία, αστυνομία κλπ). Με την πάροδο των χρόνων αυτό θα γίνει πλέον συνήθεια στους εργαζόμενους και θα απολαμβάνουν τα προτερήματα της ηλεκτρονικής διασύνδεσης.

Γράφημα 28 Με την πάροδο των χρόνων οι διαδικασίες έχουν απλουστευτεί (θηκογράμματα)

4.2.3 Συνθήκες διαβίωσης των μεταναστών στην Ελλάδα

Στην τελευταία ενότητα του ερωτηματολογίου, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες στην έρευνα, να απαντήσουν σε δύο δέσμες ερωτήσεων, στηριζόμενοι στις προσωπικές τους αντιλήψεις και τις στάσεις ζωής, σε γενικές ερωτήσεις που δεν ήταν άμεσα σχετιζόμενες με την μεταναστευτική πολιτική και την εφαρμογή της.

Η πρώτη ερώτηση αφορούσε τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες στην Ελλάδα. Σε αυτή την ερώτηση η συμμετέχοντες είχαν την επιλογή να δώσουν περισσότερες της μίας απάντησης. Οι απαντήσεις ομαδοποιήθηκαν σε τρεις κατηγορίες, ανάλογα με των ερωτώμενο, με σκοπό να μελετηθούν τυχόν διαφορές των δεδομένων που λάβαμε.

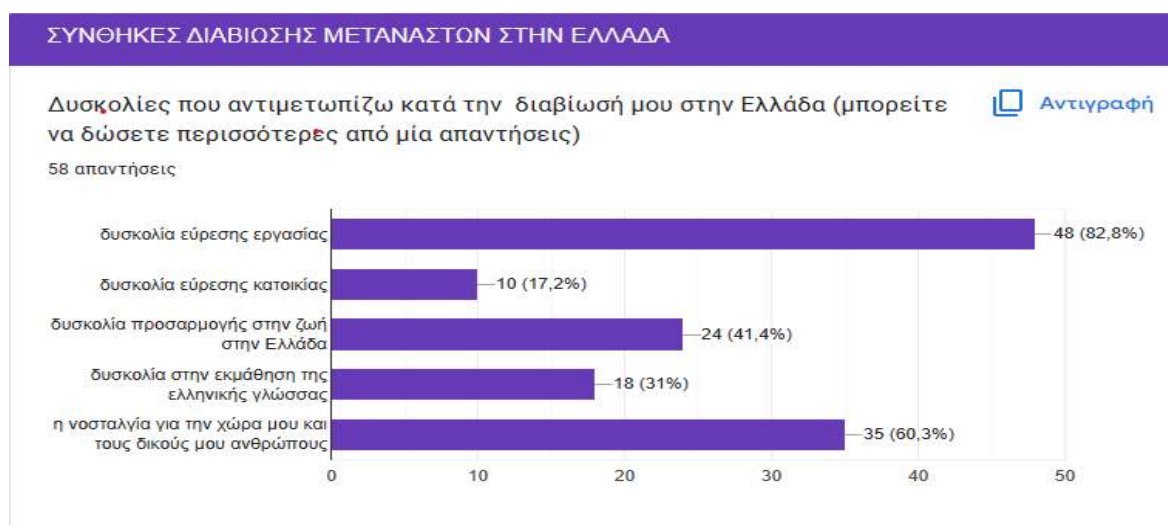
Έτσι, οι συμμετέχοντες που δεν είναι ούτε μετανάστες αλλά ούτε και υπάλληλοι σε υπηρεσίες μετανάστευσης, έκριναν ότι το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες είναι αυτό της εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας (27 απαντήσεις και ποσοστό 64%). Ακολουθεί η νοσταλγία που νοιώθουν για τα οικεία τους πρόσωπα (24 απαντήσεις) και η δυσκολία εύρεσης εργασίας (23 απαντήσεις).

Γράφημα 29 Προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες - άλλη ιδιότητα (ραβδόγραμμα)

Στη ίδια ερώτηση, οι μετανάστες θεωρούν, με μεγάλη διαφορά, ότι το σημαντικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν είναι αυτό της εύρεσης εργασίας (48 απαντήσεις, ποσοστό 82%). Το μεγάλο αυτό ποσοστό, ίσως να οφείλετε και στην χρονική στιγμή που έγινε η έρευνα, αφού προηγήθηκε η οικονομική κρίση που έζησε η χώρα και έντονη ανησυχία για το μέλλον τους. Αν η έρευνα γίνονταν σε περίοδο ανάπτυξης (πχ. Αρχές δεκαετίας 2000) τα αποτελέσματα θα ήταν σίγουρα διαφορετικά. Σαν δεύτερο σημαντικότερο πρόβλημα εμφανίζεται η νοσταλγία για τα δικά τους πρόσωπα (35 απαντήσεις) και ακολουθεί η δυσκολία προσαρμογής στη ζωή στην Ελλάδα (24 απαντήσεις)

Γράφημα 30 Προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες – μετανάστες (ραβδόγραμμα)

Στην τρίτη κατηγορία ερωτηθέντων, των υπαλλήλων που υπηρετούν σε υπηρεσίες μετανάστευσης, παρατηρούμε μια σύνθεση απόψεων των προηγούμενων δύο κατηγοριών. Έτσι στις δύο πρώτες θέσεις, με διαφορά μίας μόλις απάντησης, συναντάμε τις απαντήσεις «δυσκολία εύρεσης εργασίας» και έπεται η απάντηση «δυσκολία εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας». Αυτό μπορεί να εξηγηθεί ότι αυτή η κατηγορία, είναι μεν υπο-κατηγορία της πρώτης, αλλά βρίσκεται σε διαρκή «τριβή» με μετανάστες λόγω της φύσης της εργασίας τους.

Γράφημα 31 Προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες – υπάλληλοι (ραβδόγραμμα)

Σε όλες τις κατηγορίες, σαν λιγότερο προτιμητέα απάντηση, δόθηκε η δυσκολία εύρεσης κατοικίας στην Ελλάδα. Το γεγονός αυτό εξηγείτε, αν αναλογιστούμε πως

η πλειονότητα των ερωτηθέντων ήταν από την περιφέρεια και όχι από μεγάλα αστικά κέντρα.

Η τελευταία δέσμη ερωτήσεων, που απαντήθηκαν με την βοήθεια της κλίμακας likert, αφορούσε τον βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας σε μια σειρά από προτάσεις που προσπαθούσαν να δείξουν τις αντιλήψεις των ερωτώμενων σε κάποιες «στερεοτυπικές» απόψεις.

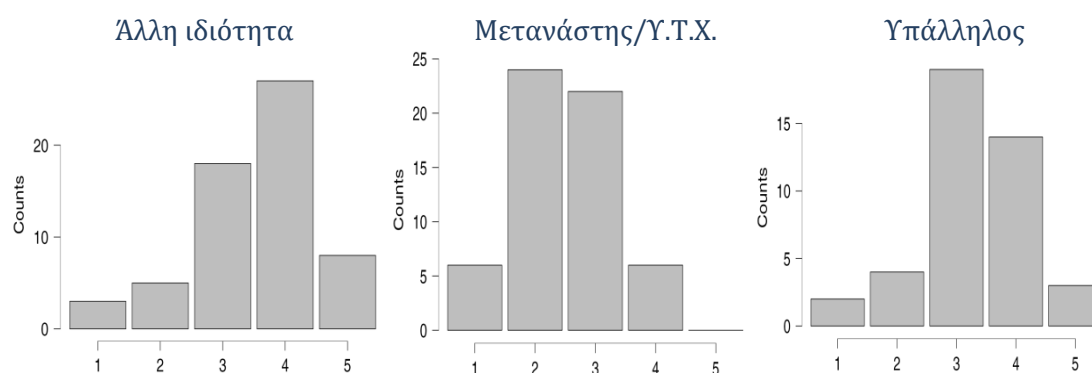
Σύμφωνα με την έρευνα, οι μετανάστες δεν συμφωνούν με την άποψη ότι έχουν χαμηλό επίπεδο διαβίωσης (τιμή διαμέσου 2). Σε αυτή την άποψη συμφωνούν οι συμμετέχοντες με άλλη ιδιότητα (τιμή διαμέσου 4), ενώ οι υπάλληλοι έχουν μια ουδέτερη στάση (3:ούτε συμφωνώ/ούτε διαφωνώ)

Πίνακας 26 Οι μετανάστες έχουν χαμηλό επίπεδο διαβίωσης (μέτρα θέσης)

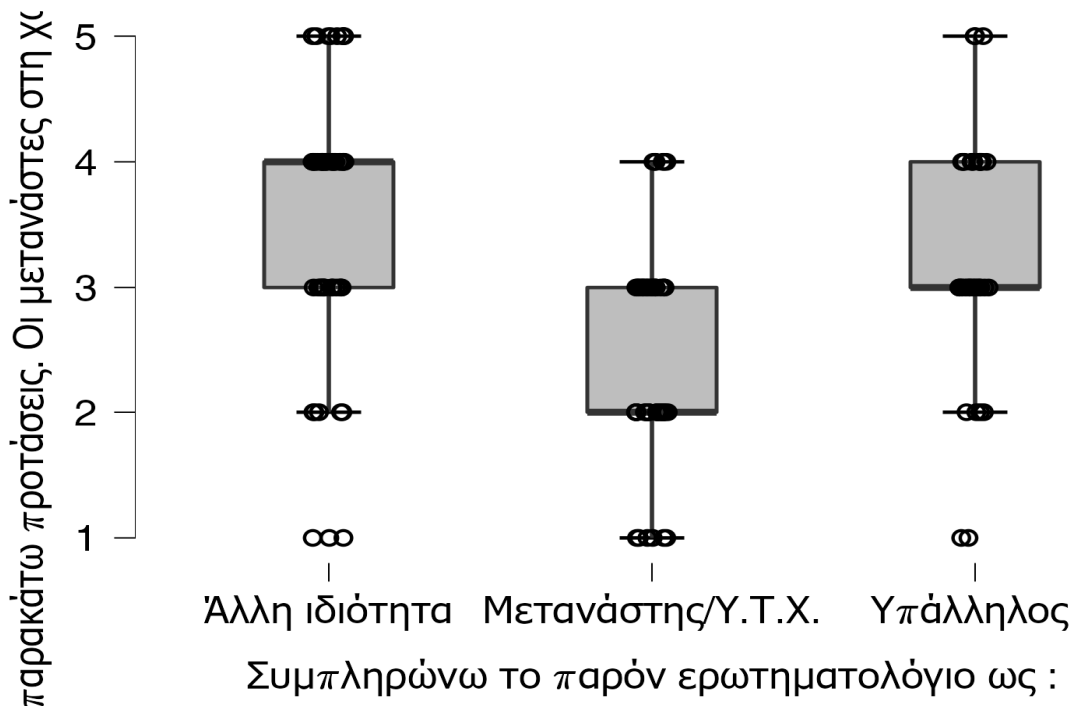
	Οι μετανάστες στη χώρα έχουν χαμηλό επίπεδο διαβίωσης		
	Άλλη ιδιότητα	Μετανάστης/Υ.Τ.Χ.	Υπάλληλος
Valid	61	58	42
Median	4.000	2.000	3.000
Mean	3.525	2.483	3.286
Std. Deviation	0.993	0.822	0.918
Range	4.000	3.000	4.000
Minimum	1.000	1.000	1.000
Maximum	5.000	4.000	5.000

Παρακάτω παρουσιάζονται τα ραβδογράμματα συχνοτήτων των απαντήσεων καθώς και τα αντίστοιχα θηκογράμματα.

Γράφημα 32 Οι μετανάστες έχουν χαμηλό επίπεδο διαβίωσης (ραβδογράμματα)

Γράφημα 33 Οι μετανάστες έχουν χαμηλό επίπεδο διαβίωσης (θηκογράμματα)

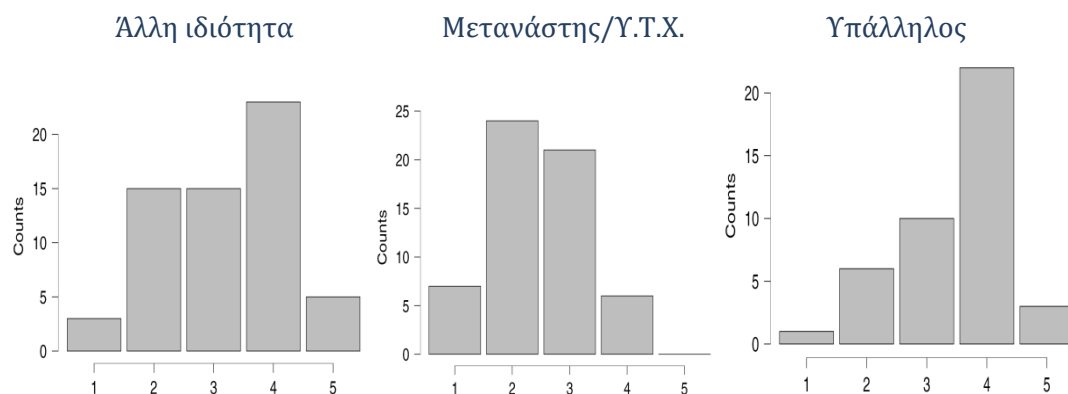
Η δεύτερη ερώτηση του τέθηκε, αφορούσε την πρόταση ότι **οι μετανάστες έχουν χαμηλό επίπεδο μόρφωσης**. Παρατηρούμε ίδια στάση από τους μετανάστες (τιμή διαμέσου 2:διαφωνώ), αλλά μια αντίστροφη από τις άλλες δύο κατηγορίες. Έτσι οι υπάλληλοι συμφωνούν με αυτήν την άποψη, ενώ τώρα ουδέτερη στάση κρατούν οι λοιποί συμμετέχοντες.

Πίνακας 27 Οι μετανάστες έχουν χαμηλό επίπεδο μόρφωσης (μέτρα θέσης)

	Οι μετανάστες στη χώρα έχουν χαμηλό επίπεδο μόρφωσης		
	Άλλη ιδιότητα	Μετανάστης/Υ.Τ.Χ.	Υπάλληλος
Valid	61	58	42
Median	3.000	2.000	4.000
Mean	3.197	2.448	3.476
Std. Deviation	1.062	0.841	0.917
Range	4.000	3.000	4.000
Minimum	1.000	1.000	1.000
Maximum	5.000	4.000	5.000

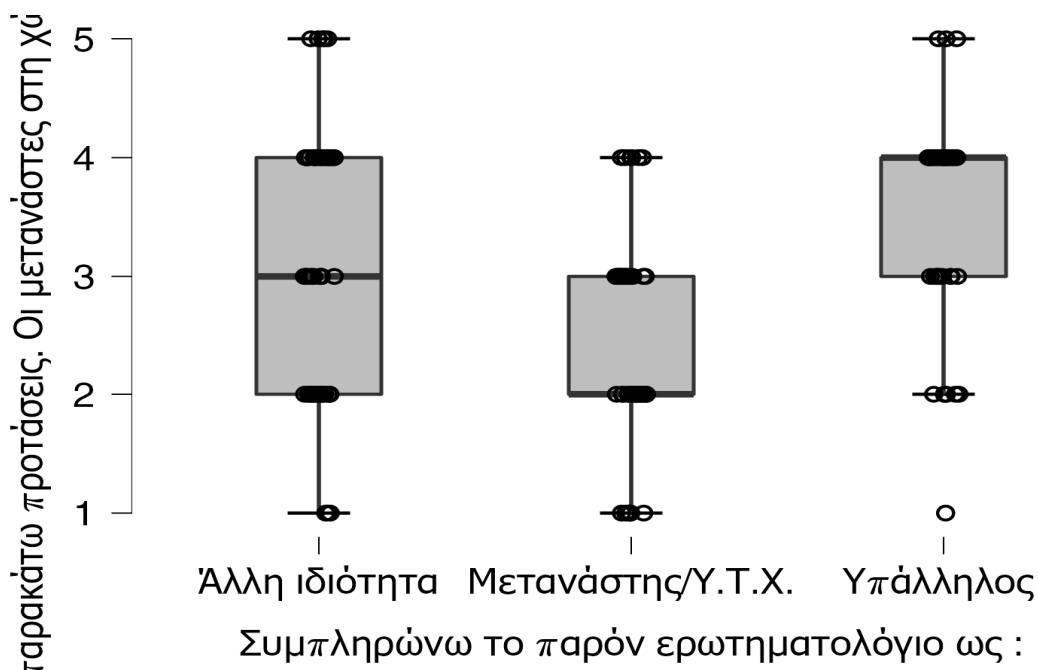

Γράφημα 34 Οι μετανάστες έχουν χαμηλό επίπεδο μόρφωσης (ραβδογράμματα)

Στα θηκογράμματα αυτής της ερώτησης, παρατηρούμε ομοιόμορφη κατανομή δεδομένων γύρω από την διάμεσο για την πρώτη κατηγορία ερωτώμενων, και συγκέντρωση απαντήσεων κάτω από την τιμή της διαμέσου, για τους υπαλλήλους, και πάνω από αυτήν για τους μετανάστες.

Γράφημα 35 Οι μετανάστες έχουν χαμηλό επίπεδο μόρφωσης (θηκογράμματα)

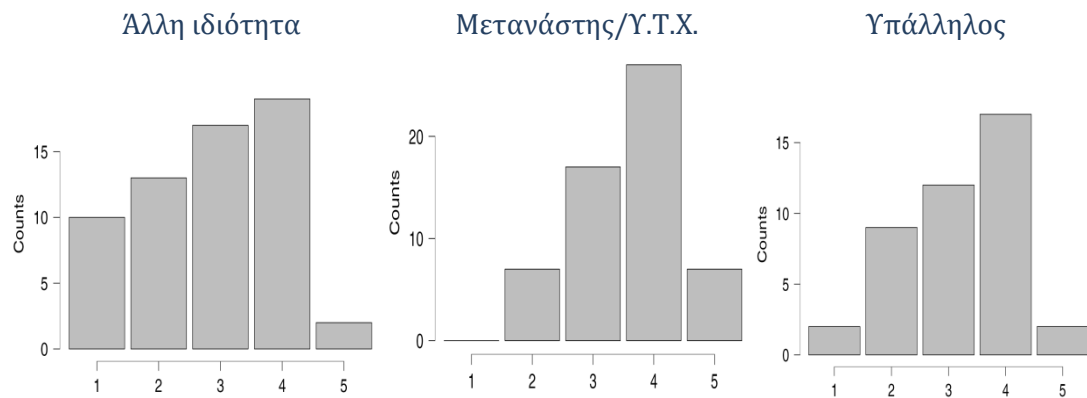

Ακολουθεί το ερώτημα κατά πόσο οι μετανάστες συμβάλουν στην αύξηση των εσόδων του κράτους. Σε αυτή την άποψη συμφωνούν οι μετανάστες (τιμή διαμέσου 4), οι δύο άλλες κατηγορίες όμως κρατούν μια ουδέτερη στάση και εμφανίζονται αποστασιοποιημένοι από την άποψη αυτή.

Πίνακας 28 Οι μετανάστες συμβάλουν στην αύξηση εσόδων του κράτους (μέτρα θέσης)

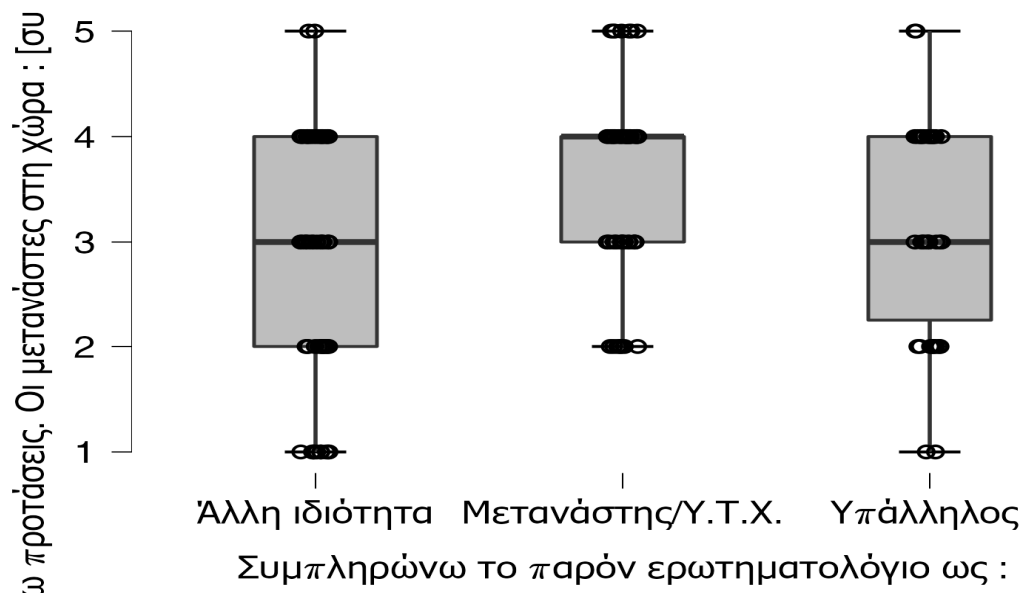
Οι μετανάστες στη χώρα συμβάλουν στην αύξηση των εσόδων του κράτους			
	Άλλη ιδιότητα	Μετανάστης/Υ.Τ.Χ.	Υπάλληλος
Valid	61	58	42
Median	3.000	4.000	3.000
Mean	2.836	3.586	3.190
Std. Deviation	1.143	0.859	0.994
Range	4.000	3.000	4.000
Minimum	1.000	2.000	1.000
Maximum	5.000	5.000	5.000

Γράφημα 36 Οι μετανάστες συμβάλουν στην αύξηση των εσόδων του κράτους (ραβδογράμματα)

Συμμετρία παρουσιάζει το θηκόγραμμα της πρώτης κατηγορίας, ενώ σχεδόν συμμετρικό είναι και αυτό των υπαλλήλων.

Γράφημα 37 Οι μετανάστες συμβάλουν στην αύξηση των εσόδων του κράτους (θηκογράμματα)

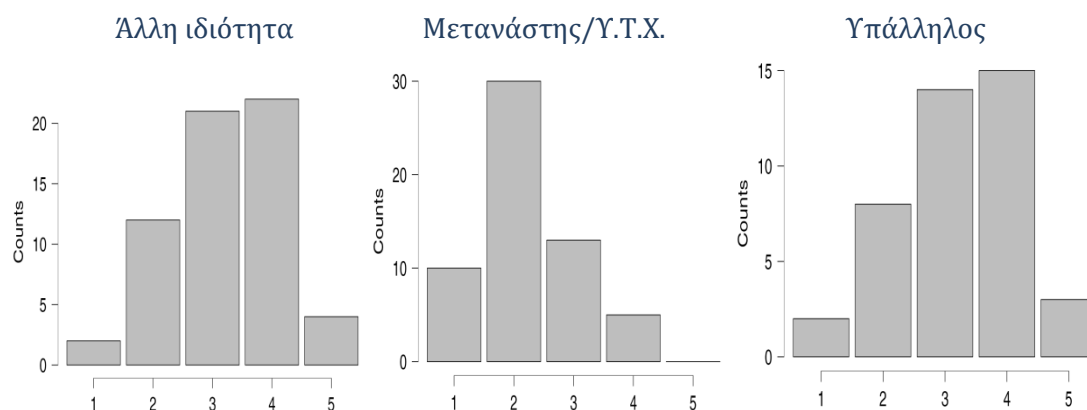

Μία σημαντική ερώτηση που τέθηκε στη συνέχεια, είναι το κατά πόσο οι μετανάστες στη χώρα αυξάνουν την εγκληματικότητα. Εδώ λάβαμε αρνητική απάντηση από τους μετανάστες (τιμή διαμέσου 2:διαφωνώ), ενώ οι άλλες δύο κατηγορίες παρόλο της ουδέτερης τιμής των διαμέσων των απαντήσεών τους, διαφαίνεται μια τάση συμφωνίας σε αυτή την άποψη.

Πίνακας 29 Οι μετανάστες αυξάνουν την εγκληματικότητα (μέτρα θέσης)

Οι μετανάστες στη χώρα αυξάνουν την εγκληματικότητα			
	Άλλη ιδιότητα	Μετανάστης/Υ.Τ.Χ.	Υπάλληλος
Valid	61	58	42
Median	3.000	2.000	3.000
Mean	3.230	2.224	3.214
Std. Deviation	0.956	0.839	1.001
Range	4.000	3.000	4.000
Minimum	1.000	1.000	1.000
Maximum	5.000	4.000	5.000

Γράφημα 38 Οι μετανάστες αυξάνουν την εγκληματικότητα (ραβδογράμματα)

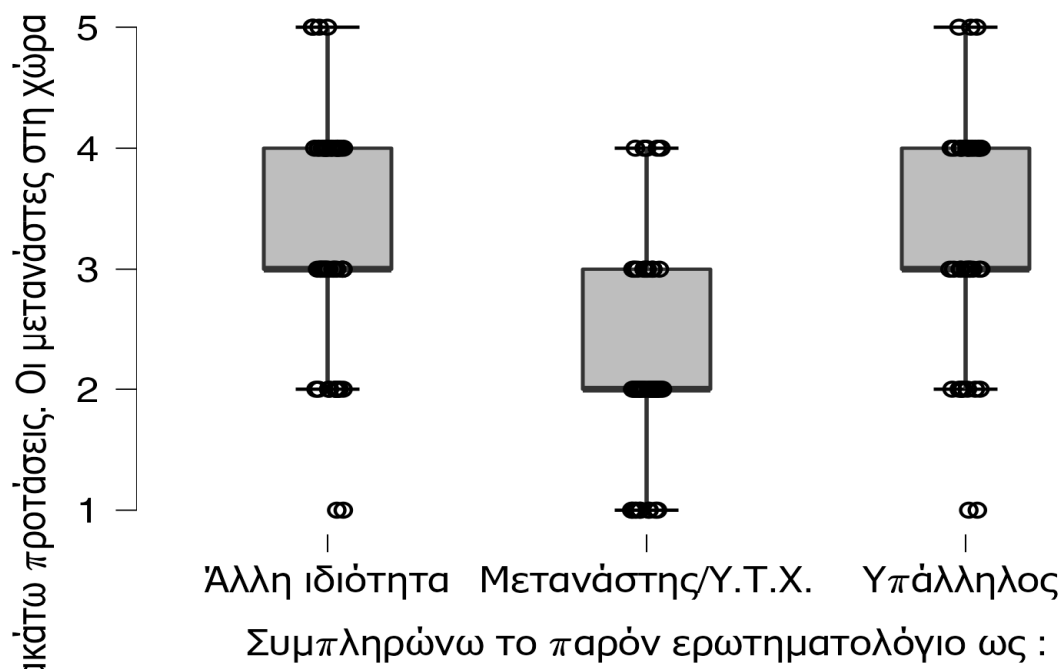

Αν βέβαια η έρευνα πραγματοποιούνταν 20 χρόνια πριν, ίσως τα αποτελέσματα να ήταν πολύ διαφορετικά. Πλέον οι μετανάστες, ειδικά η πλειονότητα τους που όπως είδαμε είναι από την Αλβανία, έχουν ενσωματωθεί σε μεγάλο βαθμό στην ελληνική κοινωνία, έχουν αναπτύξει δεσμούς με την χώρα έχουν δημιουργήσει οικογένειες στην Ελλάδα (ή έφεραν τις δικές τους με οικογενειακή επανένωση στη χώρα) και ακολουθούν τόσο αυτοί όσο και τα παιδιά τον ευρωπαϊκό τρόπο ζωής.

Στα αντίστοιχα θηκογράμματα παρατηρούμε και αυτή την «τάση» προς συμφωνία που έχουν τα δεδομένα των απαντήσεων στην πρώτη και την τρίτη κατηγορία των

συμμετεχόντων στην έρευνα. Ο μεγαλύτερος όγκος απαντήσεων βρίσκεται στην περιοχή του τρίτου τεταρτημορίου πάνω από την τιμή της διαμέσου.

Γράφημα 39 Οι μετανάστες αυξάνουν την εγκληματικότητα (θηκογράμματα)

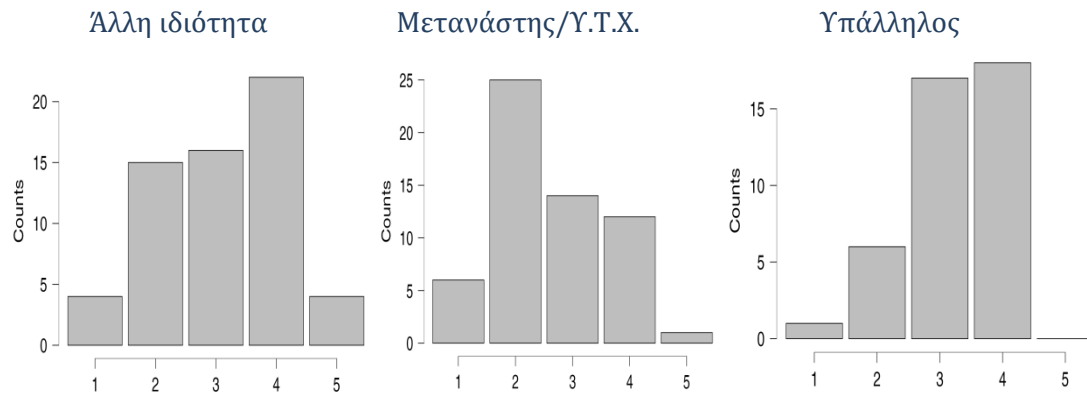

Η πέμπτη ερώτηση είχε σχέση με το κατά πόσο οι μετανάστες επέφεραν μείωση των μισθών στη χώρα. Η επικρατούσα άποψη και των τριών κατηγοριών, είναι ότι αυτό δεν ισχύει. Οι μετανάστες διαφωνούν με αυτή την άποψη ενώ υπάλληλοι και οι λοιποί συμμετέχοντες δεν προσάπτουν στους μετανάστες την γενικότερη μείωση των μισθών (και κατά συνέπεια του βιοτικού επιπέδου) που παρατηρήθηκε στην ελληνική κοινωνία κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 2010.

Πίνακας 30 Οι μετανάστες συμβάλουν στη μείωση των μισθών (μέτρα θέσης)

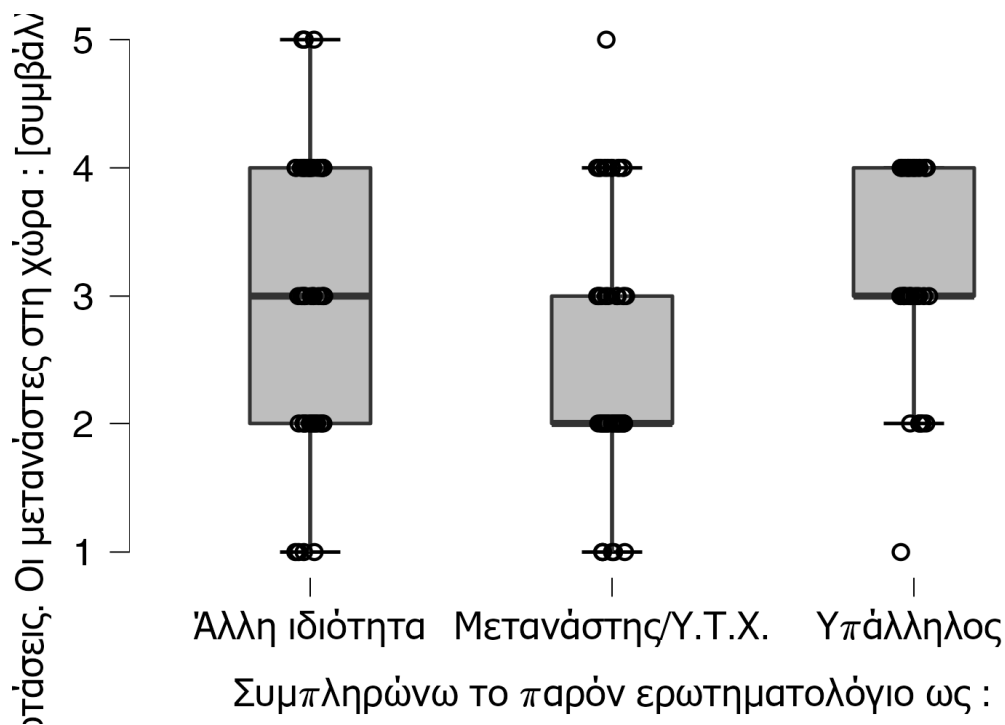
Οι μετανάστες στη χώρα συμβάλλουν στη μείωση του επιπέδου των μισθών			
	Άλλη ιδιότητα	Μετανάστης/Υ.Τ.Χ.	Υπάλληλος
Valid	61	58	42
Median	3.000	2.000	3.000
Mean	3.115	2.603	3.238
Std. Deviation	1.066	0.990	0.790
Range	4.000	4.000	3.000
Minimum	1.000	1.000	1.000
Maximum	5.000	5.000	4.000

Γράφημα 40 Οι μετανάστες συμβάλουν στη μείωση των μισθών (ραβδογράμματα)

Απόλυτη συμμετρία ως προς την διάμεσο των δεδομένων σε αυτή την ερώτηση στην πρώτη κατηγορία, ενώ συγκέντρωση απαντήσεων στο τεταρτημόριο πάνω από την διάμεσο για τις άλλες δύο κατηγορίες συμμετεχόντων.

Γράφημα 41 Οι μετανάστες συμβάλουν στη μείωση των μισθών (θηκογράμματα)

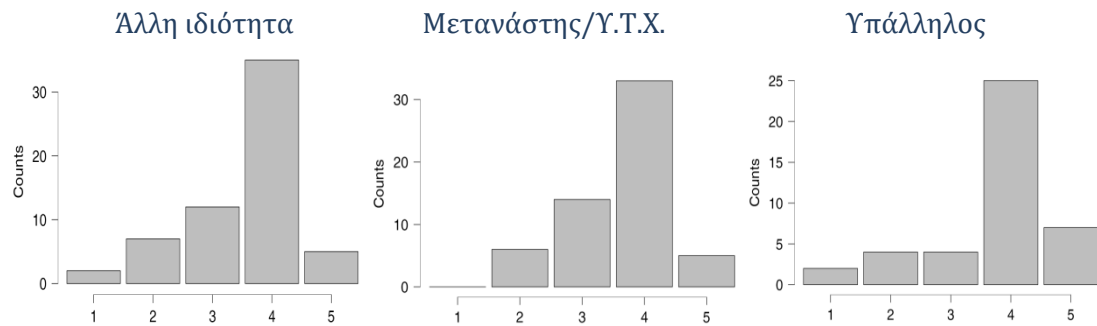

Η επόμενη ερώτηση αυτής της δέσμης, ήταν αν οι μετανάστες εργάζονται σε θέσεις εργασίας που δεν προτιμούν οι έλληνες πολίτες. Όλες οι κατηγορίες των συμμετεχόντων συμφωνεί με αυτή την άποψη, αφού εμφανίζουν ίδια τιμή διαμέσου (4) και παρόμοιες τιμές μέσου όρου των απαντήσεων και τυπικής απόκλισης.

Πίνακας 31 Οι μετανάστες εργάζονται σε θέσεις εργασίας που δεν θα πήγαιναν Έλληνες (μέτρα θέσης)

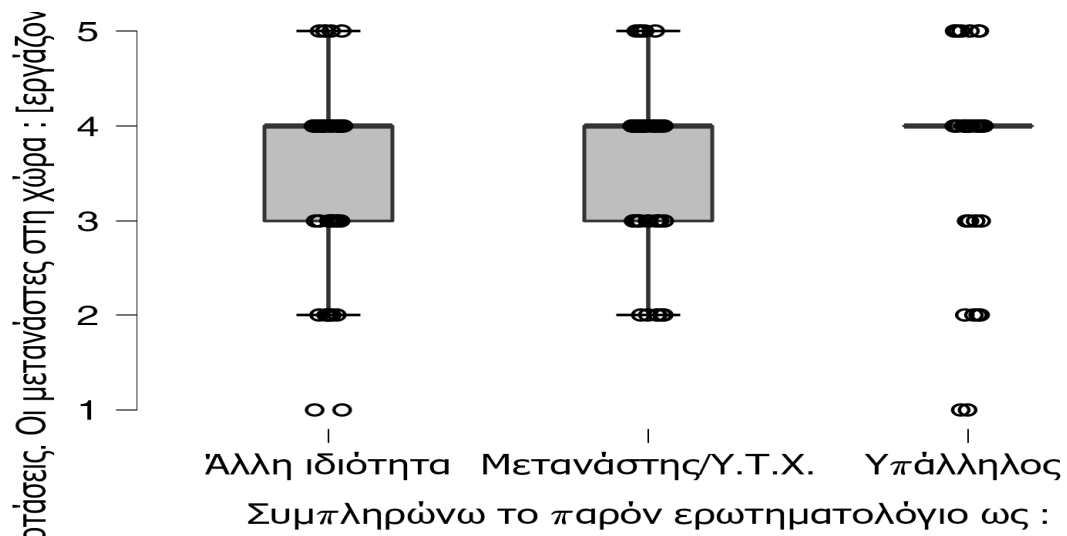
Οι μετανάστες στη χώρα εργάζονται σε θέσεις εργασίας που δεν θα πήγαιναν Έλληνες			
	Άλλη ιδιότητα	Μετανάστης/Υ.Τ.Χ.	Υπάλληλος
Valid	61	58	42
Median	4.000	4.000	4.000
Mean	3.557	3.638	3.738
Std. Deviation	0.922	0.788	1.014
Range	4.000	3.000	4.000
Minimum	1.000	2.000	1.000
Maximum	5.000	5.000	5.000

Γράφημα 42 Οι μετανάστες εργάζονται σε θέσεις εργασίας που δεν θα πήγαιναν Έλληνες (ραβδογράμματα)

Αξιοσημείωτο είναι όμως, η μεγάλη διασπορά δεδομένων που έδωσαν οι υπάλληλοι, με αποτέλεσμα στο θηκόγραμμα να μην εμφανίζεται κάποιο τεταρτημόριο που έχει το μεγαλύτερο ποσοστό απαντήσεων (όπως στις άλλες δύο κατηγορίες)

Γράφημα 43 Οι μετανάστες εργάζονται σε θέσεις εργασίας που δεν θα πήγαιναν Έλληνες (θηκογράμματα)

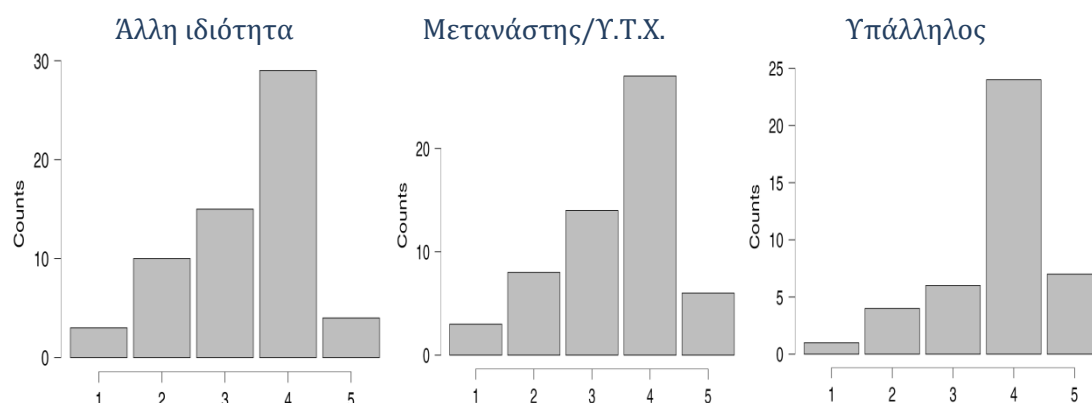

Παρόμοια με την προηγούμενη εικόνα, είναι και αυτή που έχουμε στην ερώτηση ότι οι μετανάστες στην χώρα συμβάλουν στην πολιτιστική διαφοροποίηση της κοινωνίας. Και οι τρεις κατηγορίες συμφωνούν με την άποψη αυτή σε μεγάλο βαθμό.

Πίνακας 32 Οι μετανάστες συμβάλουν στην πολιτιστική διαφοροποίηση (μέτρα θέσης)

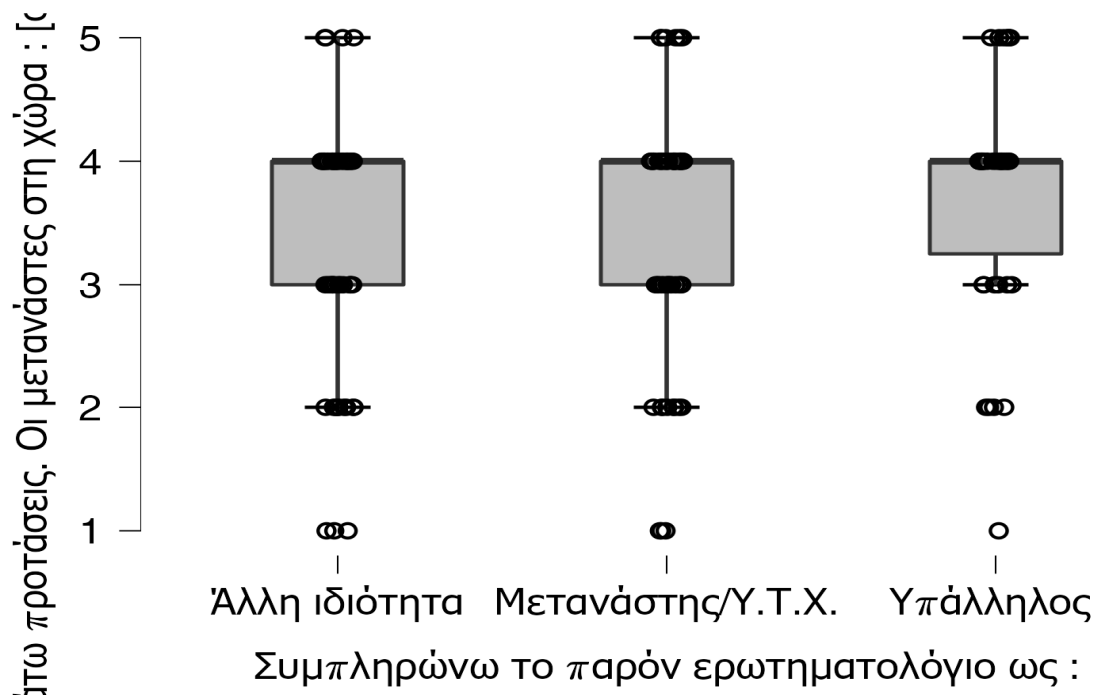
Οι μετανάστες στη χώρα συμβάλλουν στην πολιτιστική διαφοροποίηση			
	Άλλη ιδιότητα	Μετανάστης/Υ.Τ.Χ.	Υπάλληλος
Valid	61	58	42
Median	4.000	4.000	4.000
Mean	3.344	3.431	3.762
Std. Deviation	0.998	1.028	0.932
Range	4.000	4.000	4.000
Minimum	1.000	1.000	1.000
Maximum	5.000	5.000	5.000

Γράφημα 44 Οι μετανάστες συμβάλλουν στην πολιτιστική διαφοροποίηση (ραβδογράμματα)

Ειδικά για τους υπαλλήλους, η πρόταση αυτή τους βρίσκει περισσότερο θετικούς (μικρότερη διασπορά δεδομένων από τις άλλες δύο κατηγορίες), πράγμα που εξηγείται από την θέση εργασίας τους και την αλληλεπίδραση που έχουν με μετανάστες διαφορετικών υπηκοοτήτων, θρησκειών, πεποιθήσεων, αντιλήψεων κ.α.

Γράφημα 45 Οι μετανάστες συμβάλουν στην πολιτιστική διαφοροποίηση (θηκογράμματα)

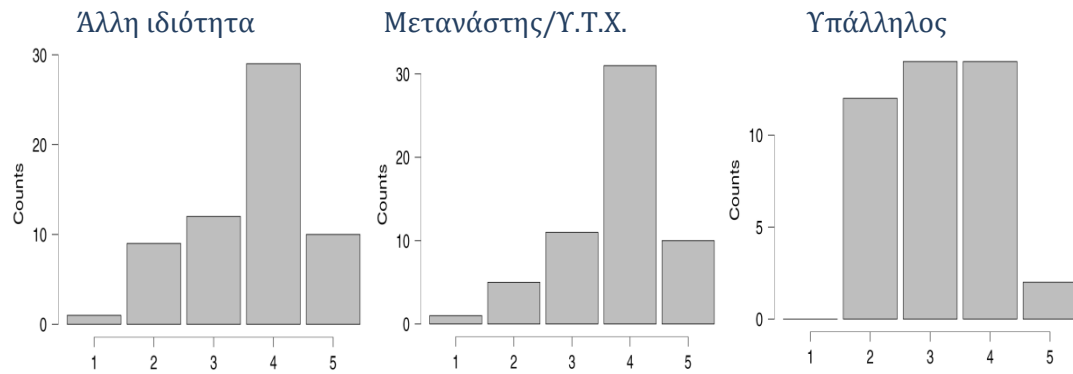
Η τελευταία ερώτηση αφορούσε το κατά πόσο οι μετανάστες στη χώρα βιώνουν ρατσιστικές αντιλήψεις και συμπεριφορές. Οι μετανάστες καθώς και οι λοιποί συμμετέχοντες στην έρευνα, συμφωνούν με αυτή την άποψη σε μεγάλο βαθμό (τιμή διαμέσου 4:συμφωνώ). Σε αντίθεση η άποψη των υπάλληλων είναι πιο αρνητική σε αυτή την ερώτηση και εφάπτεται στο «σημείο ισορροπίας» της κλίμακας Likert (3:ούτε συμφωνώ/ούτε διαφωνώ).

Πίνακας 33 Οι μετανάστες βιώνουν ρατσιστικές αντιλήψεις και συμπεριφορές (μέτρα θέσης)

Οι μετανάστες στη χώρα βιώνουν ρατσιστικές αντιλήψεις και συμπεριφορές			
	Άλλη ιδιότητα	Μετανάστης/Υ.Τ.Χ.	Υπάλληλος
Valid	61	58	42
Median	4.000	4.000	3.000
Mean	3.623	3.759	3.143
Std. Deviation	0.986	0.904	0.899
Range	4.000	4.000	3.000
Minimum	1.000	1.000	2.000
Maximum	5.000	5.000	5.000

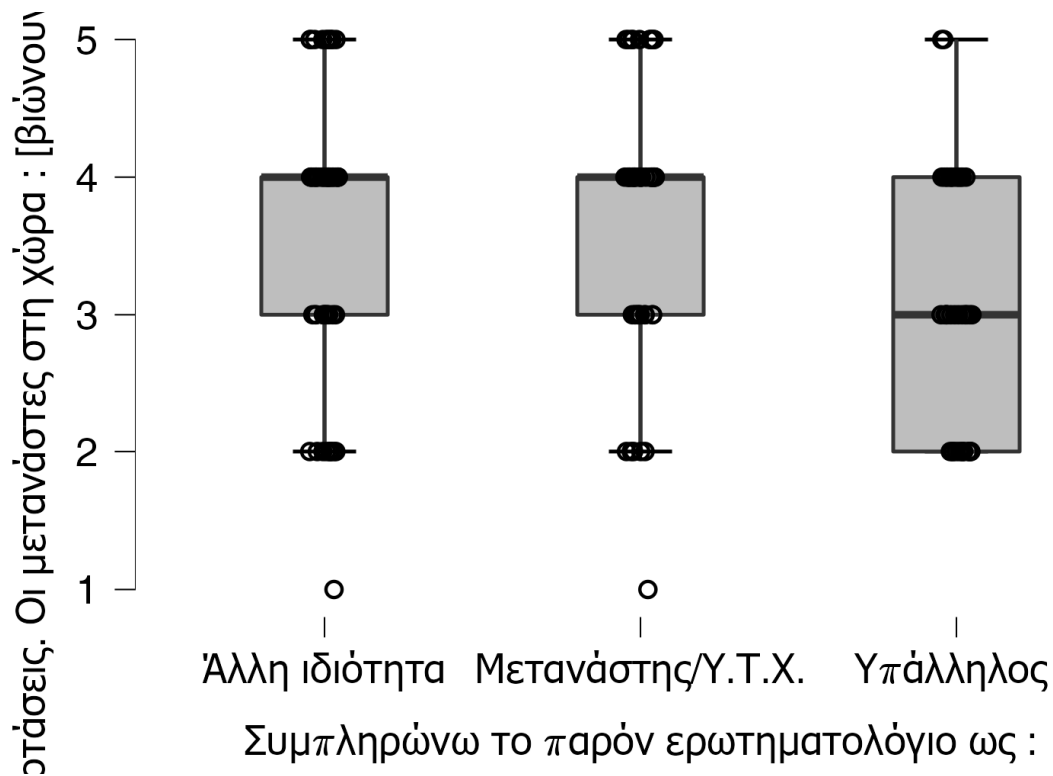

Γράφημα 46 Οι μετανάστες βιώνουν ρατσιστικές αντιλήψεις και συμπεριφορές (ραβδογράμματα)

Τα θηκογράμματα των δύο πρώτων κατηγοριών παρουσιάζουν ταύτιση μεταξύ τους, ενώ αυτό των υπαλλήλων απόλυτη συμμετρία ως προς την τιμή της διαμέσου.

Γράφημα 47 Οι μετανάστες βιώνουν ρατσιστικές αντιλήψεις και συμπεριφορές (θηκογράμματα)

4.3 Αξιολόγηση αξιοπιστίας ερωτηματολογίου

Ο πιο διαδεδομένος δείκτης αξιοπιστίας, ειδικά στις έρευνες κοινωνικών επιστημών, είναι ο δείκτης Cronbach's alpha (en.wikipedia.org). Για τον συγκεκριμένο δείκτη υπάρχει συμφωνία τόσο για την ερμηνεία του όσο και για το αποδεκτό εύρος των τιμών του. Ο υπολογισμός της τιμής του δείκτη Cronbach's α

γίνεται με χρήση ειδικού λογισμικού στατιστικής επεξεργασίας όπως το JASP που χρησιμοποιήθηκε στην συγκεκριμένη έρευνα.

Για να χαρακτηριστεί ένα ερωτηματολόγιο αξιόπιστο, η τιμή του δείκτη αξιοπιστίας Cronbach's α , θα πρέπει να είναι μεγαλύτερος του 0,70 (Nunnally, 1994) (Dennick, 2011). Άλλοι μελετητές υποστηρίζουν πως για τα αρχικά στάδια κάποιας μελέτης αρκεί ένας συντελεστής Cronbach's α μεταξύ του 0,5 και 0,6 αλλά οπωσδήποτε για την εξαγωγή σημαντικών συμπερασμάτων τουλάχιστον $\alpha = 0,9$ ή καλύτερα $\alpha = 0,95$ (Pallant, 2005). Πριν από τον υπολογισμό του δείκτη αξιοπιστίας Cronbach's α , προσέχουμε εάν κάποια ερωτήματα έχουν αρνητική βαθμολογία. Αν υπάρχουν τέτοια θα πρέπει η τιμή τους να αντιστραφεί (Field, 2009). Έτσι η αρνητική διακύμανση αυτών δεν θα επιφέρει μείωση του δείκτη.

Το ερωτηματολόγιο της παρούσας έρευνας, μπορεί να χαρακτηριστεί και ως πολυδιάστατο. Έχει δηλαδή δέσμες ομοειδών ερωτημάτων, που αφορούν συγκεκριμένες μεταβλητές. Λόγω αυτού του γεγονότος η μέτρηση του δείκτη αξιοπιστίας έγινε σε κάθε μία από τις διαστάσεις του.

Πίνακας 34 Στατιστικά αξιοπιστίας του συνόλου του ερωτηματολογίου

Frequentist Scale Reliability Statistics	
Estimate	Cronbach's α
Point estimate	0.707
95% CI lower bound	0.634
95% CI upper bound	0.768

Από τον παραπάνω πίνακα, φαίνεται ότι ο συντελεστής Cronbach's α , για το σύνολο των ερωτήσεων ψυχομετρικού χαρακτήρα (κλίμακα likert), είναι 0,707. Η τιμή αυτή είναι οριακά μεγαλύτερη της 0,7 που είναι το όριο για να χαρακτηριστεί ένα ερωτηματολόγιο ως αποδεκτό. Η χαμηλή τιμή του δείκτη, οφείλεται στις διαφορετικές ιδιότητες των ερωτηθέντων. Όπως είδαμε, κλήθηκαν να απαντήσουν το ερωτηματολόγιο, μετανάστες, υπάλληλοι υπηρεσιών μετανάστευσης καθώς και τρίτα πρόσωπα που δεν έχουν άμεση σχέση με την μεταναστευτική πολιτική. Η τελευταία κατηγορία, δεν ερωτήθηκε στις ενότητες που αφορούσαν την ικανοποίηση από τις παρεχόμενες υπηρεσίες και την μεταναστευτική πολιτική, προκειμένου να μην επηρεάσουν το αποτέλεσμα.

Για πληρέστερη εξέταση του δείκτη αξιοπιστίας, παρατίθενται παρακάτω πίνακες ανάλυσης για τις τρεις δέσμες ομοειδών ερωτήσεων, συναρτήσει των ερωτώμενων ανά κατηγορία.

Οι υποενότητες των ερωτήσεων είναι σχετικές με α) τον βαθμό ικανοποίησης από τις παρεχόμενες υπηρεσίες μετανάστευσης, β) την αξιολόγηση του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου και γ) τις συνθήκες διαβίωσης των μεταναστών στην Ελλάδα.

4.3.1 Βαθμός ικανοποίησης

Στην πρώτη ενότητα των ερωτήσεων, σχετικά με τον βαθμό ικανοποίησης από τις υπηρεσίες μετανάστευσης, παρατηρούμε ότι για την κατηγορία ερωτώμενων «υπάλληλοι», ο δείκτης έχει τιμή 0.781.

Πίνακας 35 Αξιοπιστία - ενότητα ικανοποίηση από παρεχόμενες υπηρεσίες - υπάλληλοι

Estimate	Cronbach's α
Point estimate	0.781
95% CI lower bound	0.725
95% CI upper bound	0.828

Στην ίδια ενότητα όμως, ο δείκτης για τις απαντήσεις που έδωσαν οι μετανάστες, έχει χαμηλή τιμή, μόλις 0.606

Πίνακας 36 Αξιοπιστία - ενότητα ικανοποίηση από παρεχόμενες υπηρεσίες - μετανάστες

Estimate	Cronbach's α
Point estimate	0.606
95% CI lower bound	0.499
95% CI upper bound	0.694

Για την συγκεκριμένη κατηγορία ερωτηθέντων, και λόγω της χαμηλής τιμής του δείκτη, έγινε ανάλυσή του για την περίπτωση που απουσίαζε κάποια από τις ερωτήσεις της συγκεκριμένης ενότητας. Όπως φαίνεται από τον παρακάτω πίνακα,

εάν απαλειφθεί η ερώτηση «Ολοκλήρωσα την ηλεκτρονική αίτηση με την βοήθεια άλλου προσώπου», ο δείκτης θα πάρει τιμή 0.787.

Πίνακας 37 Τιμή δείκτη εάν απαλειφθεί κάποια ερώτηση

Item	If item dropped <hr/> Cronbach's α
Αξιολογείστε την εμπειρία σας από την εξυπηρέτηση των υπηρεσιών, με βάση την εμπειρία σας [Το προσωπικό με εξυπηρέτησε με ευγένεια, φιλικότητα και πνεύμα συνεργασίας]	0.458
Αξιολογείστε την εμπειρία σας από την εξυπηρέτηση των υπηρεσιών, με βάση την εμπειρία σας [Το προσωπικό έδωσε λύση στον λόγο επίσκεψής μου]	0.440
Αξιολογείστε την εμπειρία σας από την εξυπηρέτηση των υπηρεσιών, με βάση την εμπειρία σας [Η κτιριακή υποδομή ήταν ικανοποιητική]	0.492
Αξιολογείστε την εμπειρία σας από την εξυπηρέτηση των υπηρεσιών, με βάση την εμπειρία σας [Η ηλεκτρονική υποβολή αιτήσεων για έκδοση άδειας διαμονής είναι προς την σωστή κατεύθυνση]	0.628
Αξιολογείστε την εμπειρία σας από την εξυπηρέτηση των υπηρεσιών, με βάση την εμπειρία σας [Ολοκλήρωσα την ηλεκτρονική αίτηση με την βοήθεια άλλου προσώπου (δικηγόρου, λογιστή, φίλου κλπ)]	0.787
Αξιολογείστε την εμπειρία σας από την εξυπηρέτηση των υπηρεσιών, με βάση την εμπειρία σας [Το κόστος για την έκδοση άδειας διαμονής είναι ικανοποιητικό και ανταποκρίνεται στην παρεχόμενη υπηρεσία]	0.441

4.3.2 Ισχύον νομοθετικό πλαίσιο

Στην δεύτερη ενότητα ερωτήσεων τύπου likert, που κλήθηκε να απαντήσει η κατηγορία «υπάλληλοι» και αφορούσε την αξιολόγηση του ισχύοντος νομικού πλαισίου, η τιμή του δείκτη είναι οριακή κάτω από την αποδεκτή.

Πίνακας 38 Αξιοπιστία - ενότητα μεταναστευτικής νομοθεσίας - υπάλληλοι

Estimate	Cronbach's α
----------	--------------

Estimate	Cronbach's α
Point estimate	0.680
95% CI lower bound	0.594
95% CI upper bound	0.751

Έγινε παρόμοια προσπάθεια ανεύρεσης της ερώτησης που αν απαλειφθεί ο δείκτης θα πάρει μεγαλύτερη τιμή. Όπως βλέπουμε από τον παρακάτω πίνακα, η ερώτηση «Με την πάροδο των χρόνων οι διαδικασίες έκδοσης αδειών διαμονής έχουν απλουστευτεί», είναι αυτή που αν δεν ληφθεί υπόψη η τιμή του δείκτη Cronbach's α θα είναι 0.809.

Πίνακας 39 Τιμή δείκτη εάν απαλειφθεί κάποια ερώτηση

Item	If item dropped Cronbach's α
Ποια είναι η άποψή σας για τα παρακάτω [Η νομοθεσία για την μετανάστευση είναι πολύπλοκη]_106	0.488
Ποια είναι η άποψή σας για τα παρακάτω [Η νομοθεσία για την μετανάστευση στη χώρα μας, αλλάζει σε σύντομο χρονικό διάστημα, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει σταθερότητα]_107	0.485
Ποια είναι η άποψή σας για τα παρακάτω [Υπάρχει αυστηρότητα στους τύπους, εφαρμόζοντας περισσότερο το γράμμα παρά το πνεύμα του νόμου]_108	0.565
Ποια είναι η άποψή σας για τα παρακάτω [Με την πάροδο των χρόνων οι διαδικασίες έκδοσης αδειών διαμονής έχουν απλουστευτεί]_109	0.809

Για την συγκεκριμένη ενότητα ερωτήσεων και για την κατηγορία των μεταναστών η τιμή του δείκτη κινείται σε ικανοποιητικά πλαίσια (0.773).

Πίνακας 40 Αξιοπιστία - ενότητα μεταναστευτικής νομοθεσίας - μετανάστες

Estimate	Cronbach's α
Point estimate	0.773
95% CI lower bound	0.710
95% CI upper bound	0.825

4.3.3. Συνθήκες διαβίωσης μεταναστών

Στην τρίτη δέσμη ερωτήσεων που αφορούσαν τις συνθήκες διαβίωσης των μεταναστών στη χώρα, απάντησαν και οι τρεις κατηγορίες συμμετεχόντων στην έρευνα. Όπως φαίνεται από τους παρακάτω πίνακες αξιοπιστίας, οι τιμές του δείκτη βρίσκονται σε ικανοποιητικά επίπεδα, πάνω ή κοντά στην ελάχιστη αποδεκτή τιμή.

Πίνακας 41 Αξιοπιστία - ενότητα συνθηκών διαβίωσης μεταναστών - άλλη ιδιότητα

Estimate	Cronbach's α
Point estimate	0.667
95% CI lower bound	0.580
95% CI upper bound	0.740

Πίνακας 42 Αξιοπιστία - ενότητα συνθηκών διαβίωσης μεταναστών - μετανάστες

Estimate	Cronbach's α
Point estimate	0.700
95% CI lower bound	0.623
95% CI upper bound	0.764

Πίνακας 43 Αξιοπιστία - ενότητα συνθηκών διαβίωσης μεταναστών - υπάλληλοι

Estimate	Cronbach's α
Point estimate	0.721

Estimate	Cronbach's α
95% CI lower bound	0.651
95% CI upper bound	0.780

5. Συμπεράσματα

Η μετανάστευση στις μέρες μας έχει αναδειχθεί σε μείζον πρόβλημα για τις χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης. Μεγάλος αριθμός προσφύγων και μεταναστών υπολογίζεται να χτυπήσει την πόρτα της Ευρώπης, αναζητώντας ένα καλύτερο μέλλον για αυτούς και στις οικογένειές τους, εκδιωκόμενοι από πολεμικές συγκρούσεις και πολιτικές διώξεις. Στους λόγους αυτούς, στο άμεσο μέλλον, αναμένεται να προστεθούν και άλλοι που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή και με καταστάσεις που δεν μπορούσαμε να προβλέψουμε τα προηγούμενα χρόνια.

Η ευρωπαϊκή κοινότητα, ύστερα από την προσφυγική κρίση του καλοκαιριού του 2015, προσπάθησε να έχει μια κοινή γραμμή, κοινές πολιτικές, βασιζόμενη στις ενωσιακές αξίες και την εφαρμογή του διεθνούς δικαίου. Αυτό το βλέπουμε στις μέρες μας, με την εισβολή στην Ουκρανία και με το πόσο άμεσα ανταποκρίθηκε στα караβάνια των προσφύγων από την χώρα αυτή. Το σημαντικότερο ερώτημα που τίθεται σήμερα, είναι εάν τελικά η κοινή ευρωπαϊκή πολιτική είναι η συνισταμένη των εθνικών πολιτικών ή είναι η ευρωπαϊκή απάντηση του μεταναστευτικού φαινομένου.

Η γεωγραφική θέση της Ελλάδας, πάντα ευνοούσε την εισροή μεταναστών. Στο ανατολικότερο σύνορο της Ευρώπης, μέλος της Ε.Ε., με εκτεταμένα και δύσκολα φυλασσόμενα θαλάσσια σύνορα, με γειτνίαση με χώρες του πρώην ανατολικού μπλοκ, ήταν πάντα η χώρα-πύλη εισόδου στην ήπειρό μας. Η προτίμηση αυτή, εντάθηκε από το γεγονός των αμφίσημων πολιτικών που εφαρμόστηκαν κατά την εμφάνιση του φαινομένου.

Η ελληνική κοινωνία, ειδικά τα χρόνια της δεκαετίας του 1990, δεν έδειξε ωριμότητα τόσο στην διαχείριση όσο και στην ενσωμάτωση των μεταναστών. Στις αρχές οι νέο-εισερχόμενοι αντιμετωπίστηκαν ως παράνομοι εισβολείς, και βίωσαν ρατσιστικές συμπεριφορές. Με την πάροδο των ετών επετεύχθη η σταδιακή ενσωμάτωσή τους στην ελληνική κοινωνία. Σε αυτό βοήθησε το γεγονός ότι ο

μεγαλύτερος αριθμός προέρχονταν είτε από την γειτονική Αλβανία, με παρεμφερής κουλτούρες και αντιλήψεις, είτε ήταν ομογενείς από τις χώρες της μαύρης θάλασσας.

Οι υπηρεσίες μετανάστευσης, μετά τις παλινωδίες των πρώτων ετών, οργανώθηκαν και πλέον είναι σε ικανοποιητικό επίπεδο. Με την ίδρυση αυτόνομου υπουργείου μετανάστευσης και ασύλου, υπάρχει μια ενιαία αντιμετώπιση τόσο των μεταναστευτικών όσο και των προσφυγικών ροών. Η λειτουργία τους, ως υπηρεσίες μιας στάσης, σε συνδυασμό με την χρήση ΤΠΕ έκαναν το έργο των υπαλλήλων ευκολότερο και αποτελεσματικότερη την δημόσια διοίκηση. Πλέον η κάρτα μετανάστη, που ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία στις αρχές της δεκαετίας του 2010, παρέχει μεγάλη ασφάλεια και ακολουθεί τα ενιαία ευρωπαϊκά πρότυπα.

Από την έρευνα που έγινε για τις ανάγκες αυτής της εργασίας, προέκυψαν κάποιες ενδιαφέρουσες πτυχές. Παρατηρούμε ότι η κοινωνία πλέον έγινε πιο «ανεχτική» στο φαινόμενο της μετανάστευσης. Δεν θεωρεί ότι το πρόσωπο του μετανάστη συμπίπτει με αυτό του ατόμου με παραβατική συμπεριφορά. Έχει δεχτεί σε μεγάλο βαθμό πως συμβάλλουν στην πολιτιστική διαφοροποίηση. Δεν μετασχηματίστηκε βέβαια σε μια «σκανδιναβική» κοινωνία, αλλά με την πάροδο των ετών διακρίνεται μια τάση προς την αποδοχή της διαφορετικότητας. Παρατηρείται όμως από την έρευνα, πως κάποια «κλισέ» που είχαν διατυπωθεί σε παλαιότερους χρόνους στην ελληνική κοινωνία, έχουν βάση. Για παράδειγμα, από την μελέτη των δημογραφικών χαρακτηριστικών, το μορφωτικό επίπεδο των μεταναστών, από την έρευνα παρουσιάζεται ως κατώτερο των ελλήνων πολιτών. Αντιθέτως οι μετανάστες έχουν την παγιωμένη άποψη πως με την συμμετοχή τους στην οικονομική ζωή, αυξάνουν τα έσοδα του κράτους. Πάντως από τις διαφορετικές κατηγορίες των συμμετεχόντων στην έρευνα, παρουσιάζονται τόσο διαφοροποιήσεις στις στάσεις και στις αντιλήψεις τους για το φαινόμενο, όσο και συγκλίσεις σε ορισμένα από τα ερωτήματα που τους τέθηκαν.

Στις μέρες μας, η μεταναστευτική κινητικότητα είναι μεγάλη. Αυτό οφείλεται, κατά κύριο λόγο, στην παγκοσμιοποίηση, στις γεωπολιτικές ανακατατάξεις σε παγκόσμιο επίπεδο, τις οικονομικές και πληθυσμιακές εξελίξεις στις χώρες της δύσης καθώς και στις αναπτυσσόμενες κοινωνίες, την τεχνολογική ανάπτυξη και σε μια σειρά άλλων λόγων. Η τάση των σύγχρονων κοινωνιών είναι προς μια περισσότερο ανθρωποκεντρική αντιμετώπιση των μεταναστών, με διευκόλυνση της

κινητικότητάς τους και προπάντων τον σεβασμό των δικαιωμάτων τους. Από την άλλη η σημασία της λήψης μέτρων ασφάλειας δεν μπορεί να υποβαθμιστεί. Η ελευθερία και η ασφάλεια αποτελούν τις δύο όψεις του ίδιου νομίσματος και πρέπει να αντιμετωπίζονται ισοβαρώς από τις σύγχρονες κοινωνίες.

6. Παράρτημα

6.1 Ερωτηματολόγιο

Ανώνυμο ερωτηματολόγιο στα πλαίσια εκπόνησης διπλωματικής εργασίας

Ονομάζομαι Γιώργος Μαρτίνος και φοιτώ στο Διατμηματικό πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Δημόσια Διοίκηση, του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδας.

Παρακαλώ να αφιερώσετε λίγο από τον χρόνο σας και να υποβάλετε τις απαντήσεις σας στο ερωτηματολόγιο που ακολουθεί, το οποίο έχει δημιουργηθεί στα πλαίσια εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας μου, με θέμα "Ελληνική μεταναστευτική πολιτική. Χθες, σήμερα και αύριο. Προβλήματα εφαρμογής και οι προκλήσεις του μέλλοντος".

Ειδικότερα το παρόν ερωτηματολόγιο έχει ως σκοπό να συλλέξει πληροφορίες, να καταγράψει τις θέσεις και τις απόψεις των συμμετεχόντων σχετικά με το φαινόμενο της μετανάστευσης και το πως αυτό αντιμετωπίζεται στη Χώρα μας.

Η συμμετοχή σας είναι πολύτιμη και αναγκαία, χωρίς όμως να είναι υποχρεωτική, καθώς παίρνετε μέρος σε αυτή μόνο αν το επιθυμείτε. Επίσης, πρόκειται για μία έρευνα που διασφαλίζει την ανωνυμία σας.

Απαιτούμενος χρόνος για την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου υπολογίζεται στα 5 λεπτά.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για την συμμετοχή σας και τον χρόνο σας.

Με εκτίμηση,
Μαρτίνος Γιώργος
george.martinios1974@gmail.com
george.martinios@yahoo.gr

Συμπληρώνω το παρόν ερωτηματολόγιο ως : *

- Υπάλληλος τμήματος αδειών διαμονής ή ιθαγένειας
- Μετανάστης/υπήκοος τρίτης χώρας
- Άλλη ιδιότητα

Φύλο *

ΑΝΔΡΑΣ

ΓΥΝΑΙΚΑ

Ηλικία *

έως 18 ετών

19-30 ετών

31-40 ετών

41-50 ετών

51-60 ετών

πάνω από 60 ετών

Επίπεδο εκπαίδευσης *

Δημοτικό

Γυμνάσιο

Λύκειο

Πανεπιστήμιο

Κάτοχος Μεταπτυχιακού/Διδακτορικού τίτλου

Πόσο καιρό εργάζεστε στην συγκεκριμένη θέση *

λιγότερο από 5 έτη

5-10 έτη

11-15 έτη

περισσότερο από 15 έτη

Πόσο συχνά επισκέπτονται τις υπηρεσίες μετανάστευσης οι υπήκοοι τρίτων χωρών *

- τουλάχιστον μία φορά τον μήνα
- μία φορά το εξάμηνο
- μία φορά τον χρόνο
- κάθε δύο τρία χρόνια

Αξιολογείστε από την εμπειρία σας τις παρεχόμενες υπηρεσίες *

	Διαφωνώ Από...	Διαφωνώ	Ούτε συμφων...	Συμφωνώ	Συμφωνώ Από...
Το προσωπικό ...	☐	☐	☐	☐	☐
Το προσωπικό ...	☐	☐	☐	☐	☐
Η κτιριακή υπ...	☐	☐	☐	☐	☐
Η ηλεκτρονική...	☐	☐	☐	☐	☐
Οι ενδιαφερόμ...	☐	☐	☐	☐	☐
Το κόστος για ...	☐	☐	☐	☐	☐

Ποια είναι η άποψή σας για τα παρακάτω *

	Διαφωνώ Από...	Διαφωνώ	Ούτε συμφων...	Συμφωνώ	Συμφωνώ Από...
Η νομοθεσία γι...	☐	☐	☐	☐	☐
Η νομοθεσία γι...	☐	☐	☐	☐	☐
Υπάρχει αυστη...	☐	☐	☐	☐	☐
Με την πάροδ...	☐	☐	☐	☐	☐

Δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες στην διαβίωσή τους στην Ελλάδα (μπορείτε να δώσετε περισσότερες από μία απαντήσεις) *

- δυσκολία εύρεσης εργασίας
- δυσκολία εύρεσης κατοικίας
- δυσκολία προσαρμογής στην ζωή στην Ελλάδα
- δυσκολία στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας
- η νοσταλγία για την χώρα τους και τους δικούς τους ανθρώπους

Ποια είναι η άποψή σας για τις παρακάτω προτάσεις. Οι μετανάστες στη χώρα : *

	Διαφωνώ από...	Διαφωνώ	Ούτε συμφων...	Συμφωνώ	Συμφωνώ από...
έχουν χαμηλό ...	☐	☐	☐	☐	☐
έχουν χαμηλό ...	☐	☐	☐	☐	☐
συμβάλουν στ...	☐	☐	☐	☐	☐
αυξάνουν την ε...	☐	☐	☐	☐	☐
συμβάλλουν σ...	☐	☐	☐	☐	☐
εργάζονται σε ...	☐	☐	☐	☐	☐
συμβάλλουν σ...	☐	☐	☐	☐	☐
βιώνουν ρατσι...	☐	☐	☐	☐	☐

6.2 Βιβλιογραφία

Dennick, T. &. (2011). Making sense of Cronbach's alpha.

en.wikipedia.org. (n.d.). Ανάκτηση από

https://en.wikipedia.org/wiki/Cronbach%27s_alpha.

en.wikipedia.org/wiki/Schengen_Area. (n.d.).

Field, A. (2009). Discovering Statistics Using SPSS (3η Έκδοση εκδ.). LONDON: Sage Publications Ltd.

<https://www.unhcr.org/gr/>. (n.d.). Ανάκτηση από

<https://www.unhcr.org/gr/%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC>.

Nunnally, J. a. (1994). The Capability Approach and Evaluation of the Well-Being in Senegal: An Operationalization with the Structural Equations Models.

Pallant, J. (2005). A Step by Step Guide to Data Analysis Using SPSS for Windows (3η Έκδοση εκδ.). NEW YORK: Open University Press.

Ravenstein. (1889). The Laws of Migration. Journal of the Royal Statistical Society .

wikipedia.org. (n.d.). Ανάκτηση από

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CE%B1%CE%B2%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%86%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%BE%CE%B7#:~:text=%CE%91%CF%81%CE%B1%CE%B2%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%86%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%BE%CE%B7%20%28%20%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%B2%CE%B9%CE%BA%CE%AC%3A%2.

wikipedia.org. (n.d.). Ανάκτηση από

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CE%AE_%CE%96%CF%8E%CE%BD%CE%B7_%CE%95%CE%BB%CE%B5%CF%85%CE%B8%CE%AD%CF%81%CF%89%CE%BD_%CE%A3%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B1%CE%B3%CF%8E%CE%BD.

wikipedia.org. (n.d.). Ανάκτηση από

https://en.wikipedia.org/wiki/Ernst_Georg_Ravenstein.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. (n.d.). Ανάκτηση από
<https://www.europarl.europa.eu/news/el/headlines/world/20200624STO81906/ex-ereunontas-ta-aitia-tis-metanasteusis-giati-metanasteuoun-oi-anthropoi>.

Κασιμάτη. (2003). Πολιτικές Μετανάστευσης και Στρατηγικές Ένταξης .Η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών μεταναστών. ΑΘΗΝΑ: GUTENBERG.

Μουσούρου. (1991). Μετανάστευση και Μεταναστευτική Πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Αθήνα: Gutenberg.

Τσαούση, Δ. (1996). Η Κοινωνία του Ανθρώπου. ΑΘΗΝΑ: GUTENBERG.

Τσουκαλάς. (1982). Η ιστορία της νεοελληνικής μετανάστευσης. Αθήνα.